Q
405.14

No. G. 402.5

THE TRUSTEES OF THE PUBLIC LIBRARY OF THE CITY OF BOSTON 1852 1878

LUX OMNIUM CIVIUM

*Bought with the income of
the Scholfield bequests.*

Anatole de Montaiglon

Character videtur Bonon. Joh Nordlingen (1478) N° 46 Pag. 19
tom 2. L. Val. N°. 3848.+ 24* en Bibl. Lom. 12*

Les feuillets blancs 23 et 24 qui remplacent les feuillets primitifs perdus
ont eté transcripts par Bernard de la Monnoye ainsi que
le dernier recto du feuillet de la table, je ne sais quelle main a mis cette
notice sur le v°.
pour le feuillet blanc a la suite de la table, je ne sais quelle main a mis cette
notice sur le v°.

+ Le catalogue La Vallière indique bien 26 lignes et 247 feuillets.

PUBLIC LIBRARY
BOSTON

Sur les Facéties voir Mémoires de littérature par Sallengre — 1717, 2 vol. in 12, p. 44-47.

Maittaire V, 166. — L'Onomasticon de Saxius 1775-1803 6 vol.
Hain

Du Verdier, éd. Rigoley de Juvigny III, 354-6, et La Croix du Maine II, 10 (article Julien des Augustins)

Anonymes de Barbier, nouvelle édition, 1872, I, col. 742.

(Tumuli duo, primus D. Margaritae Bussileae Sanserrinae Feminae Illustrissimae, alter Illustrissimi Tyardaei Bissiani. S. l. n. d. (1592), in 4°. Cat. Bartolini de Florence, 1873-4, n° 2284)
Thyard de Bissy

. . **Pogge**. Poggii florentini facetiarum. *Trajecti ad rhenum, apud B. Wild et Altheer*, 1792, 2 vol. in-12, dem.-maroq. citron, n. rog. (*Thouvenin*). 50 fr.

Exemplaire en papier fort à toutes marges de cette charmante édition imprimée en jolis caractères elzéviriens, avec la traduction française.

. . . . . Poggii florentini oratoris eloquentissimi de secretariis apostolicis, facetiarum liber. Cracoviæ, 1592. [illegible]

Dieu est mon bel Val
Dieu est mon bassoul.

Bussault St. Fremin
Bourgogne
Dictionnaire des devises
II, p. 440.

Boussault (Bourgogne) [illegible] de Vallée-Grandmaison
col. 366.

Sch
June 14, 1899

Pogge florentin a esté le premier qui ayt trouvé les livres de Ciceron qui traitent des loix Et des fins du bien et du mal, Il eut Encore le bonheur de decouvrir les Institutions de quintilien en fouillant dans la boutique d'un Epicier allemand, qui les aloit dechirer pour en faire

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Incipit tabula ſup facetias pogii•

De caietano paupe nauclera•facetia prima•

De medico q̄ demētes ⁊ inſanos curabat• •ii•

De bonacii pigritantis diſputacione• •iii•

De iudeo nullorū ſuaſu xp̄iano facto• •iiii•

De homine inſulſo q̄ exiſtiauit duos cūnos in vxore• •v•

De vidua accenſa libidine cum paupe• vi•

De equeſtre palleato• •vii•

Dictum zuchari• •viii•

De pretore• •ix•

De muliere que virum defraudauit• •x•

De ſacerdote ſolēnitatē palmarū ignorāte• •xi•

Al-cyath pr. 8 De ruſticis nūciis interrogatis an vellent crucifixum viuum vel mortuum ab opifice• •xii•

Dictum coci duci mediolanenſi habitū• •xiii•

Eiuſdē coci dictū ad p̄libatū principem• xiiii•

Peticio eiuſdē coci ad p̄dictuz principē •xv•

De iannotto vicecomite• •xvi•

De ſutore q̄dā vicecomitis p viā ppacōis• xvii•

Querimōia ſpolii cauſa ad facinū canē fcā •xviii•

Hortacio cardialis ad armigeros pōtificis •xix•

Patriarche reſponſio• •xx•

De vrbano pontifice ſexto• •xxi•

De ſacerdote qui loco ornatus caupones epiſcopo portat• •xxii•

des Enveloppes. & ceux qui sauent qu'elle estoit le seul Exemplaire qu'il y eut au monde, y auront d'Eternelles obligations a la memoire de Pogg. Il Etoit naturellement curieux, et pour sa Conversation ne laissoit pas d'Etre divertissante, parce que jamais homme ne passa plus loin ny plus impudemment que luy de l'extreme gaieté dans le plus libre enjouement, cette qualité qui le faisoit Etre de toutes les parties galantes, l'eleve fort haut, Et enferma dans quelques bornes la facilité qu'il avoit a railler. mais on commenca de se lasser de l'entendre, lorsqu'il se vit donner dans la satyre la plus piquante, et ne soucier plus de perdre un amy pour avoir le plaisir de dire un bon mot

Jay lieu de presumer que cette Edition est celle dont parle Hennes dans sa Bibliotheque, qui est de Millan 1477 in 4o et qui seroit ainsi la premiere Edition et du commencement de l'invention de l'imprimerie

De amico qui egreferebat multos ſibi preferri
doctrina et probitate inferiores· ·xxiii·
De muliere frenetica· xxiiii·
De muliere ſupra paduum aſtante· ·xxv·
De abbate ſeptimi· ·xxvi·
Cuius ꝯſtãtie ſoror cuiꝰ grauida erat· ·xxvii·
Sigiſmundi imperatoris dictum· xxviii·
Dictuꝫ ſacerdotis laurencii romani· ·xxix·
Confabulatio nicolai anaguini· ·xxx·
De prodigio quodam· ·xxxi·
Dictum magiſtri bugonis ſenenſis· ·xxxii·
De monſtro quodam ·xxxiii·
De monſtro alio ·xxxiiii·
Facetia hiſtrionis ad bonifacium papã· ·xxxv·
De ſacerdote qui caniculum ſepeliuit· ·xxxvi·
De tirãno q̃ hoĩ pecũioſo cãſ iiuſtas ĩiecit·xxxvii·
De religioſo q̃ ſermonem habuit· ·xxxviii·
Facetiſſimũ ꝯſilium minacii ad ruſticũ· ·xxxix·
Eiuſdem minacii reſponſio· ·xl·
De paupe monoculo q̃ frumẽtũ empturꝰ erat·xli·
Uir q̃ mſieri dũ egrota eſſꝫ veniã poſtulauit·xlii·
De adoleſcẽtula que virum de paruo priapo ac=
cuſauit ·xliii·
De predicatore qui pocius decem virgines q̃m
vnam nuptam eligebat· xliiii·
De paulo qui ignorantibus nonnullis luxurias

BOSTON PUBLIC LIBRARY

dommodum· ·xlv·
De confeſſore ·xlvi·
Reſponſio mulieris a viro interrogate· ·xlvii·
De medico qui tempore belli bernardo pacem no
minauit· ·xlviii·
Fabula domini·philelphi· ·xlix·
Cardinalis burdugalenſis de hiſtrione· L·
Reſonſio redolfi ad bernabouem· ·li·
Sentencia redolfi ꝯtra illuȝ q̄ eū vulnerauit ·lii·
Fabula mancini· ·liii·
Alia reſpouſio redolfi·S· ·liiii·
De eodē quō a florētinis ꝑ ꝓditore depict9 ē·lv·
De illo q̄ aratrū ſupꝑ humerū portauit· lvi·
Reſpōſio elegās dātis poete florētini· ·lvii·
Eiuſdem poete faceta reſponſio ·lviii·
De mľiere obſtēata q̄ virū pedicłoſū vocauit·lix·
De eo q̄ vxorē in flumīe ꝑemptā q̄rebat ·lx·
De ruſtico qui ſe nobilem fieri querebat lxi·
De guillermo qui habebat priapeaȝ ſuppellecti
le formoſam· lxii·
Reſponſio vnius mulieris piſane lxiii·
Dictum matrone que veſtes adultere ad fene=
ſtras ſpexit ·lxiiii·
Monicio cuiuſdam lxv·
Dictum peruſini ad vxorem· lxvi·
Perfacetum dictum cuiuſdam adoleſcētis lxvii·

De viro ſtolido qui ſimulantem vocem credidit ſeipſi eſſe. .lxviii.
il Lasca. Cen. 1. Nov. 6. De ruſtico q̃ anſerẽ venalem deferebat .lxix.
De auaro qui vrinam deguſtauit. .lxx.
De quodã paſtore ſimulatim ꝓfitente. .lxxi.
Pulchrũ dcm̃ defẽdẽs ludẽtes ad taxillos .lxxii.
De patre filium ebrium redarguente .lxxiii.
De adoleſcente peruſino. .lxxiiii.
De duce andegauenſi qui precioſam ſuppellecti-lem redolfo oſtendit. .lxxv.
De eodem redolfo. .lxxvi.
Facetiſſimũ dictum cuiuſdam peruſini. lxxvii.
Contentio duarum meretricum .lxxviii.
f. 37 De gallo ⁊ vulpe. lxxix.
Facetum dictum. lxxx.
Diſceptatio inter florentinum ⁊ venetum. lxxxi.
Comparatio antonii luſci. lxxxii.
De cantore qui predixit ſe mortem hectoris reci-tatiurum. lxxxiii.
De muliere q̃ ſe viro ſemortuã oſtendit. lxxxiiii.
Faceta iocatio militis florentini. lxxxv.
De milite qui vxorẽ habebat litigioſam. lxxxvi.
De temerario qui almos curabat. lxxxvii.
Comparatio petri eighi. lxxxviii.
De medico quodam. lxxxix.
Iocatio veneti q̃ equũ ſuũ nõ ꝯgnouerat. xc.

Dictum lzaroli bononienſis· xci·
De feneratore ſene derelinquente ſenus timore perdendi parta· xcii·
De meretrice ſene mendicante· xciii·
De doctore imperito· xciiii·
Dictum epiſcopi electenſis· xcv·
Dictum facetum cuiuſdam abbatis· xcvi·
Dictum facetum· xcvii·
Mirabilia per liberarium dicta· xcviii·
Mirabile iudicium ex ꝯtēptu ſanctorū· ·xcix·
Facetum de ſene quodam qui aſinum portauit ſuper ſe ·C· *f·43*
Hominis maxima imperitia ·C·i· *alia hominis imperitia ·cii·*
De quodm ſene barbato ·ciii·
Comparatio quedaꝫ lzaroli bononienſis de quodam notario ·c·iiii·
De doctore florentino ad reginam deſtinato qui concubitum poſtulauit c·v·
De homine qui diabolum in ymaginem mulieris cognouit ·c·vi·
Similis fabula per angellottum dicta ·c·vii·
De aduocato qui ficus a litigāte accepat·c·vii·

De medico qui in viſitatione infirmorum tamq̄
indoctus ipſos interfecit· ·c·ix·
De duobus in re pecuniaria litigantibus ·c·x·
il Lasca. cen. 1. nov. 1a
De medico docto qui vrine gracia iudicauit mu
lierem coitu indigere ·c·xi·
De viro q̄ vxorē egrotā ꝯgnouit ꝛ ꝯualuit ·c·xii·
De homine non litterato qui dignitatem archi-
preſbiteratus ab epõ mediola·poſtolauit ·c·xiii·
De meretrice ꝯq̄rēte de tõſoris maleficio·c·xiiii·
De religioſo cui vidua confitebatur. c·xv·
De viro q̄ ſue vxori mortuum ſe oſtendit c·xvi·
De bononienſi adoleſcentula ſimplici c·xvii·
Reſpõſio ꝯfeſſoris ad barnabouē ꝑncipē c·xviii·
De ſeruo obliuioſo ex põdere defatigato c·xix·
De homine qui mille florenos vult expēdere vt
cognoſcatur ꝛ reſponſio in eum facta c·xx·
Jocatio dantis clariſſimi· c·xxi·
Jocunda rñſio mulieris facta ad quēdaꝫ q̄rente
an vxor ſua per·xii·menſes poſſet parere c·xxii·
Interrogatio obſcena cuiuſdā ſacerdotis c·xxiii·
Ridēda hoīſ aduerſus oratorē puſinoꝝ·c·xxiiii·
De oratoribꝰ puſinis ad põtificē vrbanū ·c·xxv·
Inſulſum dictū oratorū florētinorum ·c·xxvi·
Facete dictum cuiuſdam Johannis petri ſinen-
ſis· c·xxvii·
De viro q̄ vxori veſtē magni ꝑcii fecerat c·xxviii·

Recitatio iocoſa de medico c·xxix·
De hoie q̃ in ſomnis aurū reperiebat c·xxx·
De ſecretario frederice imperatoris· c·xxxi·
De iudeo mortuo aſſumpto in cibum per floren
tinum· C·xxxii·
Viſio franciſci philelphi c·xxxiii·
De portatore febricitante c·xxxiiii·
Facetū euerardi ſcriptoris apoſtolici qui ad cardi
nalis pſpectum ventris crepitum edidit· c·xxxv·
Facetia alterius cardinalis iocūdiſſima c·xxxvi·
De mlr̄e q̃ cū coopiret caput culū d̄texit c·xxxvii·
Fabula facetiſſima cuiuſdam qui litteras vxori
ꝛ mercatori miſerat c·xxxviii·
Fabula dātis q̃ ſepi9 vxorē ſuā icrepabat c·xxxix·
Teſtacio cuiſdam ſenis facta vxori c·xl·
Narratio quedam zucharī de muliere a preſbite-
ro medelam querente· c·xli·
De heremita qui multas mulieres concubitu ha-
buit· c·xlii·
De florētino iuuene q̃ nouercā ſuā ſubegit c·xliii·
Diſceptatio fratrum minorum pro ymagine ſā-
cti franciſci fienda c·xliiii·
De ſacerdote florētino q̃ vngariā iuerat c·xlv·
Reſponſio ruſtici ad p̄onuz ſui fundi· c·xlvi·
Ridiculoſi hominis dictum· ·c·xlvii·
Deriſio hoīs porcuz occidere nolentis· c·xlviii·

à partir d'ici, les contes sont cotés en chiffres trop forts jusqu'à 151. l'erreur va jusqu'à 195. ... a été répété deux fois, les numéros exacts et ... les chiffres qui les suivent.

Dictum facini canis ·c·xlix·
De adoleſcentule qui vxorem prima nocte non ꝯgnouit ·c·l·
De vxore paſtoris q̄ ꝺ ſacerdote filiū habuit·c·l·i
De ruſtico q̄ aſinos onuſtos deduxit frumēto.c·lii·
Facetū dcm̄ paupis ad diuitē frigentem ·c·liii·
De mōtano qui filiam deſpōſare volebat·c·liiii·
De preſbitero qui adoleſcentule decimas dare p̄cepit· c·lv·
De medico qui vxorē ſutoris īfirmā ſubegit·c·vi·
De florentino q̄ filiā vicine deſpōſauerat ·c·lvii·
De feneratore vicentino· ·c·lviii·
Fabula facetiſſima iannini coci ·c·lix·
De veneto q̄ eq̄tās calcaria in ſinu geſtabat ·c·lx·
De veneto inſano quē farmacopula circumforaneus deriſit· c·lxi·
De veneto qui teruiſium proficiſcens a ſeruo in renes lapide percuſſus eſt ·c·lxii·
De vulpe in palea abſcondita que fugatur a canibus ·C·lxiii·
De florentino qui equum emerat ·c·lxiiii·
Facetiſſimum hiſtrionis gonnelle ·c·lxv·
Alia facetia eiuſdem de vno qui diuinare volebat ·c·lxvi·
De prodigiis nunciatis eugenio pape ·c·lxvii·
Mirandum inſpiciendum ·c·lxviii·

De notario florentino falſo •c•lxix•
De monacho q̄ miſit ꝑ foramen priapum•c•lxx•
Horribile de puero q̄ infantes ꝯmedebat •c•lxxi•
De equite florentino qui fingens ſe iterum fo=
ras inſcia coniunge in cubiculo latuit •c•lxxii•
De quodam volente ſe videri ſumme caſtitatis
in adulterio comprehenſo •c•lxxii •
Ad item •c•lxxiiii•
De pauꝑe q̄ nauicula victum querebat •c•lxxv•
De quodam inſulſo mediolanenſi qui in ſcriptis
porrexit ſacerdoti ſua peccata• c•lxxvi•
De quodam qui viſitando affines vxoris vole=
bat a ſocio conmendari •c•lxxvii•
De paſquino quodam ſenenſi qui impoſuit cui
dam ex ſtatu vt creparet •c•lxxviii•
De doctore qui litterali ſermone loquebatur in a
uibus capiendis ⁊ indoctus erat •c•lxxix•
De muliere ſe credente ad laudem trahi confiten=
do laciorem vuluam ſe habere •c•lxxx•
De adoleſcentula laborāte ex ꝑtu facetū•c•lxxxi•
de quodam qui romanum adoleſcentulum lau=
dauit• •c•lxxxii
de pluribꝰ q̄ diuerſa bona ſibi optabāt •c•lxxxiii•

De mercatore qui laudando vxorez ſuam aſſerebat eã nunq̃ vẽtris crepitũ edidiſſe· ·c·lxxxiiii·
Sapientiſſima rñſio ꝯtra detractorẽ· ·c·lxxxv·
Faceta rñſio multis ep̃is accomodata. ·c·lxxxvi·
Facetũ dcm̃ cuiuſdã in frãciſcũ filelphũ ·c·lxxxvii·
De lenone facto ex notario· ·c·lxxxviii·
Facetum petrili vt liberaret hoſpitale a ſordib9· ·c·lxxxix·
Facete cuiuſdã q̃ ſubagitauit oẽs de domo·cx·
De ſono iocundiore inter ceteros· ·c·x·ci·
De filio principis muto iuſſu patris propter linguam maledictam. ·c·xcii·
Cuiuſdam tutoris factum ·c·xciii·
De fratre conmatrem cognoſcente· ·c·xciiii·
Facetũ ãgellotti cardialis in biſarionẽ· ·c·xcv·
Facetum iudicis in aduocatum ·c·xcvi·
Remedium ad frigus euitandum· ·c·xcvii·
De predicatore quodam· ·c·xcviii·
De duob9 nouiter nuptis ⁊ matre viri· ·c·xcix·
De litigio inter ianuẽſez ⁊ gallicũ nobilẽ· ·cc·
Facetũ medici ſorte medelas dante· ·cc·i·
Exhortacõ ad hoiem triſtẽ ob debita· ·cc·ii·
De pena ĩpoĩta grecis õ ianuẽſib9 hoĩcidiſ·cc·iii·
Facetũ ꝯtra romanos q̃ edunt virtutes ·cc·iiii·
f. 182 — De q̊dã nauta q̃ vouit cãdelã virgini marie·cc·v·
f. Facetum item de alio qui vouit votum ſan=

cto ciriaco ·cc·vi·
De muliere vidua cupiente habere virum prouecta etate ·cc·vii·
De quodā fratre abbatiſſaʒ īpregnante ·cc·viii·
Cuiuſdā pueri rñſio in angelottū cardinalē ·cc·ix·
De diſcipulo cerdonis qui ſubagitabat vxorem magiſtri ſui ·cc·x·
Facetia adoleſcentule q̄ emittebat petuʒ ·cc·xi·
Quid ſit acceptius deo dicere aut facere· cc·xii·
De egiptio hortato ad fidem· ·cc·xiii·
De epō pardices p piſcib9 comedente· ·cc·xiiii·
De fatuo dormiente cum epiſcopo colonienſi qui dixit eum quadrupedē· ·cc·xv·
Facetū martini pōtificis ī oratorē moleſtū·cc·xvi·
De q̄dā q̄ dānabat vitā cardinalis· ·cc·xvii·
De fatuo q̄ militē florētinū irridebat ·cc·xviii·
Excuſatio ſterilitatis filie ad patrem· ·cc·xix·
Johānis andree adulteriū dep̄henditur· cc·xx·
De frē minoruʒ q̄ fecit naſum puero· ·cc·xxi·
De mendaciſſimo florentino· cc·xxii·
De zelotipo qui ſeipſum caſtrauit vt vxoris probitatem cognoſceret· ·cc·xxiii·
Sacerdos offerentibus centuplum accipietis dicens quid audiuerit a quodam ſene· ·cc·xxiiii·
Sacerdos predicauit ꝛ in numero errauit centuʒ pro mille dicens· ·cc·xxv·

Sapiens dictũ cardinalis auionenſis ad regeꝫ frantie· ·cc·xxvi·
Terribile factum in latronenſi eccĩa ·cc·xxvii·
Predicator multum clamans quomodo confũdebatur· ·cc·xxviii·
De adoleſcentula ꝑ ſenẽ maritũ deluſa ·cc·xxix·
De reliq̃s braccaruꝫ cuiuſdã frĩs minoris·cc·xxx·
De breui ꝯtra peſtẽ ad colluꝫ ſuſpẽdendo·cc·xxxi·
Angelotti cardinalis os pocius claudendum aperiebatur· ·cc·xxxii·
Equũ exq̃ſituꝫ q̃dã ſtulte petit a redolfo·cc·xxxiii·
Contencio mulierum extorſit dictum riſu prodignum· ·cc·xxxiiii·
Sacerdos laicũ deluſit ſe caꝑe volentẽ··cc·xxxv·
Fulloni in anglia accidit res miranda cum vxore CC·xxxvi·
Confeſſio tuſca ꝛ poſtea bruſca· ·cc·xxxvii ·
De prelio picarum ꝛ graculárum· ·cc·xxxviii·
Facete dcm̃ frãciſci de ianuẽſiũ filiis ·cc·xxxix·
De facto cuiuſdã florẽtini iuſto ſed bruto ·cc·xl·
Faceta peticio ſenis laborem copule ferre nõ potentis· ·CC·xli·
Facetũ dcm̃ meretricis adiocãs venetis··cc·xlii·
Facetũ dcm̃ indocti·doctores pſũmẽs cc·xliii·
Salſum hominis dictum contra mercatores alios accuſantem · ·cc·xliiii·

Bellum mulieris reſponſum ad iuuenē ī ſuo a=
more flagrantem ·cc·xlv·
De nobili quodam tempore frederici impatoris
in armis preſumenti ſed nil facienti ·cc·xlvi·
De homine qui per biennium cibum non ſump
ſit neq; potum ·cc·xlvii·
Facetum dictum hominis aſinum erudire pmit=
tentis ·CC·xlviii·
De preſbitero epiphaniam an vir eſſet vel femi=
na ignorante ·cc·xlix·
De quodam equeſtre corpulento ·cc·l·
Fenerator ficte penitens in peius recidiuat·cc·li·
De aniculis faboloſe ꝛ falſe loquentibꝰ ·cc·lii·
Cathenis variis colluꝫ cingens ſtulticioꝛ eſtima=
tur· CC·liii·
Facetum domini redolfi camerini in oratorem
contra omnes dominos inuectum ·cc·liiii·
De arbitro ī cuiꝰ domo porcꝰ oleū effudit ·cc·lv·
Iuuencularū a caluo quodā faceta deluſio·cc·lvi·
De meſſer pardo elpiato ·cc·lvii·
De cantilena tabernariis placida ·cc·lviii·
De gracili quodam faceta reſponſio ·cc·lix·
Faceta rñſio mlieris pugillare vacuū hñtis·cc·lx·
Ridenda de paucitate amicorū dei rñſio ·cc·lxi·
De fratre ſancti antonii ꝛ laico ac lupo ·cc·lxii·
De mirabili confitenti ꝛ confeſſore reciproca pro

ſatiſfactione putanti· ·cc·lxiii·
Duorum florentinorum adoleſcentium dicta ſa
le reſperſa ·cc·lxiiii·
Adoleſcentis confuſio ſuper menſam mingen=
tis in conuiuio ·cc·lxv·
Callida conſilia florentie femine in facinore dep=
henſe ·cc·lxvi·
De mortuo viuo ad ſepulchrum deducto loquē=
te ꝛ riſum mouente ·cc·lxvii·
De dubio ſophiſmate ·cc·lxviii·
De molendinario ab vxore decepto ꝛ quinqꝫ o=
uis refecto ·cc·lxix·
Pulchrū dictū pulchritudinē mētiens· ·cc·lxx·
Facetū mulieris rñſuꝫ ſed parū honeſtū ·cc·lxxi·
De dentibus caſum minantibus ſimilitudo ob=
ſcena ·cc·lxxii·
Narrat locum ꝛ homines in quo ꝛ a quibus ma
gnam partem facetiarum audiuit· ·cc·lxxiii·

Tabula ſuper facetias pogii feliciter finit·

Joannes franciscus pogius florentinus anno 1422°
aetatis 79ae Juxta nonnullos obijt · a quibusdam
brandolinus, ab alijs bracciolinus Cognominatus est.
tritheimius vocat philosophum et Rhetorem facundum,
graeco et latino sermone ad perfectum Instructum · bonifacius
episcopum tergestinum appellat · paulus Jovius In Elogijs pogius,
Inquit, e terra nova, florentinae ditionis oppido, In hac
Luce Romani Coeli optimis Literis Ingenium Ita Expolivit, ut
pontificijs scrinijs sub Eugenio et nicolao praeficeretur. Erat
Consilio gravis, et, cum liberet, facetiarum sale perurbanus
Ita ut mira et saepe subita suavitate ad ciendum Risum
modo praetextatis verbis uteretur · modo gravibus et malignis sco-
matibus alienae famae nomen perstringeret · Erat quoque
adeo Intemperans obiurgator, ut cum trapezuntio loco et dic-
endi malediceret, ab eo acriter duplici colapho caederetur;
transtulit e graeco diodorum siculum . libellos etiam aliquot
de Infelicitate principum, varietate fortunae et avaritiae
peste composuit · Ciceronis libros de finibus et legibus a se
In germania descriptos primus In Italiam Intulit. quintilia-
num In Salsamentarij taberna repertum servavit et ab
Interitu vindicavit. Erasmus In ciceroniano, pogius, Inquit,
florentinus, vividae cuiusdam Eloquentiae vir. naturae satis
Erat, artis et Eruditionis non ita multum. Interdum Impuro
sermonis fluxu, si laurentio vallae credimus. philippus bergomensis
In supplemento chronicarum ait, pogius florentinus orator facundissimus
et Literarum apostolicarum scriptor disertissimus, graecae Latinaeque
linguae Eruditissimus. hisce temporibus ob singularem eius doctrinam
et singularem dicendi leporem, tum romae tum constantiae, ubi concilium
celebratur, atque alijs plurimis In Locis, maximo fuit habitus In praetio-
ne et florentini propter Ingenij et Eloquentiae claritatem, cum pro

Pogii florentini oratoris clariſſimi liber face
tiarum incipit feliciter.

G. Pardit

Prologus.

Multos futuros eſſe arbitror
qui has nr̃as ꝯfabulacões tũ
vt res leues. ⁊ viro graui in
dignas reꝑhendant: tum in
eis ornatiorẽ dicendi moduꝫ
⁊ maioreꝫ eloquenciam requi
rant. Quibꝰ ego ſi reſponde
am legiſſe me noſtros maiores prudẽtiſſimos ac
doctiſſimos viros facetiis iocis ⁊ fabulis delecta=
tos: nõ reprehenſionẽ ſed laudem meruiſſe: ſatis
mihi factũ illorũ ad exiſtimacõeꝫ putabo. Naꝫ q̃
mihi eſſe turpe eſſe putem hac in re qñquideꝫ hoc
in ceteris neq̃o illoruꝫ imitacõem ſequi. ⁊ hoc idẽ
tempus quod reliqui in circulis. ⁊ cetu hominum
confabulando ꝑterunt: in ſcribẽdi curã ꝯſumere: ꝑ
ſertim cũ neqꝫ inhoneſtꝰ ſit ⁊ legẽtes aliq̃ iocundi=
tate poſſit afficere. Honeſtũ eſt eñ ac ferme neceſ=
ſariũ. certe qđ ſapientes laudarũt: mentem nr̃am

uadraginta annos in curia Romana scriptoris officium exercuisset, ac
revocatum summo honore exceperunt, coluerunt que et honorarunt
et ab omni onere Civitatis immunem fecerunt.

variis cogitacionibus ac moleſtiis oppreſſam/ re
creari q̄nq̧ a ꝯtinuis curis ꝛ eã aliquo iocandi ge
nere ad hylaritatē remiſſioneq̧ puerti. Eloquenti
am vero in reb9 īfimis/ vel in his in q̄b9 ad ver=
bū vel facetie exp̄mende ſunt/ vel aliorū dicta re=
ferenda q̄rere/ hois nimiū curioſi eſſe videt̃. Sūt
em̄ q̄dam q̄ ornati9 neq̄ant deſcribi cū ita recenſē
da ſint queãdmodū ea ꝓtulert̃ hi q̄ in ꝯfabulacōi
bus ꝯniciunt̃. Exiſtimabãt aliq̄ forſan hanc meã
excuſacōem ab ingenii culpa eſſe ꝑfectã. q̄b9 ego
q̧ aſſentior/ mō ipſi eadez ornatius politiuſq̧ de-
ſcribant. qd̄ vt faciãt exhortor q̊ lingua latina eci
am leuiorib9 in rebus hac nr̄a etate fiat opulenti
or. Proderit em̄ ꝛ ad elonq̄ntiam ꝛ ad doctrinaz
ea ſcribendi exhortatio. Ego q̄dem expiri volui.
an multa q̄ latine dici difficulter exiſtimant̃/ non
abſurde ſcribi poſſe viderent̃/ in q̄bus cum nullus
ornatus/ nulla ãplitudo ſmonis adhiberi queat
ſatis erat ingenio noſtro ſi nō inconcīne oīno vid̄
bunt̃ a me referri. verū ceſſant ab iſtarūz ꝯfabula=
cōm lectione/ ſic em̄ eas appellari volo/ q̄ nimis ri
gidi cēſores aut acres exiſtimatores rerū exiſtūt.
A facetis em̄ ꝛ hūanis ſic̄ lucilius a ꝯſentinis ꝛ
tarentinis legi cupio. q̄ſi q̄ ruſticōres erunt non
recuſo quin ſentiant quod volunt/ mō ſcriptorez
ne culpent qui ad leuerationem animi hic ꝛ ad in

genii exercitium ſcripſit. Finis prohemii.

De caietano paupe nauclero. Facetia prima.

CAietani q̄ e plebe ſunt: vt plurimū naui
gio victu3 q̄runt. Nauclerꝰ ex his admo
dum paup: cum ad varia loca lucri cauſa
relicta domi vxore iuuencula ⁊ tenui ſuppellectile:
nauigaſſet pꝰ q̄ntum ferme annū rediit. e naui e=
ueſtigio ad viſandu3 vxorē. q̄ interim viri reditu3.
deſperās cum alio pſueuerat: domum pficiſcit̄. in
greſſus cu3 eā maiori ex pte inſtauratā in melius
q3 auctā vidiſſet: admiratꝰ vxorem q̄ſiuit qūo do=
muncula antea informis eſſet p̄polita. Rn̄dit ſta
tim mulier ſibi in ea re eiꝰ: q̄ omnibꝰ fert opē dei
grām ⁊ auxiliu3 affuiſſe. Benedicat̄ inq̄t vir deꝰ
p tanto h̄ beneficio erga nos ſuo. videns inſup cu
bicule lectumq3 ornatiorē. reliquāq3 ſuppellectile3
mundā. vltra q̄ ferret vxoris pdicio. quam pconta
tus eſſet vnde illa q3 pueniſſent: ⁊ dei indulgenci
am illa ſibi ſubmiſtraſſe aſſeuerauit. grās ite3 vir
deo egit q̄ tam liberalis in ſe fuiſſet. Eodē modo
⁊ aliis q̄buſda3 q̄ noua domi ⁊ inſueta videbant̄
pſpectis: cu3 largitoris de munificentiā affuiſſe di
ceret: viroq3 ipſe tā pfuſam erga ſe dei grā3 admi
raret̄. ſupuenit ſiculus puer triennio maior blan
diens. vt mos eſt puerorum matri. Conſpicanti
hunc marito ſciſcitantiq3 q̄s nam puer eſſet: ſuu3 e

tiam vxor reſpondit·Stupenti querentiq; viro vn
de ſe abſente puer proueniſſet/ dei q̄ in eo acqui=
rendo ſibi aſtitiſſe gratiā mulier affirmauit Tunc
vir indignatus diuinam graciam etiā in procreā=
dis filiis ſibi adeo exuberaſſe·malas iam inquit
gracias deo habeo agoq;· qui tot cogitaciones ſu
ſcepit de rebus meis·viſum eſt homini deum ni=
mium curioſum fuiſſe· qui eciam de cōparandis
ſe abſente liberis cogitarit·

¶ De medico qui dementes ⁊ inſanos curabat· ·ii·

Plures colloquebātur de ſuperuacua cu=
ra ne dicam ſtulticia eorū qui canes ac
accipitres ad aucupiū alunt·Tum pau
lus quidam florentinus recte hos inquit riſit
ſtultus mediolanenſis·Cum narrari fabulam po=
ſceremus/fuit inquit olim ciuis mediolani demē=
tium ⁊ inſanorum medicus qui ad ſe deatos īfra
certum tempꝰ ſanandos ſuſcipiebat·erat aūt cura
tio huiuſmodi·habebat domi areā ⁊ in ea lucunā
aque fetide atq; obſcene in quam nudos ad pau=
lum ligabat eos qui inſani adducebantur·aliq̊s
vſq; ad genua·quoſdam inguinetenus· non nul=
los profundius pro inſanie modo ac eos tā diu a
qua atq; ineda macerabat quoad viderentur ſani

Allatus eſt inter ceteros quidā quē vſq̧ ad fe
mur in aquam poſuit qui poſt quindecim dies ce
pit reſipiſcere ac curatorem rogare vt ex aqua re=
duceret· ille hominē exemit a cruciatu· ea tamen ꝯ
dicōne ne aream egrederet· cui cum diebus aliq̄t
paruiſſet vt vniuerſam domū perambularet ita vt
exteriorē ianuam non egrederet permiſit reliquis
ſociis/ qui plures erant· in aqua relictis· paruit di
ligenter medici mandatis· Stans vero aliqn̄ ſu=
per hoſtium· neq̧ enī egredi audiebat timore la=
cune/ aduenientem equeſtrem iuuenē cum accipi
tre ⁊ duobus canibus/ ex his qui ſagaces dicunt ⁊
ad ſe vocauit rei motus nouitate· neq̧ enim qui
ante in inſania viderat tenebat memoria· Cum ac
ceſſiſſet iuuenis heus tu inq̄t ille/ auſculta oro me
paucis ac ſi libet reſponde· Hoc quo veheris quid eſt
⁊ q̄obrem illud tenes· equus eſt inquit· ⁊ aucupii
gratia· Tum deinceps· hoc vero quod manu ge=
ſtas quid vocat̄ ⁊ qua in re illo vteris· Accipiter
reſpondit· ⁊ aucupio aptus· querquedularum aut
perdicum· Tum alter hi qui te comitantur· qui
ſunt ait/ ⁊ quid proſunt tibi· Canes ait ⁊ aucupio a
comodati· ad inueſtigandas aues· Hee autem a=
ues quarum capiendarum cauſa tot res paras cu
ius ſunt precii ſi in vnum conferas totius anni cap
turam/ parū quid neſcio cum reſpondiſſet· ⁊ q̧ ſex

aureos non excederent. ſubdit homo que nam eſt eq̃ canumq̃ z accipitris ĩpenſa quinq̃ginta aure orũ affirmauit. Tũ admirat⁹ ſtulticiã equeſtris iuuenis. ho ho inq̃t abi hinc oci⁹ oro atq̃ addo ad uola anteq̃ medicus domũ redeat. nã ſi hic te cõ pererit veluti inſaniſſimũ oim q̃ viuant in lacu- naz ſuã coniciat curandũ cuz ceteris mẽte captis. atq̃ vltra oẽs vſq̃ ad mentũ in aquã ſummã col locabit. Oſtẽdit aucupii porro ſtudiũ ſummã eſſe amẽtiã niſi aliq̃n z ab opulẽtiſ z exercitii cã fiat.

De donacii pigritantis diſputacione. .iii.

Donaci⁹ adoleſcens facet⁹ ex familia. Suaſ conũ. duz eſſem⁹ pſtantie admodũ tarde ſur gebat e lecto. cũ ſocii eã tarditatẽ culparent quid ue tã diu in lecto ageret pcontarent. ubriodes rñ- dit litigãtes diſceptanteſq̃ auſculto. Adſunt eñ mane mihi eueſtigio cũ expgiſcor due habitu mu liebri ſolicitudo videlicet. z pigricia q̃rum altera ſurgere hortat̃ z aliq̃d opis agere. neq̃ diẽ i lecto terrere. altera porem increpãs q̃eſcendũ aſſerit. et pp̃ter frigoriſ vi calore lecti pmanẽdũ indulgẽdũq̃ corpis q̃eti. neq̃ ſp laborib⁹ vacandum. por inſup rõẽs ſuas tuet̃. ita vt cũ diuti⁹ diſputẽt atq̃ alter- cent̃. ego tanq̃ equus iudex nullã in ptem decli- nans audio diſputãtes expectãs q̃ adſint ſentẽcia pcordes. h̃ fit vt ſurgã tardi⁹ expectãs litigii finẽ

Guillaume Tard. f. II

N. i. l II, 4.

De iudeo nō nullorū ſuaſu xp̄iano facto· iiii·

Iudeū cum multi hortarent̄ ad criſti fidem/
egre ille bona ſua dimittebat·ſuadebāt com
plures vt ea daret pauꝑib⁹ qm̄ ſm̄ euangelicam
ſentenciā.q̄ eſſet veriſſima·centuplū eſſ3 receptur⁹
ꝑſuaſus tandē ad fidē ꝯuerſus eſt īter diſtributis
pauꝑes egenos ⁊ mendicos bonis·inde ꝑ menſe3
fere hoſpicio except⁹ eſt honorifice a diuerſis cri=
ſtianis·cū ei oēs blādirent̄ ⁊ laudarēt factum·ille
tn̄ qui p̄cario viueret expectabat in diē centupli ꝓ
miſſionē· ⁊ cū multas ſacietas cibādi hoīs cepiſſet
iamq3 rar⁹ inuitator reperiret̄/cepit hō admodum
egere ita vt ei neceſſe eſſet diuertere ad hoſpitale
quoddā in quo morbo corrept⁹ ad extremum vite
deuenit cum ſanguis ꝑ poſteriora efflueret·deſpi=
rans itaq3 ſalutē/⁊ ſimul diffiſus pollicitatōis cē=
tupli ex anxietate quadā aere3 q̄rens egreſſus eſt
lectulū ad ſeceſſum ventris in pratulū ꝓpinquum
vbi cum ꝓſtitiſſet/q̄ ſitis poſt egeſtionem ad ter=
gendum anum herbis. inuenit inuolutum line
um refertum lapidib⁹ p̄cioſis·quare ditior factuſ
adhibitis mediciſ conualuit ·atq3 domo empta ⁊
poſſeſſionibus/ vixit poſtmodum in ſumma rerū
opulentia·Cum ergo diceretur ab omnibus ·Ecce
nonne verum prediximus tibi deum centuplum
recepiturum·Reddidit inquid ille·ſed tamen pri⁹

vt vſque ad interitum cacarem ſanguinem per=
miſit· Dictum contra eos qui tardi in beneficio
dando aut reddendo exiſtunt·

¶ De homine inſulſo qui exiſtimauit duos cun=
nos in vxore· Facetia. ·v·

Homo e noſtris ruſticanus ⁊ haud mul=
tum prudens/certe in coitu mulierum ru
dis ſumpta vxore cum illa aliquando in
lecto renes verſus virũ voluens nates in eius gre
mio poſuiſſet/erecto telo vxorem caſu cognouit·
Admiratuſq; poſtmodum ⁊ rogans mulierem an
duos cunnos haberet/cum illa annuiſſet· ho ho in
quit vnus michi ſatis eſt·alter vero ſuperfluus· tum
callida vxor·que a ſacerdote parrochiano diligeba
tur/poſſumus inquit ex hoc altero elemoſinam fa
cere·demus eum eccleſie ⁊ ſacerdoti noſtro cui hec
res erit gratiſſima ⁊ tibi nichil oberit·cum vnus ſuf
ficiat tibi·Aſſentitur vir vxori ⁊ in gratiam ſacer
dotis ⁊ vt ſe onere ſuperfluo leuiaret · igitur eo
vocato ad cenam cauſaq; expoſita cum ſumpto ci=
bo lectum vnum tres ingrederentur ita vt mulier
media eſſet / vir anteriori parte poſteriori alter ex
dono vteretur/ſacerdos famelicus comcubitiq; ci
bi auidus prior aggreditur aciem ſibi commiſſam

qua in re vxor q̃ꝫ ſubmurmurans ſtrepitum quen
dam edebat· Tunc vir timens ne partes eius ag=
grederetur/ ſerua inquit amice inter nos conuen=
ta ꝛ tua porcione vtere meam intactam relinquẽs
huic ſacerdos det michi gratiam deus inquit· naꝫ
tua paruifacio vt bonis tantuꝫ eccleſie vti poſſim
His verbis acquieſcens ſtultus ille quod eccleſie
conceſſerat libere vti iuſſit·

De vidua accenſa libidine cum paupere· ·vi·

Ypocritarum genus peſſimum eſt omni=
um qui viuant· Cum de his ſemel in ce=
tu me preſente exortus ſermo eſſet/ dice= g. Tard. 4. VI
returqꝫ/ omnia ypocriſis redundare · qui cum dig=
nitatum atqꝫ honorum ambitione ardeant / ta= Noel II, 7-8.
men ſimulando/ ac diſſimulando agunt · vt non
ſponte ſed inuiti ac ſuperiorum precepto honores
aſſequi videantur · Tum quidam ex aſtantibus
dixit eos ſimiles · paulo cuidam beato qui habi=
tabat piſis· vnus ex iis qui vulgo apoſtoli vocan
tur· q̃rũ eſt ꝯſuetudo ſedere ad hoſtiũ domꝰ· nihil
petẽtes· cũ vt nobis exponerꝫ q̃s is fuiſſꝫ rogaremꝰ

Paulus inquit qui propter vite ſanctimoniam
beat⁹ vulgo ꝯgnominabaẗ ſedit aliq̄n cuiuſdaꝫ
vidue ad hoſtiuꝫ · q̄ ſibi cibuꝫ p̄bebat in elemoſi=
nā illa ꝯſpicata ſepi⁹ virū · erat em̄ formoſus exar
ſit in paulū ciboq; dato rogauit / vt poſtridie redi
ret ſe curaturā vt bn̄ prāderet · Cū freq̄ns domum
mulieres acceſſiſſꝫ / illa tandē rogauit hoīem vt in
tus accederet ad ſumendū cibū · annuit hic ꝛ cum
opipere ventrē cibo potuq; farciſſet / mulier libidīs
īpatiēs viruꝫ āplectiẗ oſculatq; aſſerēs nō inde
abiturū p̄uſq̄ ſe ꝯgnoſcat · ille reluctāti ſimilis / ac
deteſtās mulieris feruentē cupiditatē / cū illa obſce
ni⁹ inſtaret tādē cedēs vidue iportunitati · poſtea
q̄ inquit tm̄ maluꝫ patrare cupis teſtor deū · tuuꝫ
op⁹ erit · ego ꝓcul a culpa abſluꝫ tu ipſa inq̄t cape
hāc maledictā carnē · iaꝫ em̄ virga erecta erit ꝛ ipa
met vtere vt iubet · ego em̄ eā hodie mīme tangā
inuitus mulierē ſubegit ; licꝫ ꝓpter abſtinētiā nō
tangeret carnem ſuaꝫ totum peccatum tribuens
mulieri · ¶ De equeſtre palleato · vii.

Ibam ſemel ad pōtificis palatiuꝫ · tranſibat q̄daꝫ
e nr̄is palleatis eq̄ſter / ꝛ forſan implicitus curis ·
hunc q̄ſpiā ꝛ detecto capite reuereret / nō aīaduer
tit epiſcopus · at ille ſupbia aut arrogantia factuꝫ
exiſtimans · hic inquit aſini ſui medietatem ne=
quaquam reliquit domi · totum enim ſecum de

fert ſignificans euꝫ eſſe aſinuꝫ qui ſe reuerentibꝰ
non reſponderet· ¶ Dictum zuchari ·viii·
PErābulanteſ aliqñ vrbē vir facetiſſimꝰ oim
qui viuerent zucharus/egoqꝫ ꝑuenimꝰ ad
locū vbi celebrabant̄ nuptie/poſtridie ꝙ ſpōſa do
mum venerat· Stetimꝰ paululū animi relaxandi
gr̄a reſpicientes vna pſallentes viros ac mulieres
tū ſubridens zucharꝰ iſti inq̄t mr̄imoniuꝫ ꝯſumūt
ego iam patrimoniuꝫ ꝯſumpſi· facete in ſeipſum
dixit q̄ venditis paternis bonis patrimoniuꝫ om
ne ꝯmetēdo ludendoqꝫ ꝯſūpſerat· ¶ De ꝑtore·ix·
QUidā iturus florētiaꝫ ꝑtor/qua die vrbē in
troiit habuit de more in maiori tēplo coraꝫ
pretoribꝰ ciuitatis ſ̄monē longū ſane ꝛ moleſtuꝫ
nā ordiri in ſuā ꝯmendacōem cepit ſe fuiſſe antea
rome ſenatorē· vbi quicqd ab ſe itemqꝫ ab reliqs
in ſuā laudem honorēqꝫ dictuꝫ factūne extiterat/
ꝓlixo ſ̄mone explicauit· Exitū deinceps ex vrbe
comitatūqꝫ recenſuit·ꝑmo die ſutriū ꝑtuliſſe ſe dix
it ꝛ q̄ ibi a ſe acta erāt ſingulatim/tum dietim q̄
in loco hoſpicōe fuiſſet/ac quicq̄ ab eo geſtum q̄
qꝫ de re eſſet narrauit·plures ore hac in orōe tran=
ſierat ꝛ nondū ꝑuenerat ſenas cuꝫ oibus ſ̄mois
odioſi lōgitudo infenſa eſſet/neqꝫ finis fieret dicē
di/videret̄ aūt ille vniuerſuꝫ diē in his fabulis ꝯ=
ſumpturus/cum iā nox appropinq̄ret/ tum vnꝰ ex

guill. Pard. 7.6 VIII
Noel II, 9.
g. Pard. 7. IX

aſtantibus iocabundus ad aurem pretoris acce=
dens/dn̄e inq̄t hora iā tarda eſt/ feſtinetis iter o=
portet· Nā niſi hodie florentiā intraueritis/cū ho
diern9 dies ſit vobis pſtitut9 ad veniendum offi=
tium hoc amittetis · hoc intellecto ſtultus homo
ac loquax tantem retulit ſe florentiam veniſſe·

¶ De muliere que virum defraudauit ·x·

Petrus quidam ptribulus me9/olim michi nar
rauit fabulā ridendā ⁊ verſucia dignū muli
ebri· is rez habebat cū femīa nupta agricole haud
multuz prudenti· ⁊ is foris in agro ſepi9 ob pecu=
niam debitā pnoctabat Cuz aliqn̄ amicus intraſ
ſet ad mulierem vir inſpirat9 redit in crepuſculo
Cū illa ſubito collocato ſubtus lectū adultero· in
maritū verſa grauiter illum increpauit q̄ rediſſet
aſſerens velle eum degere in carceribus/mō inq̄t
pretoris ſatellites ad te capiendū/ vniuerſam do=
mū pſcrutati ſunt vt te abriperet ad carcerē· cum
dicerē te foris dormire ſolituz abierūt pminātes ſe
paulopoſt reuerſuros· Querebat hō pterrit9 abeū
di modū·ſz iam porte opidi clauſe erāt·tum muli
er q̄d agis infelix/ſi caperis actū eſt· Cuz ille vxo
ris pſilium tremēs q̄reret/illa ad doluz pmpta a=
ſcende inq̄t ad hoc columbariuz·eris ibi hac nocte·
ego hoſtiū ex̄ pcludā ⁊ remouebo ſcalas·ne q̄s te

ibi eſſe ſuſpicari q̄at· Ille vxoris paruit ꝯſilio· Ea obſerato hoſtio / vt viro facultas egrediendi non eſſet / amotis ſcalis hoīem ex ergaſtulo eduxit qui ſimulans lictores p̄toris iteruꝫ aduenisſe magna excitata turba / muliere q̄ꝫ p viro loquente innge tem latenti timorē incuſſit· Sedato tamen tumul tu in lectum profecti· ea nocte veneri operam de derunt· vir delituit in ſtercora ⁊ columbos·

De ſacerdote ſolēnitatē palmarū ignorāte· xi·

Belluꝫ opidū eſt in noſtris appennini montibus admodū ruſticanū in eo habitabat ſacerdos rudior a q̄ꝫ indoctior incolis· Huic cuꝫ ignota eſſent tp̄a · anniq̄ꝫ varietates / nequaq̄ꝫ indixit quadrageſimā populo ſuo· venit hic ad terram nouam ad mercatum ſabbato ante ſolennitatem palmarum · Conſpectiſq̄ꝫ ſacerdotibus oliuarum ramos ac palmulas in diem ſequentem parantibus / admirans · quidnam id ſibi vellet / cognouit tunc erratum ſuum · ⁊ quadrageſimam iam nulla obſeruacōne ſuorum tranſiſſe· Reuerſus in opidum ⁊ ipſe ramos palmaſq̄ꝫ in poſterū diem parauit· qui aduocata plebicula / hodie inquit eſt dies quo rame oliuarum palmarumq̄ꝫ dari ex ꝯſuetudine dn̄i octaua die paſca erit hac tm̄ ebdomada

agenda eſt penitentia/neq; longius habebimus hoc anno ieiunium. cuius rei cauſam hac ꝯgnoſcite. Carniſpriuiū h̄ anno fuit tardū admodū ac lentū qđ ꝓpter frigora ⁊ difficultatē itinerū hos mōtes nequit ſuꝑare. ideoq; ⁊ q̄dragesima adeo tardo ac feſſo gradu acceſſit vt iā nō amplius q̄ ebdomadam vnam ſecum ferat/reliq̄s in via relictis. hoc ergo modico tempore quo vobiſcum manſura eſt confitemini ⁊ penitentiam agite omnes.

De ruſticis nunciis īterrogatis an vellent crucifixum viuum vel mortuum ab opifice .xii.

Ex h̄ quidē oppido miſſi ſunt q̄dam aretium ad emenduz ligneū crucifixū q̄ in eorū eccleſiam poneret̄. deducti ad huiuſmodi rerū opificē quendā cuz rudes ⁊ veluti ſtipites eſſent/opifex riſus materiaz auditis hoībus q̄rens. viuum ne an mortuū crucifixū vellent poſtulauit/ illi ſumpto paulo tpis ad ꝯſultandū ſecreto collocuti demum reſponderūt ſe viuuz malle. nam ſi eo modo ſuo populo non placeret/ſe illum eueſtigio occiſuros.

Dictum coci duci mediolanenſi habituz .xiii.

Rex mediolāi ſenior/ ꝑnceps ī oīb9 reb9 elegātie ſingularis/ h̄ebat cocū egregiū quem vſq; ad galles ad ꝑdiſcenda obſona miſerat. Bello qđ ingens cū florētinis dux habuit cum ei aliquādo non ſatis ꝓſper nuncius aduēiſſz/ admodū

G. Tard. 10. XII
Morlini, de' rustici volenti un crucifisso vivo o morto, novella LXX p. 127.
Varari.
Noël II, 12-4.

G. Tard. XI. XIII
Noël II, 11

turbauit ducis mentē oblatis poſtmodū ad men
ſam epulis: ſapores neſcio quos cum dux impro=
baſſet: epulas inſup̱ vt nō rite ꝯditas eſſet aſꝑnat⁹
accitum cocū veluti ignarū artis aſpere icrepauit
Tum ille vt erat liberior in loquēdo Si florenti
ni inq̄t tibi guſtum atq; appetitum auferunt que
mea eſt culpa: ꝛ cibi enī mei ſapidi ſunt ꝛ ſumma
arte ꝯpoſiti. ſed te nimiū ꝯcalefaciunt ꝛ appetitū
auferūt florētini. Riſit ille vt erat humaniſſimus
coci facetam in reſpondendo libertatem.

¶ Eiuſdem coci dictū ad ꝑlibatū ꝓncipē. xiiii.

IDem cocus bello inſup vigente vocatus
ad menſam ducis cū videret cū anxium
atq; afflictū curis: non mirū eſſe inq̄t illū
torq̄ri nam duo īpoſſibilia dux conat᷑: vnū ne ha
beat ꝑſimia alterū vt pinguē reddat franciſcū bar
bauerā hoīem epulentum ſummaq; cupiditate
flagrantē hoc dicto ꝑſtringens ꝛ dominādi appe
titum ducis immoderatum ꝛ franciſci immenſam
opum atq; ambicionis cupiditatem.

¶ Peticio eiuſdē coci ad ꝑdictū ꝓncipem. xv.

IS ipſe cum multi peterent varia: bnficii
loco ſummopere in cena ducem rogauit
vt ſe aſinū faceret. Miratus dux qd ſibi
ea poſtulacō vellet: cur ſe aſinum q̄ hoīem mallet
At qui omnes video inq̄t ille quos in ſublime ex

tuliſti/quibus honores ꝛ magiſtratus dediſti/ſup
bia ꝛ faſtu elatos/atq; inſolentes euaſiſſe aſinos.
Itaq; ego quoq; aſinus a te fieri cupio.

De Jannoto vicecomite. xvi.

ANtoni9 luſcus vir facetiſſim9 ac doctiſſim9
cū ei notus quidā litteras apud pontificem
expediēdas obtuliſſet/atq; ipo certo i loco corri
gere atq; emēdare iuſſiſſet/ille aūt poſtridie lrās eas
dē retuliſſet. veluti emēdatas/inſpectis lrīs/tu me
inqt Jannotum vicecomitem forſan putaſti. Cuz
quererem9 q̄d nā h' dictuz ſibi vellet. Jannot9 ait
olim ptor fuit noſter. Vincenci9 hō bonus/ſz cor
pore ꝛ igenio craſſo. Is ſepi9 aduocato ſecretario
mandabat ſcribi eplam ad ducem mediolani ſeni
orem. q̄rūz pticulam quandā ipſe dictitabat q̄ ſpe
ctabat ad cerimonias verborū reliq; ꝓmittebat ſe
cretario q̄ afferebat eplam poſtmodū ſcriptā eam
Jannot9 legendam ſumēs/ſtatimq; eplam veluti
incōditam atq; ineptam increpans/nō bñ eſt aie
ba . pge atq; emenda. Secretarius q̄ patroni ſui
ſtulticiā noſſet ꝛ mores/paulopoſt reuertēs ad ean
dem eplam nichilo āmutatā ferēs/ ꝛ correxiſſe ſe
ꝛ reſcripſiſſe dicebat. q̄ cum ille tanq̄ lecturus in
man9 ſumeret/inſpecta paulum epiſtolā/nunc bñ
ſe hz inquit. vade ꝛ obſigna atq; ad ducē deſtina.
hoc in omnibus epiſtolis ſuis facere conſueuit

¶ De ſutore q̄ſdā quodam vicecomitis per viam com
paracionis. xvii.

Commiſerat oli Martinꝰ pōtifex antonio
luſco lr̃as quaſdam pficiēdas. q̄s cum poſt=
modum legiſſet / iuſſit pontifex illas legendas q̄s
deferri ad quendam amicum noſtrum in quo plu=
rimum fidebat. Ille autē qui paulum eſſet in ce=
na concalefactus a vino litteras penitus impro=
bauit ⁊ alium in modum componi iuſſit. Tunc
antonius bartholomeo de bardis qui aderat / faci
am inquit in litteris meis quod olim ſutor in far
titio / quod appellant iohannis galeatii vicecomi=
tis legit. Cras anteq̄ edat vel bibat redibo. ⁊ litte=
re bene erunt. Deīde ꝑcontanti quid nā hoc eſſet
bartholomeo Iohānes galatius vicecomes inq̄t
Antoniꝰ pr̃ ſeioris ducis mediolani erat vir ma=
nꝰ pinguis ⁊ corpulētꝰ. Is cū ſepius multo cibo
⁊ potu ventrē farciſſet / poſt cenā cum iret cubitum
vocari ad ſe ſutorē ſuū iubebat. quem acriter re
darguens aiebat feciſſe illū ſibi farcituū nimis ar
tum. mādabatq̄ āpliari / ne ſibi eſſ̄ moleſtuē fcm̄
erit aiebat ſutor vt iubes. cras optie erit. deide ac
ceptam veſtē proiciebat ad ꝑticam / nichil immutās
cum dicerent ceteri cur non amplias veſtem hanc.
que nimiū ventrem dn̄i vrget / hic cras inquit cum
dn̄s poſt digeſtionē ſurrexerit / ac ierit cacatum /

veſtis erit ampliſſima· Mane portabat farſitiuz
quo ille induto nunc bene eſt dicebat. nullo in lo=
co me offendit· eodem mō antonius epiſtolā ſuaz
digeſto vino placituram dixit·

Querimonia ſpolii cauſa ad facinum canem
factam· xviii·

Apud Facinum canem q̄ fuit vir crudeliſ
ac dux precipuus in hac noſtri tp̄is mili
tia· q̄rebat̄ cuidā ſe ſpoliatum clamide in
via a q̊dam ſuo milite/ hunc intuēs· Facinus ve=
ſtitum tunica bona q̄ſiuit an illā cuz ſpoliaret̄ ge
ſtaſſet/ cum ille ānueret/ abi inq̄t· hic quem dicis te
ſpoliaſſe nequaq̄ eſt ex meis militibꝰ· nam nullus
meus vnq̄ tibi bonam tunicam reliquiſſet·

Exhortacō cardialis ad armigeroſ pōtificis· xix·

Cardinalis hiſpanienſis belloſ quod eo
actore geſtū eſt in piceno aduerſus pōtifi
cis hoſteſ cum aliq n̄ ad aciem ventū eſſz
in qua vincere aut vinci eos q̄ pontificem ſeq̄ban
tur neceſſe erat/ hortabat̄ milites ad pugnā pluri
bus verbis aſſerēs qui in eo p̄lio cecidiſſent cum
deo ⁊ angelis pranſuros· pctōrum eīn omniuz ve
niam propoſitā occūbentibus affirmabat q̊ mor=
ti ſe alacriꝰ offerrēt· His exhortātibꝰ viſus excede
bat pugna· Tunc vnꝰ ex aſtātibꝰ militibus· cur tu
inquit nō ⁊ ad hoc prandium vna nobiſcum acce=

10

dis. At ille. Tempus prandii nondum eſt michi inquit. quoniam nondum eſurio.

Patriarche reſponſio. xx.

Patriarcha hieroſolimitanus qui cancellariam apoſtolicā regebat/ puocatis aliquā in vrbe certā obcauſam diſcutiendā aduocatis/ nonnullos neſcō quid verbis acriter caſtigauit. huic cum vn⁹ p̄ ceteris Thomas birac⁹ liberi⁹ reſpondiſſet/ verſus in eū patriarcha inq̄t. malum caput habes. At ille. vt erat hō pmptus ad laceſſendū ac pfacetus/ recte inq̄t ac vere loq̄ris. nichil em̄ verius poteſt dici. nam ſi bonum caput haberem ſatis meliori loco res noſtre eſſent. neq; hac opus eſſet ptrouerſia. Te igit̄ ip̄m culpaſ ait patriarcha. Tum ille nō me inq̄t ſed caput rep̄hendo facere in ip̄m q̄ aduocatis oībus p̄erat. patriarcham luſit qui duro capite paulū exiſtimabat.

De vrbano pontifice ſexto. xxi.

Alter vrbanū oli ſūmū pōtificē ſextū leuiter pſtrinxit. nā cū ille neſcō q̄d acri⁹ a pōtifice ptenderet/ malo capite es inq̄t vrban⁹. Tum ille hoc idē inq̄t ⁊ de te vulgi dicunt hoīes p̄r ſancte.

De ſacerdote qui loco ornatus capones epiſcopo portat. xxii.

Episcopus aretin⁹ angelus noīe/ quē nouim⁹/ aliquā puocauit ad ſincdum ſacerdo

tes ſuos precipiens vt qui aliqua cum dignitate eſſent cum cappis ⁊ cottis(ſunt em̄ he veſtes ſacerdotales)ad ſynodum ꝑficiſcerent̄. Quidã preſbiter cui hec veſtimenta deerant(meſtus domi erat)ignorans vñ nã ea ſibi pararet. hunc cogitabundum vultu demiſſo ꝓſpicata ancilla(q̃ꝑ domi nutriebat)cum q̃ſiſſet merores cauſã/dixit ſibi cum cappis ⁊ cottis ƀm ep̄i edictum eundem ad ſynodum eſſe. At qui inq̄t. O bone vir non recte vim mandati huius cognouiſti. nõ em̄ cappas ⁊ cottas ſed cappos coctos ep̄us poſtulat(q̃ tibi ſunt deferendi. Apprehendit ſacerdos muliebre conſilium. ⁊ ſecum capones coctos deferẽs(optime ab epiſcopo fuit ſuſceptus q̃ ꝑ riſuz retulit hunc ſacerdotẽ ſoluz rectius q̃ꝑ ceteros edicti ſniam cognouiſſe.

De amico qui egreferebat multos ſibi p̄ferri doctrina ⁊ probitate inferiores. xxiii.

IN curia romana vt plurimuz fortũa dñat̄(cum ꝑraro loc⁹ ſit vel igenio vel virtuti/ ſꝫ ambicõe ⁊ importũitate parant̄ oĩa. vt de nũmis ſileaz q̃ vbiqꝫ terrarũ impare vident̄/amic⁹ q̃daz q̃ egreferebat preferri ſibi mltos doctrina ⁊ ꝓbitate inferiores q̃rerebat̄ apud Angelottũ cardinalẽ ſãcti marci) nullã haberi ſue virtutis rõem. ſeqꝫ poſtpõi his q̃ nulla in re ſibi pares eſſent. ſua inſuꝑ ſtudia ꝑme morauit ⁊ in deſcendo labores Tũ ꝑmpt⁹ ad ſe

teſſenda curie vicia cardinalis/hic ſcia inq̄t ꝛ doc-
trina nichil ꝓſunt· ſed perge ꝛ aliquod tempuſ ad
dediſcendum vaca ſi vis pontifici acceptus eſſe·

¶ De muliere frenetica· xxiiii·

Mulier ex meo municipio cum videret̃ fre-
netica ducebat̃ a viro ꝛ genere ꝓximis
ad fatidicā q̄ndaꝫ cui⁹ ope curaret̃·Cum
arnum fluuium tranſituri mulierem ſup̄ dorſum
hoīs validioris īpoſuiſſent·cepit illa eueſtigio na-
tes mouere ſimilis coeūti ac magna voce clamāte·
ego inquit ſepius verba iterans vellem futui· q̄-
bus vocib⁹ cauſam expꝛeſſit morbi q̄ ferebat femi-
nam adeo eſt in riſum effuſus vt vna cuꝫ ea in a-
quā caderet· Tunc ridentes omnes cum inſanie
medelam cognouiſſent non eſſe opus incantacōni
bus aſſerunt ſed coitu ad ſanitatem reſtituendam·
ꝛ in virum verſi/tu inquiunt optimus vxoris cu-
rator eris·Redeuntibus igitur illis cum vir vxo-
rem cognouiſſet/mens priſtina rediit·hec optima
ad mulierum inſaniam eſt medela·

Noel II, 20.

¶ De muliere ſupra padum aſtante· xxv

De meretricib⁹ ferebat̃ nauicula ferrariaꝫ
vna cuꝫ certis curialib⁹ due mulieres ex
his q̄ ſeruiunt indigentibus·Tū mulier
quedam ſupra padum aſtās· feminas ꝯſpicata/

o ſtulti inquit an putabatis meretrices nobis fer=
rarie defuturas·cum certe plures inueniuntur hic
meretrices/q̄ in veneciis probe mulieres·

¶ De abbate Septimi· xxvi·

Abbas ſeptimi hō corpulent⁹ ⁊ piguis veſ=
peri florētiā ꝓficiſcēs īterrogauit ruſticum
obuiū an portā ſe ingredi exiſtimaret·Intellexit
cf. Tand. 10 XXI.
abbas an putaret ſe ꝑuenturū in vrbē anteq̄ clau
Noel II, 20-1
derent porte·ille vero in pinguedinē iocat⁹/atq; i=
quit curras femine dum tu portam introiret·

¶ Cui⁹ ꝯſtācie ſoror cui⁹ grauida erat· xxvii·

Nobilis ep̄s ex britanniis ad oſtendendā
Noel II, 21-3
quā tunc multi reqrebant/ꝯcilii ꝯſtanciē
ſis libertatē in magno ꝓlatorū ꝯuentu h̄
attulit teſtimoniū. Fuiſſe ait ꝯſtantie ciuē cui⁹
ſoror innupta grauida facta erat·cum frī tumor
ventris innotuiſſet accepto gladio/q̄d id eſſet/ant
vnde id ꝓceſſet q̄ſiuit/ꝑcuſſori ſimilis·Tum iuue=
nis exterrita id eſſe ait concilii opus ſeq; ex conci
lio pregnantē·hoc ītellecto frater ꝯcilii metu ac re
uerencia/ſororem impunitā reliqt cum ceteri alia
ſū rerū libertatem q̄rerēt/ ille ꝓtulit licēciā futuēdi

¶ Sigiſmundi impatores dictum· xxviii·

Sigiſmundus q̄; impator cuidam corā eo
querenti ꝯſtantie libertatem nō eſſe/ atq̄
Noel II, 23.
inquit niſi hic ſumma eſſet libertas/ tu tā

libere minime loqueris· libere enim loqui mag-
ne libertatis eſt ſignum·

Dictum ſacerdotis laurentii romani. xxix·

Vla die angelottus romanus factuſ eſt a
pontifice eugenio cardinalis quidaꝫ lau
renciꝰ ſacerdos vrbano domū rediit hila
ris applaudens/ totuſq; in riſum ac leticiam effuſuſ
cum rogarent vicini q̄d naꝫ ſibi obtigiſſet noui q̄
tam letus ⁊ alacris eſſet/ bene inq̄t eſt· magna in
ſpe ſum / poſtea q̄ dementes atq; inſani cardina-
les fieri ceperunt/ prope diem cum· Angelottos a-
mentior me ſit/ cardinalem me q̄ꝫ eſſe futurum·

Confabulatio Nicolai ſanaguini· xxx·

In hanc ferme ſentenciam Nicolaus anaguinus
iocatus eſt in pontificem eugenium/ quem dicebat
plurimū ſtultis ⁊ inſipientibus fauere· Nam cuꝫ
eſſemus plures variis de rebus/ vt fit in palacio/ cō
fabulantes/ q̄dam iniq̄tatem fortune maxime accu
ſabant· querebanturq; eam rebus ſuis admoduꝫ
aduerſam· Tum nicolaus vir doctiſſimus ſed in-
genio incōſtanti ⁊ p̄caci lingua/ nullus eſt oīm q̄
viuāt inq̄t· cui magiſ q̄ michi fortūa fuerit iīmica
Nā cuꝫ h' tp̄e ſit ſtulticie regnū/ videāq; oīs fere
amētes atq; īſanos· Angelottū q̄ꝫ nouimꝰ iter eoſ
ad āplas dignitates atq; officia extolli Ego ſolus
relictꝰ ſum ex oīm demētiū numero cui nichil p̄ce

ſitur. hoc michi ſo'ius accidit malignitate fortūe.

De prodigio. xxxi.

Monſtra hoc anno plura diuerſis in locis natura edidit. In agro ſenagalieñ. in piceno bos q̄dam ſerpentē pepit mire magnitudis capite erat groſſiori q̄ ſit vituli collo lōgo ad mēſurā vlne] corpe cani ſilis terete z longiore. hunc editū cum bos ꝯuerſa reſpexiſſ3 magnoq3 mugitu edito exterrita aufugere vellet/erectꝰ ſerpens ſubito poſterioribus cruribꝰ cauda circūdatis ad vbera os admouit tādiu ſugēs q̄ ad lac fuerit vberibꝰ de inde boue relicta ad ſiluas vicinas affugit. Vbera poſtmodū z ea crura ꝑs quā ſerpēs cauda tetigerat veluti aduſta nigra acq3 diuciꝰ ꝑmāſerūt. hoc paſtores(nā in armento bos erat)ſe vidiſſe affirmarunt. bouē q3 poſtea vitulum pepiſſe/ idq3 ex litteris ferrariam nunciatum.

g. Tord. 20. XXII

Dictum magiſtri hugonis ſenenſis. xxxii.

Vir inſignis hugo ſeneñ. medicorū nr̄i tp̄is mihi q3 retulit/natū ferrarie cattū bicipitem ſeq3 id conſpexiſſe.

g. Tord. 21. XXIII

De monſtro. xxxiii.

In agro q3 paduano mēſe iunii p̄ſtat natū eē vitulū duobꝰ capitibꝰ vnico corpe]poſterioribꝰ a ñterioribuſq3 cruribus duplicatis. ita tamen vt eſſent coniuncta. hoc monſtrum quidam ad queſtum circūferebant. multiq3 id vidiſſe affirmabant.

g. Tord. 22. XXIIII

HAliud inſuꝑ ꝯſtat allatã eſſe ferrariam y
maginem marini mõſtri(nuper in littore
dalmatico inuenti·corꝑe erat hũano vm=
bilicotenus· ⁊ deinceps piſcis ita vt inferior ꝑs q̃ in
piſcem deſinebat eſſ3 bifurcata·barba erat ꝓlixa
duobꝰ tanq̃ cornibꝰ ſuꝑ auriculas eminentibus
groſſ·oribꝰ mãmiſ(ore lato(manibuſ q̃tuor tm̃ di
gitos habẽtibus·a manibꝰ vſq; ad aſcellã atq; ad
ymũ ventrẽ/ale piſciũ ꝓtẽdebant·q̃bus adnabat
Captũ hoc pacto ferebãt·Erant ꝯplures femie iux
litꝰ lauãtes lineos pãnos/ad vnã earũ accedens
piſcis cibi)vt aiunt(cã mulierẽ manibus ꝯ̃phendit
ad ſe trahere conatꝰ·illa reluctãs ⁊ erat aqua mo
dica magno clamore auxiliũ ceterarũ implorauit·
Accurrentes quinq; numero monſtrum(neq; em̃
in aqua regredi poterat)fuſtibus ⁊ lapidibus peri
munt·quod in littus abſtractũ haud ꝑuũ terro=
rem aſpicientibus prebuit·erat corꝑis magnitudo
paulo lõgior ãplioriq; forma hoĩs/hãc ligneã ad
nos ferrariam vſq; delatã conſpexi cibi gr̃a mu=
lierem ꝯ̃phenſam argumento fuere pueri nõnulli
qui cum diuerſis temporibus ad littuſ lauãdi cau
ſa acceſſiſſent nuſq̃ poſtea ꝯperti ſunt quos poſt
modum ab eo monſtro captoſq; crediderunt·

¶ Facetia hiſtrionis ad bonifaciũ papã· xxxv·

BOnifaci9 pontifex non9 natione fuit nea
politan9 ex familia tomacellorū [appellanꝰ
aūt vulgari s̄mone tomacelli cib9 factū ſ
ex iecore ſuillo admodū ptrito atq3 in modū pili ī
uoluto īteriore pinguedī porci [ptulit bonifaci9 ſe
peruſiū ſecundo ſui pōtificat9 āno aderāt aūt fra
tres ſecū ⁊ affins ex ea domo pmulti q̄ ad eū vt
fit pfluxerāt honorū ac lucri cupiditate. ¶ Ingreſſo
bonifacō vrbē ſeq̄baꝰ turbaꝰ turba pmorū inter
quos frēs erāt ⁊ ceteri ex ea familia q̄daz cupidio
res noſcendorū hoīm q̄rebant q̄nā eſſent q̄ ſeque
renꝰ. dicebat vn9 [itē alter [hic ē andreas tomacel-
los noīatim recēſendos. ¶ Tum q̄dā facetus hohe
p magnum nempe fuit iecur iſtud inquit / ex quo
tot tomacelli prodierunt ⁊ tam ingentes.

¶ De ſacerdote q̄ caniculum ſepeliuit. xxxvi.

ERat ſacerdos in tuſcia quidam ruſtica-
nus ſed ad modum opulentus. hic cani-
culum ſibi carum cum mortuus eſſet ſe-
peliuit in cimeterio. Senſit hoc epiſcopus ⁊ in
eius pecuniam animum intendens ſacerdotez ve-
luti maximi criminis reum ad ſe puniendum vo
cat. Sacerdos qui animum epiſcopi ſatis noue-
rat q̄nquaginta aureos ſecū deferens ad epm̄ de-
ueit. q̄ ſepulturā caīs grauiter accuſās iuſſit ad car
ceres ſacerdotē duci. h vir ſagax. o pr̄ inq̄t ſi noſce

res qua prudencia caniculus fuit/non miraremis. ſi ſepulturā inter hoīes meruit. Fuit em̄ pluſquā ingenio hūano. tum in vita. tum p̄cipue in morte quid nā hoc eſt ait ep̄s. Teſtamentū inq̄t ſacerdos in fine vite prudens ſciensq̧ egeſtatē tuam tibi quinq̄ginta aureos ex teſtamēto reliq̄t quos mecū tuli. Tum ep̄s ⁊ teſtm̄ ⁊ ſepulturā pprobās. accepta pecunia ſacerdotem abſoluit.

¶ De tyranno qui homini pecunioſo cauſas iniuſtas imecit. xxxvii.

Homo admodum pecunioſus erat in piceno in opido cingulo. audiuit hoc tyrānuſ loci atq̧ ad eripiendos nūmos aīm adiciens q̄ſiuit occaſionē crimis qua illi pecunias auferet. vocato ad ſe viro dixit illuʒ crimīe leſi maieſtatis. rerū teneri cuʒ nichil ↄtra ei⁹ ſtatum aut dignitatē ſe factuʒ ptendere. p̄ſtabat tyrannus aſſerens illū capite eſſe mulctāduʒ. hō inſons q̄d nam tandē egiſſet cuʒ poſtularet. hoſtes inq̄t meos ac rebelles qui ↄtra me pſpirar̄t. domi abſcōditos tenuiſti. ſenſit tandē ille ſuis nūmis inſidias pari. Malens igit̄ vite q̄ pecuniis pcere. veruʒ ē inq̄t qd̄ ais mi dn̄e. ſed deſtina mecuʒ ſatellites tuos. ego hoſtes illos ac rebelles tibi ſtatī pp̄henſos dabo. Miſſos itaq̧ lictores domuʒ ad arculā in q̄ pecunia erat ſecum duxit. eaq̧ apta capite hos in

quit eveſtigio· hii ſunt enim non ſolum domini·
ſed mei q̄ʒ hoſtes acerrimi ac rebelles· quibus de
latis ad tyrannum homo penam omnem euaſit·

¶ De religioſo qui ſermonē habuit· xxxviii·

Oppidum ē in mōtib9 nr̄is in q̄ multi ex
variis locis ad diē feſtū ꝯuenerant· erat
aūt celebritas ſācti ſtephani· religioſ9 q̄=
dā erat habitur9 de more ſmonē ad p̄plm· cū hora
eſſet diei tarda ſacerdotes aūt eſurirēt vererentq̄ʒ
lōgitudinē ſmonis/ aſcendētiq̄ʒ ſuggeſtū religioſo
vn9 ⁊ itē alter vt paucis loq̄ret̄ in aurē hortati ſūt
ille ſe exorari facile paſſus ac ꝑlocut9 q̄dā ꝓut ꝯſue
uerāt/ frēs mei inq̄t āno p̄terito cum h̄ in loco vo=
bis aſtātib9 verba facerē de ſāctitate vita ⁊ mira
culis hui9 ſācti nr̄i/ nichil p̄termiſi eorū q̄ de illo
vel audiui vel ſcripta in ſacris libris reperiunt̄ q̄
oīa credo vos memoria· tenere poſtmodū vero eū
nichil noui feciſſe/ nichilq̄ʒ amplius de eo ſcriptum
reperi· ſigno igit̄ crucis facto dicite confiteor ⁊ re
liqua que ſequuntur ⁊ ita abiit

g. Tod. 26 — Nol II, 28-9.

¶ Facetiſſimū ꝯſiliū minacii ad ruſticū· xxxix·

Ruſtic9 cū caſtaneā arborē ad excutiēdos fru
ctus aſcēdiſſet/ decidēs ex ea coſtā pectoris
effregit· Ad hūc ꝯſolandū acceſſit minaci9 q̄dā hō
ꝑfacet9· q̄ interloquēdū daturū ſe normā illi dix=
it q̄ ſuata nunq̄ʒ ex arbore caderet· Vellē h̄ antea

g. Tod. 27 — Nol II, 29.

inquit eger ꝯſuluiſſes·attamen ⁊ in futuruȝ pote
rit pdeſſe·Tum minaci⁹·fac ſp inqͥt· ne ſis celeri
or in deſcenſu ꝙ in aſcenſu·ſȝ ea q̄ aſcendis tardi
tate deſcēdas·hoc pacto nunꝙ̄ pcipitem te ages·

¶ Eiuſdem minacii reſponſio· xl.

Idem minaci⁹ cuȝ aliq̄n nō nullos nummos ⁊ ve
ſtes inſup ad talos legen⁹ em̄ erat luſiſſet flens ad
hoſtiū taberne cuiuſpiā ſedebat·videſ merentē flē
temqȝ aic⁹·qd nā eſt tibi inqͥt/nichil minacius ait
tuꝛ nā ꝗ ſi nichil habes ploras/hō ſolū qꝛ nihil ha
beo inqͥt·admirat⁹ ille q̄re ergo ſi nihil habes ait
lacrimas/ob hāc ipſā cauſā r̄ndit qm̄ nihil ē mihi
alter nichil ſibi eſſe cauſat cur plorare itelligebat/
alter nichil ſibi reliquū ſupeſſe a ludo plorabat·

De paupe monoculo q̄ frumētū emptur⁹ erat·xli·

Tempore quo florentie ſumme aliq̄n erat
annone caritas acceſſit pauper luſcus ad
forum quedā ſextaria frumēti vt dicebat
emptur⁹·rogauit hūc in foro pcōtantē pcinȝ q̄dez
alter ſupueniēs·q̄nti ſextariū frumenti vēderent·
hois oculo inqͥt pſtat/deſigantis his verbis ānō
ne caritatē·Hoc audiēs ſiculus qui aderat puer
cur tu ergo ait tam grandem ſacculum portaſti/cū
non amplius q̄m vnum ſextarium poſſis emere·

¶ De viro qui mulieri dum egrota eſſet veniam
poſtularit· xlii·

Conſolabatur vxorez vir que aduerſa va
litudie diez ſuam obibat memorans cūa
boni mariti officia ſibi in vita p̄ſtitiſſe.
veniamq; poſtulā. Si quid vnq̄ aduerſus eam in
ique egiſſet. neq; inter cetera ſe ait omiſiſſe vnq̄
XXX quin debituz thoro p̄beret eo excepto tp̄e q̊ illa nō
recte valeret/ne coitu fateret̃. Tum mulier lz mor
bo grauis/hoc inq̄tſp fidem nunq̄ parcaz neq; re
mittā tibi. nullo em̄ tp̄e ad eo inualida atq; infir
ma exteti q̄ ꝯmode poſſet reſupina iacere. danda ē
igit̃ viris op̄a ne hoc venie genus ab vxorib9 in
plorent/ cum rite negari poſſit.

De adoleſcentula que virum de paruo p̄aop
accuſauit. xliiii.

Adoleſcēs nobilis ⁊ forma inſignis duxit
vxorē filiaz nerii de paccis/eq̄tis florētini
inter ceteros ſue etatis egregii ⁊ p̄ſtātis
viri. poſt aliq̄t dies ſvt moris eſt ſ adoleſcētula ad
p̄rem reuertit̃. nō alacriſ aut iocunda vt cetere aſſo
lent/ſed meſta ac vultu languido intuens terram.
XXXI Aduocatā in cubiculo clanculuz roga: mr̃ nunq̄d
res ſunt ſatis ſalue vt vultis/flens iuuēcula reſp̄ō=
dit. nō em̄ viro me deſpōſaſtis ait ſed ei virilia de=
ſunt. nihil em̄ aut paruz habet ei9 p̄tis propter q̄
fiunt mr̃imonia. dolēs admoduz fortunā filie mr̄
rem cuz viro ꝯmunicat. de inde reſ vt fit inter con=

ſanguineos mulieresq̄ que ad puiuium aderant] vulgata: meſtica doloreq̄ omnis implet domus cū nō nuptam ſed ſuffocatā adoleſcētulā egregiā forma]dicerent. Superuenit poſtmodū vir cui⁹ grā puiuiū parabat. ⁊ cum oēs vultu merēti afflictoq̄ pſpiceret: mirat⁹ rei nouitatē q̄d nā noui acceddiſſʒ rogabat. Nullus erat q̄ doloris cauſaʒ auderet pa lamfacere. Un⁹ tandē liberior ait dixiſſe puellam manciū eſſe illum in virili ſexu. Tū iuuenis ala- ter nequaq̄ hec erit cā que aut nos pturbet aut cō niuium diſpdet cito hoc purgabit̄ crimen. Cum in menſa oēs ſederent viri pariter ac mulieres: ſump tis iam fere cibis ſurgēs adoleſcēs: prēs inq̄t ſen= tio me culpari in ea re cui⁹ vos teſtes eſſe an vera ſit volo. deinde educto egregie forme priapo]veſti bus em̄ curtis tunc vtebat̄]hac ſup̄ menſaʒ poſito oēs ad rei nouitateʒ magnitudineq̄ pueriit ⁊ an culpand⁹ eſſet q̄ſiuit. maior ps mulieꝝ vt viris ſu is talis copia ineſſe optabat. viri pmulti ſe ab illo tali ſuppellectile ſupari ſentiebāt: qui oēs in ado- leſcentulā pueſi grauiter illi⁹ ſtulticiā increpabāt ali⁹ aliud q̄d obiugans. tum illa q̄ iurgatis q̄d me rep̄hendítis inq̄t. Aſſellus nr̄ quē rurí nup pſpexi beſtia eſt ⁊: adeo]extenſo brachio]oblongū mem brum hʒ. hic vir me⁹ q̄ hō eſt nō hʒ ei⁹ medietatē Credidit ſimplex puella hoībus longius q̄ beſtiis

eiuſmodi membꝛūʒ ineſſe debere· ¶ De p̄dicatore
qui poci⁹ decē v̄gies q̄ͅ vnā nuptā eligebat· xliiii ·

PRedicabat tibure fr̄ parum ꝯſiderat⁹ ad
ꝑplm: aggrauās m̄ltis v̄bis ac deteſtans
adulterium· dixitq̄ꝫ inter cetera adeo eſſe
Cf. Tard. 30.
graue pc̄m̄ vt mallet decem virgines cognoſcere
XXXII.
quam vnicam mulierem nuptam· hoc eciam mul
Noel II, 38-9
ti qui aderam elegiſſent· ¶ De paulo que igno-
rantibus nonnullis luxuriam ꝓmouit· xlv·

Noel II, 40.
FRater Paulus noīe quem ipſe noui kum
Secie vrbe cāpanie in q̄dā ꝑdicōe luxuriaʒ
deteſtaret: nōnullos adeo laſciuos atq̄ꝫ
intemperantes dicebat: vt ad eliciendeʒ maiorem
ex coitu voluptatem natibus vxoris puluinuʒ ſub
icerent· Hoc adeo nonnullos: quid id ignorabāt
ꝓmouit vt paulopoſt verum eſſe experirentur·

¶ De confeſſore· xlvi·

MUlier adoleſcēs q̄ id mihi poſtea retulit
ꝓfecta ē aliq̄ñ ad ꝯfitendū pc̄tā ſua: ꝑut
Cf. Tard. 31. XXXIII
fit tp̄e quadrageſime· Cum interloquēduʒ ſe viro
nō ꝑſuaſſe fidē reſpōdiſſet· ꝯfeſſor q̄ frater erat libi-
Noel II, 40-1.
dine īcenſus: ꝑtēto palio p̄apuʒ erectum in manu
adoleſcētule poſuit ſuadēs vt ſui miſereꝛ. Illa ru
bore ꝑfuſa abiēs: m̄riq̄ haud ꝓcul erat ſrogāti q̄d
nā ſibi tātus rubor vellet· narrauit ꝯfeſſoris ſuaſi
one· ¶ Rñſio mulieris a viro iterrogato· xlvii ·

Interrogata ſemel a viro mulier que nam cauſa eſſet/cur cum coitus voluptatis ita particeps eſſet femina ſicut et vir tamen homines citius appeterent/ ſequerenturque mulieres quam ille viros. Tum illa ſumma cum ratione hoc inſtitutum eſt inquit vt potius nos requiramur a viris. Conſtat enim paratas ac promptas nos ad concubitum ſemper eſſe. vos non item. fruſtra ergo viri peterentur a nobis cum eſſent imparati. Scita facetaque reſponſio.

¶ De medico qui tempore belli bernhardo pacem nominauit. xlviii.

Bello quod primum florentini cum duce mediolani poſteriore habuerunt lege ſancitum eſt capitale eſſe ſi quis de agenda pace verba feciſſet. Bernardus manecti ciuis facetiſſimus erat in foro veteri/ neſcio quod empturus. acceſſit ad eum frater quidam ex his mendicis circumforaneis qui in triuiis aſtantes aliquid ſibi ab tranſeuntibus dari in neceſſarios vſus petunt/at quempiam petiturus primis verbis pax tibi inquit. Tum bern. quid pacem tu nominaſti an neſcis capitale eſſe ſi quis de pace loquatur. ab eo inquit ne quis me huius culpe affinem putet. hoc dicto recedens a nebulonis illius moleſtia ſe exemit.

¶ Fabula domini F. philelphi. xlix.

Erat ſermo inter ſocios quae pena eſſet ſtatuenda in vxores impudicas Bonifacius

ſalutatus ē a ſqua bononienſis amic⁹ ſuus minatus ē ſe ſuā vxorē affecturuz exiſtimabat Sciſcitātibus nobis penā bononienſes inq̄t/ vir haud magno exiſtimād⁹ hꝫ vxorē ſatis liberalē ⁊ mihi q̄n q̄ꝫ obſequentē· cū acceſſiſſem domū aliq̄n noctu foris ſtans audiui eos acriter collitigantes· increpabat enī vir vxorē accuſans ipudiciciā eius· Illa vt moris ē taliū negando ſe tuebat̄· Tū vir inter clamandū Iohāna iohanna ait· ego te neq̄ꝫ verberabo neq̄ꝫ ꝑcuciā· ſꝫ in tm̄ te futuā q̄ad plenā domū filiis reddā· atq̄ꝫ ita ſolā te cum natis relinq̄ꝫ poſt modū ⁊ abibo· Riſimus omnes genus ſupplicii adeo exq̄ſitum quo ſtultus ille vlturum ſe vxoris flagitia putauit·

Cardinalis burdegalenſis de hiſtrione· ·L·

Gregori⁹ duodecim⁹ anteq̄ꝫ pontifex crearet̄ in ꝯclaui ⁊ poſtea q̄ꝫ plurima ſe facturū pollicit⁹ eſt ꝑ ſciſmate qđ tunc in eccleſia vigebat tollēdo· atq̄ꝫ adeo aliq̄bus dieb⁹ in eo quod ꝓmiſerat ꝑmanſit vt eciā pōtificatui ſe ceſſurū ſi op⁹ eſſꝫ ſpōderet· poſtmodū vero dulcidie ductus dignitatis iuramēta ⁊ ꝓmiſſiōes oēs irritas fecit nichil ſuans eorū q̄ antea pollicebat̄· Hoc egre ferēs cardinalis burdegalenſis vir grauis ⁊ cōſilii ſingularis mecū de hiſce rebus aliq̄n loq̄ns· hic inq̄t nob efficit qđ hiſtrio bononienſ ſe affe-

g. Tard. 35.
XXXVII

ſtiis volaturū ſi· Tūʒ referari michi fabulaʒ rogā
tem/hiſtrio fuit nup̄ bononie/ait q̄ ꝓpoſito palā
edicto ſe volaturꝝ ex turri q̄daʒ q̄ eſt verſus pōtem
lācti Raphaelis miliari āpli⁹ ex vrbē ꝑduxit· con
gregato ad diē ꝯſtitutū oī ferme bononienſi popu
lo/ſole ⁊ fame vſq; ad occaſumſolis hoīes luden=
do macerauit· pēdebāt oēs animi ſuſpēſi ad aſpe
ctū turris volatū hoīs expectātes·Cum ille interī
in turris cacumīe oſtenderet̄ aluſq; q̄teret volatu
ro ſilīs/ſeq; deorſuʒ ꝓiecturū fingeret·erat mag
na ad hec ſigna ꝑplī acclamatio patulo ore turrim
aſpiciētes·Tuʒ hiſtrio poſt ſolis tandē occaſuʒ ne
nichil actū videret̄/verſis ad eos renib⁹culū ꝑplo
oſtentāti·ita eluſi oēs inedia ⁊ tedio ꝯfecti/in vrbē
noctu redierīt·eodē mō noſter inq̄t q̄ poſt tot oſtē=
tacōnes tandē nobis poſteriora oſtēdendo ſatiſfe=
cīt· ❡ Reſponſio redolphi ad·R· ·li·

Redolphi camarineñ·dcm̄ prudens refert̄·
obſidebat̄ ciuitas bononieñ·a barnabo=
ne ex familia vicecomitū dn̄o mediolani
Erat aūt ad cuſtodiā ciuitatis dux poſit⁹ a ponti
fice Redolphus vir bello ⁊ pace egregi⁹·q̄ ſe itra
menia ꝯtinebat ob ciuitatis tutelaʒ·Cui ſemel p̄
excurſores cōmiſſio ꝑlio a quo redolphus aberat/
captus eques/ad barnabonē ductus eſt·Interro=
gabat ille inter cetera cur nō egrederet̄ ad bellum

B.
N. d II, 47

redolphus/ eques cum vnam aut alteraz cauſam
attuliſſet·tandē dimiſſus rediit in ciuitatē· Cū re
dolphus ſciſcitās q̄d in caſtris hoſtiuz ageret· ꝛ q̄
verba bernabouis ad eū fuiſſent/cum intellexiſſet
reſpōſionē eq̄tis egreſſuz ſuum excuſātē· Nō bn̄
inq̄t r̄ndiſti·vade dic bernabone Redol·ait ſe ido
vrbem nō ingredi/ ne tu ingrediaris·

¶ Sentencia redol·ꝓ illuz q̄ eum vulnerauit· lii·

Viri nōnulli camarineñ·ex̄ vrbē exercitii cā
ſagitādo tp̄s terebāt·Cuz q̄ſpiā ſagittā īcau
tius emiſiſſz/aſtātē ꝑcul redol·leuiter vulnerauit·
Capto illo/cuz varie de pena īferēda ſnīe dicerent
ꝛ vt q̄ſq; acerrie ſētiret·ita ſe maxie ṗncipi gratifi
caturuz putaret/vnꝰ cēſuit manuz illi eſſe āputādā
ne āpliꝰ arcu vteret̄ Redolphꝰ liberum hoīem di
mitti iuſſit dicēs illā futurā fuiſſe vtilē ſniam ſi id
añ acceptuz vulnꝰ ꝯſiliuz dediſſz Plena prudēcie
ꝛ humaītatis r̄nſio· ¶ Fabula mancini· liii·

Mancinꝰ vir ruſticꝰ opidanꝰ meꝰ·frumēto ad
figignū caſtruz aſcellꝰ vehēdo exercebat q̄s
ille ꝓplures ad vectu.ā ſūmebat·Cū ille ſel'a mer
cato rediēs/feſſus e via aſcēdiſſz aſinuz q̄ndaz ṗ
ſtanciorē/ꝯputatis in via aſinis q̄ ṗibant/domo
appropinq̄ns/eoq; q̊ vehebat̄ minime ad numera
to viſuz ē ei vnuz deeſſe Turbatꝰ igit̄ ac reliq̄s aſi
nis vxori q̄s reſtitueret ꝯmēdatis/ꝓfeſti eodez aſi=

g. Tard. 36 XXXVII

Noël II 47/9

Librement imité en vers par Alexandre Xavier (1718-1785) Harduin, ami de Gresset secrétaire perpétuel de l'Académie d'Arras. Il lui donne six ânes & quand l'avare les compte en arrivant à sa femme:

Calme-toi, pauvre sot, lui dit-elle tout net;
Tu n'en comptes que cinq, et moi j'en compte sept.

Imprimé dans les Mémoires de l'Académie d'Arras, in 8°, XXXVI, 1864, p. 77-8, à la suite d'une notice sur Harduin par M. Laroche.

no quo ferebat ad mercatum ſeptem milib9 paſſu
um retrocedit q̃renſq; a ſingulis obuiis an aſinuz
quẽpiam amiſſuz repiſſent· Cum oẽs negarẽt do=
muz noctu merẽs ⁊ dolens iacturã aſini rediit· tã
dem etiã ab vxore admonit9 cuz deſcẽdiſſet illum
quẽ tanto ſtudio ⁊ dolore aſinuz q̃ſierat eẽ ꝯgnuit·

Alia reſponſio Redolphi ad· S· liiii·

Dez bello qđ florẽtini cuz gregorio· x· põtifice geſ
ſerũt diuerſas ptes ſecut9 nunc vni nunc alteri he=
rebat ĩterrogat9 a q̃dã cur adeo mutãs ita ſepe ſe
ꝯmutaret qm̃ inq̃t in eodem latere diucius iacere
non poſſum· De eodem quomodo a flo*rentini*
pro proditore depictus eſt· lv·

Florẽtinis poſtmod̃ ꝓdicõis habitus re9
publicis in locis vrbis vt ꝓditor depict9
fuit· Cum vero haud multo poſt ſentiret
mitti oratores ad ſe florẽtinos de pace acturos q̃
die ſe aduẽturi erãt thalamũ ĩgreſſus clauſis fene
ſtris igne accẽſo· erat autẽ mẽſis auguſti ſeſe pel=
liceis veſtib9 cooperiri in lectulo iuſſit vocatis dei=
de oratorib9 q̃rentibuſq; nam morbo laboraret
frigore reſpondit quod tamdiu in eorum muris
etiam noctu ad aerem diſcoopertus contraxiſſe·
hoc dicto illorum luſit picturaz que poſtea ex pa
cto deleta eſt· De illo qui aratrum ſu
per humerum portauit· lvi·

g. Pavd 37.
XXXIX
Nod II, 49.

Alter p̄ſterus hoīe ad modūz incult9 cūz vſqꝫ
ad merediē araſſet feſſis bob9 ꝛ ipſe labore
fatigato reditur9 in opidū aratrū ſup aſellum alli
gat· deinde aſelluz p̄miſſis bob9 aſcēdit· q̄ cuz ni
mio onere grauat9 ſub pōdere deficeret · ſentit tā
dē Pier9 aſellū ire nō poſſe· Tū deſcēdēs atqꝫ a-
ratrū ſup humerum ſuum ponēs rurſus aſellum
aſcendit inquiens· nunc recte ambulare potes· nō
enim tu ſed ego aratrum fero· ❡ Reſponſio ele-
gans dantis poete florentini· lvii·

Dantes alligeri9 poeta nr̄ florenti nus aliq̄ꝺ-
diu ſuſtentat9 ē verone opib9 canis veteris
principis delaſcala admodū liberalis· Erat aūt ꝛ
alter penes canē florētin9 ignobilis ꝫ indoct9 im-
prudēs nulli rei p̄terq̄ ad iocū riſumqꝫ apt9· cui9 i
eptie ne dicā facetie canē ꝑpulerāt ad ſe ditanduz·
Cuz illū veluti beluā inſulſā· Dantes vir doctiſſi-
m9 ſapiēs ac modeſt9 (vt equū erat) ꝯtēneret · q̄d ē
inq̄t ille q̄ tu cū habearis ſapiēs ac doctiſſimus·
tn̄ paup es ꝛ egen9· ego aūt ſtult9 ꝛ ignar9 diuici
is p̄ſto· Tuz dātes· qn̄ ego reperiā dn̄m inq̄t mi-
hi ſilem ꝛ meis morib9 ꝯformē· ſicuti tu tuis ꝛ ip
ſe ſilr̄ meditabit· grauis ſapiēſqꝫ rn̄ſio ſp em̄ dn̄i
eorū in ꝯſuetudie q̄ ſibi ſunt ſiles delectantur ·
❡ Eiuſdē poete facete reſponſio· lviii·

Dic ipſi iter ſeniorez aliq̄n iunioreſqꝫ canes

prandentiſ cum miniſtri vtriuſq; dedita opa ante pedes. Dantis ad eũ laceſſendũ oſſa occulte ſubieciſſent remota mẽſa verſi oẽs in ſolũ. Dantẽ mirabant̃ cur ante ipm ſolũmõ oſſa pſpicerent. Tũ ille ſvt erat ad reſpõdendũ pmptusſ minime inqt mirum ſi canes oſſa ſua pmederent. ego autem nõ ſum canis. ❡ De muliere obſtinata que virum pediculoſum vocauit. lix.

Oſiloq̃bamur aliqñ de ptinacia mulierũ q̃ ita q̃nq; pſtant aĩo induratoſ vt ſe mori malint q̃ cedere ex licẽcia. tum vnus Mulier q̃daz e nr̃is inqt admodũ viro ptraria: ſp verbis ei9 ob iurgãdo refragrabat̃: pſiſtẽs in eo qð ceperat: ita vt ſupior eſſe vellet. habita ſemel cũ viro graui altercacõe: maritũ pediculoſum vocauit. Ille vt verbũ id retractaret vxor verberib9 ptendebatſ pugnis cedẽs ac calcib9. quo magis cedebat̃: eo plus illa pediculoſum appellabat. vir tandẽ verberãdo laſſus. vt vxoris ptinaciã ſuperaret: p funẽ in aq̃ puteũ dimiſit: ſuffocaturũ ſe dicens: niſi verbis eiuſmodi abſtineret. mulier inſtãtius pſeuerabat etiam in aqua mẽtum vſq; pſtitutaſ verbũ illud ptinuans. Tum vir ne amplius loqui poſſet in puteum dimerſit temptans ſi eã mortis picnlo a verborum ptinacia poſſet auertere. at illa loquendi facultate adempta: eciam dũ ſuffocaretur qð loq̃

nequibat, iam manibus digitis exprimebat. ſup
caput erectis atq; vnguibus vtriuſq; pollicis piun=
ctis ſaltem quod potuit geſtu viro pediculos ob
iciebat. vnguibus enim eorum digitorum pedicu
li a feminis occidi conſueuerunt. ¶ De eo qui
vxorem in flumine pereptam querebat. lx.

HIter vxorem que in flumine perierat que
rens aduerſus aquam pficiſcebat. Tuz
quidam admiratus cum deorſum ſm a
que curſum illaz qrī admoneret, nequaq; hoc mō
reperietur inquit. Ita em̄ dum vixit difficilis ac
moroſa fuit reliquorūq; moribus ptraria, vt nunq;
niſi contrario z aduerſo flumine etiam poſt mor=
tem ambulaſſet. ¶ De ruſtico qui nobilem ſe
fieri querebat. lxi.

PEtebat a duce aurelianēſi ſub ruſticis mo
rib9 z vita incult9, q̄dam q̄ ei ſuiebat vt
ſe nobilē faceret, id fit apud gallos emp=
tis poſſeſſionib9 ex q̄bus ſolis ruri vitaz nobiles
ducant. Tum dux q̄ naturam hoīs callebat. diui=
tem inq̄t te facilime poſſem facere, nobilem nunq;
poſſem. ¶ De Guillermo qui habebat pria=
peam ſuppellectulem formoſam. lxii.

ERat in opido noſtro terre noue, vir noīe
Guillermus faber lignarius, priapea ſup
pellectile ſatis copioſus. diuulgauerat h

vxor inter vicinas ea mortua duxit aliam iuuēcu
lam ſimplicem Anthoninā nomine que deſpon-
ſata p̄ſenſerat ex vicinis ingens viri telum·qua
ergo nocte primo cuz viro concubiuit tremebun=
da nolebat herere viro[neqȝ coytuz pati· ſenſit vir
tandem q̄d timeret adoleſcentula·p̄ſolatuſqȝ illam
verum eſſe quod audierat ait·ſed duas ſe mentu=
las habere paruam ac maiorem quandā ne te er=
go offendā ait vtar hac nocte parua que tibi mini
me nocebit·poſtea maiore ſi tibi videbit·Conſen
tiens puella c bſecuta ē viro abſqȝ clamore[aut no
cumento aliquo · poſt menſem vero facta liberior
atqȝ audentior[cuz noctu viro ſuo blandiretur:niſi
vir inquit[ſi libet [maiore iam illo ſociovtaris li
cet·riſit vir[cum ſemiaſellus in ea re videretur bo
num vxoris appetitum·hoc poſtea narrantem au=
diui in aliorum cetu· ❨ Reſponſio vnius
mulieris piſane· lxiii.

Ambacharia mulier piſana fuit promp
ta ad reſpondendum· Accedens hiſtrio
quidam ad illudendum ei·prepucium in
quit aſini vos ſalutat Tum illa eueſtigio hobe
inquit ſane vnus ex ſuis nunciis videris·quo fa=
ceto dicto abiit· ❨ Dictum matrone que veſtes
adultere ad feneſtras conſpexit· lxiiii·

Mulier adultera expãderat mane ad feneſtraſ varii generis veſtimĩta ad vltero data. Matrona añ domũ tranſiens ꝯſpectis tot veſtibus/ ſicut aranea telas ita hec inq̃t veſtes ſuas culo effecit/ pudendorum artificium omnibus oſtentans.

Monicio cuiuſdam. lxv.

Rogabat q̃dã ꝯtribulẽ meũ viruz facetuz tp̃e vindimie/ vt ſibi vaſa q̃dã vinaria mutuo ꝓderet. Tũ ille inq̃t/ do vxori expẽſas ꝑ vniuerſũ annũ vt ea in carniſpriuio vti poſſim monuit hoc dicto nõ eſſe poſtulãdaſ ab aliis eas res q̃rũ vſus eſſz eis neceſſari⁹

Dictũ peruſini ad vxorẽ. lxvi.

Peruſini habenẽ viri faceti ac ꝑturbani. rogauit maritũ vxor petrucia noĩe ad diẽ feſtũ poſtridie ꝓfectura vt ſibi calceos nouos emeret ãnuit vir eius ⁊ ſimul iuſſit anteq̃ domo abiret mane galinã in prãdio coq̃. vxor cũ cibuz paſſet domus hoſtiũ egreſſa/ ꝯſpectoq; ſimul quez ſũme adamabat iuuene domuz regredit/ dato ſigno vt ſe int⁹ cum vir abeſſz/ ſeq̃ret. ⁊ ne longior mora eſſet aſcenſis ſcalis ſe ad terrã ꝓſtrauit/ ita vt ex hoſtio poſſz ꝯſpici. ſup impoſito autẽ iuuene clunes ei⁹ cruribus ac pedibus ãplexa ꝯcubitu op̃i intendebat. vir interim exiſtimans vxorem ad feſtiuitatẽ iam ꝓfectam/ ⁊ ſimul tardius rediturã in ſocium rogauit ad prãdiũ dicẽs vxorẽ prãdio eſſe fallẽdã

Cum domum ꝑgerent/vir prius ingreditur· viſaq; apud ſcelas vxore ſup̄ iuuenē pedes ꝓmouente/
hobe Petrucia inq̄t ꝑ culū dei/vt mos eſt illis in
rādi/ſi h̄ mō ābulaueris/nūq̄ iſtos calceos ꝯſūes·

¶ Per facetum dcm̄ cuiuſdā adoleſcētis· lxvii·

QUerebat̄ ruſticana mulier anſerulos ſu anserinos
os nō ſe bene hr̄e/faſcinatos verb cuiuſ
dam vicine·q̄ cum illos collaudiſſʒ/nequa Nod II, 65-9
q̄ poſtea addidiſſet deos eos benedicat ꝑut vulgo
dici ſolet·hec cū adoleſcēs audiſſʒ/nunc cauſaʒ vi
deo inq̄t/cur michi mentula egri⁹ ſe habuit hiis
dieb⁹ admodū debilitata·nam cū eaʒ q̄ſpiam lau
daſſʒ/nequaq̄ addidit eiuſmōi benedictōem·quo
factum eſt vt faſcinataʒ putē/cuʒ poſtmodū nunq̄
erexit caput·benedic ergo eam te rogo ait quo pri
ores recuperet vires·¶ De viro ſtolido q̄ ſimulā
tem vocem credidit ſeipſum eſſe. lxviii·

PAter cuiuſdaʒ amici nr̄i cognoſcebat mu
lierē viro inſulſo ac balbucienti nuptaʒ·ſe
mel cum nocta ad eaʒ accederet credens virū abeē
hoſtium palam pulſauit·ſimulans viri vocem· ac
ſibi aperiri hoſtium peciit·vir autem ſtolidus do
mi exiſtens audita illius voce Johanna aperi io
hanna introduc inquit·nam videt̄ ideʒ q̄ ego eſſe·

¶ De ruſtico q̄ anſerē venalē deferebat· lxix·

RUſticū adoleſcentē/q̄ florētie anſerē defere

bat v̄enale cū iſpicata q̄dā mulier que ſibi fa=
ceta videbat̃ ridendi hoīs grā rogauit/ q̄nti anſe
rem faceret· At ille qḋ facilime inq̄t pſoluas· q̄d ē
inq̄t mulier· vnico ait ille coytu· Jocaris reſpōdit
mulier/ ſʒ domū ingredere ꝛ de p̄cio ꝓueniem⁹ In
greſſus domū cum pſtaret in ſentēcia mulier p̄cio
annuit verū cum ſupiorīs ptes egiſſet petito anſe
re/ ruſtic⁹ ſe negat daturū· nō em̄ ſe mulierē ſubagi
taſſe/ ſʒ ſe ab ea p̄pſſum dixit· Igit̃ reītegrata pug
na munere ſeſſoris fungit adoleſcēs· Iteruʒ ex cō
uentu mulier cū anſerem poſtulaſſʒ/ renuit adoleſ
cēs pari rōe ſe cū illa eē aſſerēſ· nō em̄ ſe p̄ ciū peti
tū accepiſſe/ ſʒ repuliſſe iniuriā illatā· Nā ſe p̄us a
muliere ſubactū· Cū lōgior pgrederet̃ ptencō/ ſup
ueniens vir ſuſcitat̃ q̄ nā hec ſit ꝯtrouerſia· Cupie=
bā inq̄t vxor tibi cenā opipe parare niſi hic male
dict⁹ impediret· ꝯuenerat em̄ mecū in viginti ſoli
dis nūc poſtq̄ itroiit domū mutata ē ſnīa duos ā
pli⁹ req̄rit· Eya inq̄t vir tā pua res īpedit cenā no
ſtrā Accipe inq̄t quod libet· Ita p̄cium abſtulit
ꝛ concubitum vxoris·

De auaro qui vri=
nam deguſtauit· lxx·

Urialis vn⁹ e nr̄is note auaricie ſepe mē
ſaʒ familie accedebat dū pmederēt degu=
ſtās vinū an ſatis aq̄tū eſſet Similabat
aūt ſe id agere vt bono vino vterent̃ Hoc cū aīad

vertissent nonnulli, tandem communicato consilio recentem quandoque urinam pro vino in mensa supposuere qua hora venturum hominem suspicabantur. Accessit ille more suo, et cum urinam bibisset, nauseans ac semieructans magno clamore abscessit, minatus multa illis qui hæc commenti essent. Illi verò risu cœnam finierunt. Hoc ejus rei machinator mihi poſtmodum retulit multo cum risu.

De quodam paſtore simulatim confitente LXXI

Paſtor ovium ex ea Regni Neapolitani ora quæ olim latrociniis operam dabat semel confessorem adiit sua peccata dicturus. Cum ad Sacerdotis genua procubuiſſet, parce mihi, inquit ille lacrimans, Pater mi quoniam graviter deliqui. Cum juberet dicere quid esset, atq; sæpius id verbum iterasset tanquam qui nefarium admisisset scelus, tandem, hortatu sacerdotis, ait se cum caseum faceret, jejunii tempore, ex pressura lactis guttas quasdam, quas non spuisset, in os desiliisse. Tum Sacerdos qui mores illius patriæ nosset, subridens, cum dixisset illum graviter deliquiſſe qui quadragesimam non servasset, quæsivit numquid aliis

obnoxius esset peccatis? Abnuente paſtore, rogavit nū cum aliis paſtoribus quemquam peregrinum, ut mos eſt illius regionis, transeuntem spoliasset aut peremisset? Sæpius, inquit, utraque in re cum reliquis sum versatus, sed iſtud, ait, apud nos ita eſt consuetum, ut nulla conscientia fiat. Cum utrumq grave facinus Confeſſor asseveraret, ille, ut rem levem, latrocinia et hominum cædem, quia apud eos usu probarentur, exiſtimans, solius lactis veniam petebat. ~~quæ etiā~~ Res pessima consuetudo peccandi quæ etiam illa errata levia reddit quæ sunt gravissima.

Pulchrum dictum defendens ludentes ad taxillos. LXXII

v. Vol II, 70-1

Eſt in oppido Terra-nova certa conſtituta pœna iis qui luserint ad talos. Quidam notus meus in ludo deprehensus contracta pœna in carcerem trusus fuit. Cum peteretur ab eo cur ibi reclusus esset? Hic noſter Prætor, inquit, quia quod meum erat lusi, me in carcerem posuit, quidnam hic ageret si lusissem suum?

De patre filium ebrium redarguente
LXXIII

Pater cum filii ebrietatem ſæpius nequicquam – redarguisset, conſpecto ſemel in via ebrio rectis verendis turpiter jacente, pueris quoq multis - qui circumſtabant, ridentibus atq illudentibus,- filium ad tam verecundum ſpectaculum vocavit, exiſtimans hoc exemplo ab ebrietate deterreri eum poſſe. ille autem viso ebrio, rogo Pater, inquit, ubi eſt id vinum quo iſte ebrius factus eſt, ut ego etiam ejus vini dulcedinem deguſtem? Non ebrii turpitudine abſterritus, ſed vini cupiditate commotus.

De Adolescente Peruſino
LXXIV

Tisbinam quoque Peruſinum adolescentem nobilē atq admodum dissolutum, cum opprobrio cæteris ex ea familia esset, ſevocavit ſemel Simon Ceculus

Nod II, 71.

cognatus ejus senex magna auctorita——

tis/ atq; admodum prudens · et cu3 rönib9 multis adoleſcentem ad meliorem vitã hortat9 eſſz/ dete=ſtans vicia/ virtutes vero collaudãs/ poſtq̃ tandẽ perorauit · Simõ inq̄t illa/ pposite atq; ornate ad modũ/ ſicuti viri eloquentẽ decet/ feciſti verba · centies iam pulchriores oroes in hanc ſnĩam audiui et tñ nichil eorũ que dicebant̃ vnq̃ facere volui · nihil ãpli9 ſupior exẽplo/ q̃ hic verbis pfuit ·

De duce Andegauenſi/ qui precõſam ſuppellez Redolpho oſtendit · lxxv ·

Erat ſermo aliqñ in cetu doctorũ virorũ rephendentiũ inanẽ eorũ curã/ q̃ multu3 ſtudii opeq; in q̄rendis emendiſq; pcioſis lapidibus ponunt · hic q̄dem recte inq̄t Redolph9 ex camerino ducis andegauenſis cũ ad regnũ neapolitanu3 pficiſceret̃/ ſtulticiã mõſtrauit · Cum eñ Redolphus ad eũ viſcendũ in caſtra veniſſz oſtẽdit ei dux admodum pcioſam ſuppellectilẽ interq; cetera margaritas/ zaphiros · carbunculos/ et ceteros lapides · magno q̃ in pcio habent̃ · His pſpectis q̄ſiuit redolph9 · q̃to lapides illi exiſtimarent̃ et q̄d vtilitatis afferent · Magnum q̄d eſtimari dux rñdit/ ſe nichil afferre lucri · Tũ redolph9 oñdam tibi inq̄t duos lapides · x · florenoru3/ qui mihi ãnuatim ducentos reddũt ac deide cum ducẽ ħ admirantẽ ad molendinũ q̄d ipſe pſtrui fecerat du

g. Pow. 48 +

xiſſet/ duos m̃olares lapides ei oſtendit dicens il-
los eſſe/ q̄ ſuorū p̄cioſorū vtilitatē virtuteqꝫ ſuꝑa-
rent. ¶ De eodem redolpho. lxxvi.

Hic ipſe cuidā camarinēſi q̄ viſendi cauſa or-
bē ꝑagrare cupiebat/ iuſſit vſqꝫ maceratā opi-
dū ꝓficiſci. qđ ille cū effeciſſʒ/ orbē inq̄t terraꝝ vni-
uerſuʒ ꝯſpexiſti/ nichil eſſe aliud aſſerēs mundum
hūc q̄ꝫ colles/ ꝯualles/ mōtes planiciē/ culta atqꝫ in-
culta loca/ nēora ꝛ ſiluas/ q̄ oīa eo loci ſpacō ꝯtinen-
tur. ¶ Facetiſſimū dcm̄ cuiſdā p̊ruſini. lxxvii.

Erat p̊ruſino cuidā doliuʒ vini ſapidi ꝛ bo-
ni admodū ꝑuum. Ad eū ꝑ vino cum q̄daʒ
pueꝝ cū vaſe maiuſculo deſtinaſſet/ ſūpto ī mani-
bus vaſe atqꝫ ad nares admoto/ ohe inq̄t vas iſtō
ad modū fetet. nunq̄ in hoc vinū meuʒ infundam
vade atqꝫ ad eum qui te miſit iſtud reporta.

Cōtencō duarū meretricū de tela linea. lxxviiii.

Due romane mulieres/ q̄s noui/ diuerſa eta-
te ꝛ forma iuerīt domū curialis cuiuſdam e
nr̄is voluptatis ac p̄mii cauſa. Is cū pulcriorem
bis ꝯgnouiſſʒ/ alterā ſel' tm̄ attigit/ tū ne ſe ſpretā
putaret/ tum vt iterū rediret cum ſocia/ abeūtibus
telā lineā dono dedit/ nō diſcernēs q̄ꝫta eſſʒ futura
cuiuſqꝫ porcō. In diuiſione clancula ꝯtencō orta ē
inter feīs. altera duas ꝑtes ſm opꝰ exactuʒ/ altera
mediocris ſm ꝑſonas poſtulante diuerſe vtrimqꝫ

varieqꝫ rōes afferebāt·cū vna maiorē ſe laborē ꝑpeſſam eſſe/reliqua parem fuiſſe ꝯtenderet/ex verbis ad verba deuenerūt· ac vnguiū capillorūqꝫ certamē·primo vicini·inde eciā mariti ꝯcurrūt diſcidiū cauſaꝫ ignorātes·vtraqꝫ ſibi verborū ꝯtumeliā illatā aſſerētes/viris ſue cuiuſqꝫ vxoris cauſam tueūtibꝰ mulierūꝫ pugna ad viros deſcēdit/vectibus ꝛ lapidibꝰ acta res eſt.donec ꝯcurrentiū interuētus preliū diremit· Viri diſſenſionis cām ignorātes/ſi inimiciā ſuant recluſi in caueis more romano· pānus ē apud q̄ndā obrē in diſcuſſam nōduꝫ diuiſꝰ ſed occulte a mulieribꝰ de diuidēdo agit̄ q̄rit̄ a doctoribꝰ q̄d ſit iuris· De gallo ꝛ vulpe· lxxix·

HSuriens quondam vulpes ad decipiendas gallinas/q̄ gallo duce arborē excelſiorē/quo ſibi aditꝰ nō erat/aſcēderant ad gallū blandie acceſſit·quē ꝯmiter cū ſalutaſſeꝫ/q̄d in excelſo agis inq̄t/nunq̄d nō audiſti noua hec recencia tam ſalutaria nobis/ nequaq̄ gallus cum reſpondiſſet·atqui pernuncia huc acceſſi ait/ad cōmunicāduꝫ tecū alacritatē· aīalium oīm ꝯcilium celebratū eſt·in quo pacē ꝑpetuā oīm aīalium inter ſe firmarūt/ita vt oī ſublato timore nulli ab altero inſidie aut iniurie amplꝰ fieri q̄ant·ſed pace ꝛ ꝯcordia omnes fruantur· licet abire vnicuiqꝫ vel

ſoli quo velit ſecure· deſcendite igitur ꝛ hunc feſtuꝫ agamus di꞉· Nota vulpis fallacia/gallus bonuꝫ inqt affers nunciū ꝛ mihi gratū ꝛ ſimul collū alci us ꝑtendēs/ ꝓſpecturoq́ꝫ longi⁹ ꝛ admirātiſ ſilis i pedes ſe erexit· Cū q̄dnam aſpicis vulpes cū dix= iſſet/ duos inq̄t magno curſu ore patulo aduentan tes canes· Tum tremebunda vulpes valete inq̄t mihi fuga expedit/ anteq̄ȝ illi adueniāt ꝛ ſil' cepit abire· Hic gallus q̊ naꝫ fugis· aut q̄d times ait· ſiq̄deꝫ pace ꝯſtituta nichil ē timendū Dubito inq̄t vulpes an canes iſti audierīt decretuꝫ pacis· Hꝫ pa= cto dolo illuſus ē dolus. ¶ Facetū dictum·lxxx·

Vir in dicendo liberior·cuꝫ q̄d audaci⁹ lo quēs in palacō pōtificis/geſtu iocoq́ꝫ diſ ſolutori vteret̃· q̄d agiſ iq̄t soci⁹ q̄dā/ſtul t⁹ q̄dem diceris Cū ille Hꝫ inq̄t p̄ magni lucri lo o ponerē· Nō em̄ alio pacto poſſuꝫ car⁹ eſſe his·qui nunc regnant cum ſtultorum Hꝫ temp⁹ exiſtat/ atq́ꝫ hi ſoli pociant̃ rerum· ¶ Diſceptacio inter flo= rentinum ꝛ venetum· lxxxi·

Venetis fed⁹ erat cuꝫ duce mediolani ad decēniū·interī primo inter florētinos du= ceq́ꝫ orto bello/cū florentinoruꝫ res dete= riori loco viderent̃·veneti ducē haud quaq́ꝫ hoſti le q̄d timentē ad orti·rupto federe brixiā occupart̄ veriti ne ſi dux ſupior eſſꝫ oīs belli moles in ſe ꝟ=

27

teret· florentino venetoq; poſtmodũ ſiñ de hac re di
ſceptãtibꝰ cũ venetꝰ diceret nob̄ libertatẽ debetis
naꝫ nr̃a opa liberi eſtis· h̃ nequaq̃ verũ eſt inq̃t·
ad retundendã illiꝰ petulãtiaꝫ florẽtinos non eñ
nos liberos eſſe effeciſtis ſꝫ nos vos reddimꝰ ꝓdi
tores· ❡ Compatio anthonii luſci· lxxxii·

Cyriacus anconitanꝰ hõ verboſus ꝛ nimiuꝫ
loquax·deplorabat aliqñ aſtãtibꝰ nob̄ caſũ
atq; euerſionẽ imperii romani· Jnq; ea re vehe-
mẽtius angi videbat̃· Tuꝫ anthoniꝰ luſcꝰ vir do
ctiſſimꝰ·q̃ in cetu aderat ridẽs hoĩs ſtultã curã hic
ꝑſimilis eſt inq̃t viro mediolanẽſi· q̃ de feſto cum au
diſſꝫ vnuꝫ ex grege cantorum·q̃ geſta heroum ad
plebẽ decãtant·recitantẽ mortẽ Rolãdi q̃ ſeptin
gentis iã ferme ãnis in ꝓlio occubuit·cepit acriter
flere atq; ide cũ vxor domũ reuerſũ ac meſtũ ac ge
mentẽ vidiſſꝫ·rogaſſetq; q̃dnã accidiſſꝫ noui· heu
mea vxor inq̃t defunctꝰ ſuꝫ Mi vir vxor ait· q̃d
tibi aduerſi eueĩt·ſolare atq; ad cenã veni·At il-
le cum in gẽitu ꝑſeueraret neq; cibum vellet ſu-
mere·tandẽ inſtãtius merorĩſ cãm ꝑcõtanti mulieri
an neſcis r̄ndit q̃ noua hodie audiui·que nam mi
vir vxor inq̃t·mortuꝰ ẽ Rolandꝰ q̃ ſolus tuebat̃
xp̄ianos·Solata ẽ mulier inſulſam meſticiaꝫ viri
vix tãdẽ ad cenã potuit illuꝫ ꝑducere· ❡ De cãto-
re q̃ ꝑdixit ſe mortẽ hectoris recitaturuꝫ. lxxxiii·

Noel II, 82–7

Muratori, Antiquitatum Italianarum II, 844.

Subiunxit alter/ ſimilis fabellã ſtulticie qui dã inq̃t vicinꝰ meꝰ hõ ſimplex audiebat quẽ piã ex huiuſmõi cãtoribꝰ q̃ in fine ſmonis ad illiciendã audientiũ plebẽ/ ꝑdixit ſe poſtridie mortẽ hectoris recitaturuz. Hic nũ anteq̃ cantor abiret precõ redemit/ ne tã cito hectorẽ virũ bello vtilẽ interficeret. ille mortẽ poſtero die diſtulit. alter vero ſepiꝰ ꝑciuz dedit ſequẽtibꝰ diebꝰ ꝓ vita dilatacõe ꝛ cum pecunie defuiſſent/ tandem mortem eiꝰ mĺto fletu ac dolore narrari audiuit. ❡ De muliere que ſe viro ſemimortuam oſtendit. lxxxiiii.

Ardea opidũ eſt in mõtibꝰ nr̃is ſitũ. in eo cũ vir ſimplex vxorẽ cuz altero coeuntẽ depheñdiſſꝫ illa ſtatĩ ſe ſemimortuã ſimulauit ꝓſternens ſe ad terrã ſiĺis defuncte. Accedens vir ꝓpius ac mortuaz credẽs/ cepit alacrimans brachia vxoris. Tũ illa ſub aptis oculis tamq̃ ad ſe paululuz reuerſa. cũ petiſſet vir q̃dnam accidiſſꝫ/ ſe nimio tiore ꝑculſaz dixit. ꝛ cũ eam ꝯſolari ſtultꝰ cepiſſꝫ/ ac ſi quid vellet petere iuſſiſſꝫ/ volo inq̃t illa. iures te nihil vidiſſe. ſtatĩ cũ id iuraſſet/ mulieri valitudo reſtiſtuta ẽ. ❡ Faceta iocacõ militis florẽtini. lxxxv.

Roſſus de riciis eq̃s florentinꝰ magni vir aĩ ac ſeuerꝰ vxorẽ habuit. Theldaz noĩe vetulam ꝛ mĩme formoſaz. hic cepit in ancillam/ quã domi habebat/ oculos pĩcere. ꝛ cuz illã ſepiꝰ mo-

Mar. di Fame. XLI.

g. Tow. 52. LIIII

Noel II, 88-90.

leſtaſſet: illa ad patronam ſui rem detulit· ſuaſit vt aſ
ſentiret, ac certo in loco ſub obſcuro horã Roſſo
aſſignaret in quē ꝑ ancilla ſe Thelda clam ꝓſtitu
lit· Accendens ad locū Roſſus, ac vxorē ꝑ ancil=
la diutiꝰ tractãs tandē demiſſa mētula nichil age
re potuit· Tum exclamãs vxor· eya inq̃t eq̃s mer=
doſeſſi hic ancilla extitiſſe: recte cū ea rē hr̃e potu
iſſes· Tū miles ohe thelda mi, ꝑ deum inq̃t, hic
meus ſociꝰ prudētior admodū ē q̃ꝫ ego Nā poſt
q̃ꝫ te ꝑ ãcilla ignarꝰ attigi: ſtatī ille malã carnem
te eē ꝯgnouit· ac ꝓpterea retrocedēs me deſtituit·

De milite q̃ vxorē habebat litigioſaz· lxxxvi·

HAbebat florentinꝰ eques ad modū no
biles vxorē litigioſam ac ꝑuerſam, q̃ q̊=
tidie ad religioſū ꝓfeſſorē, vel vt aiunt
deuotum ſuū querelas viri ⁊ vicia deferebat· hic
equitem repħendebat· obiurgabat aliq̃n verbis
admonitꝰ vxoris· ⁊ vt pacem īter eos poneret: ro
gauit virū ad ꝯfeſſionē pc̃tõrum· qua facta non
dubitabat ꝓuenturam inter eos concordiam· Pa
ruit eques ⁊, cum religioſus eum ſua peccata expli
care iuſſiſſet· nequaq̃ꝫ eſt opus inquit· quicquit e
nim vnq̃ꝫ commiſi ⁊ multo plura etiam, ab vxo
ſepius tibi recitata extiterunt·

De temerario qui aſinos curabat. lxxxvii.

Fuit nup florẽtie hõ cõficiens ac temerarius nulli arti dedit⁹ Is cũ legiſſet apud medicũ quendã nomẽ ⁊ virtutũ certarũ pillularũ. q̃ ad varios morbos pferre dicebant: exiſtimauit hõ ridiculus ſe his ſolis pillulis. de facili medicũ euaſurũ. Cõfecto earũ magno numero vrbẽ egreſſus. cepit vagari p opida ⁊ villas. medicine artẽ pfeſſus. Ad omnẽ autẽ egritudinẽ has pillulas accomodabat. earumq; cura aliq̃ caſu valitudiẽz recuperarũt. Cuz hui⁹ fama pcreuiſſz ſtulti apud ſtultos quidã q̃ aſinum amiſerat. rogauit hoiem nunq̃d remediuz ad recipiẽdum aſinuz hrẽt aſſenſit ille. ⁊ ei ſex pillulas deglutiẽdas dedit. quib⁹ ſũptis abiens. poſtero die cũ aſinuz q̃reret. cogẽtib⁹ pillul' de via diſceſſit laxãdi ventris grã. ⁊ in arũdinetũ forte diuertit. ibi reperto aſino paſcẽte. medici ſciẽciã ⁊ pillulas ad celũ laudib⁹ extulit. Ad hunc p⁹ motuz veluti alteruz Eſculapiuz magnus fiebat ruſticoruz pcurſus. q̃ audierãt medici medelas etiã ad recipiendos aſinos accomodatas.

Comparatio petri egbl. lxxxviii.

In ſedicõe quadã ciuitatis florẽtie. q̃ ciues p ſtatu rerum iter ſe certabãt cuz q̃dam alteri⁹ factiõis. ab aduerſarijs magno tumultu occideret̃. vnuſ ex his q̃ longe abierant gladios exertos pſpiciẽs atq;

G. Tord. 53. LV
d. cinthio.
Nod II, 91-

hoīnes ꝑcurſantes·ꝑcontat9 eſt à circumſtanti
bus q̄d naʒ ibi agerent· Tum vn9 noīe petrus de
eghis·illic inq̄t magiſtrat9 ciuitatis atq; officia di
uidunt· Nolo inq̄t ille res q̄ tam caro ꝓſtant atq;
eueſtigio receſſit· De medico· lxxix·

Cum cenarēt mecum ꝓtribules nōnulli hoīes
ad facecias ꝓmpti·multa ridēda inter cenan
duʒ dicebant· inter q̄ vn9 ſubridens· Cecbin9 inq̄t
medic9 aretin9 acceſſit9 ad curandū q̄ndaʒ formo
ſaʒ adoleſcētulam·q̄ ſaliēdo ꝓtorſerat genu·in cō
ponēdo·cuʒ ⁊ tibiā femine ⁊ coxā albā ac mollē
aliq̄diu tractaſſʒ/erecta ē mentula maiorē in mo
dū·ita vt ſub ſignaculo ꝯtineri neq̄ret·tum ſuſpi=
rans aſſurrexiſſet/ atq; illa q̄d ꝓ ea cura ſibi dari
vellet q̄ſiſſet/nichil ſibi deberi r̄ndit· q̄ſita cauſa
pares em̄ in ope inquit ſum9·ego em̄ tibi mem=
brū ꝯtortuʒ direxi·tu michi item aliud erexiſti·

Jocatō veneti equū ſuū nō ꝯgnouerat· xc·

Loquētib9 nōnullis doctis viris de inſulſi
tate ſtulticiaq; multorū·narrauit Anthoni9
luſcus vir faceciſſim9·cuʒ oli ab romana vincēciaʒ
ꝓficiſceret·addidiſſe ſe in ſuā ſocietatē·venetuʒ q̄n
dam qui ꝑ raro·vt videbat·equitaſſʒ·qui cuʒ ſeniſ
diuertiſſʒ ad hoſpiciū·in q̄ ⁊ alii ꝑmulti cuʒ equis
erant·nanq; ad iter ſe quiſq; pararet· ſol9 vene
tus ſedebat ad fores ocōſus atqʒ ocreat9·Nomi

ratus luſcus hominis negligenciam ac tarditatē
qui cū ceteri ferme in equis eſſent/ipſe ſolus q̄eſ=
ceret/admonito vt ſecū pficiſci vellet·equū aſcen
deret/cām more pcuntabat·Tum ille atq̄ inq̄t te
cū ire cupio·ſʒ equū meum mime īter alios recog
noſco·Igit̄ expecto q̄ad reliq̄ eq̄tarinī/vt q̄ equꝰ
ſolus in ſtabulo remāſerit·ſciā eſſe mecū·Cogni=
to hoīs ſtupore/anthoniꝰ paulūʒ pmoratꝰ eſt qđ
ſtultꝰ ac ſtipes ille/vnicū relictū caperet pro ſuo.

Dictum Caroli bononienſis· xci·

Mos ē loquēdi cū quēpiā pre nob̄ ptēnere vo
lumꝰ/vt dicamꝰ/ego te cēcies in die oppigno
ratū relinq̄rem apud cauponulā tabernā Razello
bononienſi viro pmpto ad rn̄dendūʒ q̄dam inter
iurgādum h̄ idē in cetu hoīm obiecit/extollēs pru=
dentiā ſuā Razellū vero deſpiciēs·Tū razellꝰ h̄
tibi inquit facile concedo Cito em̄ res magni p̄cii
ꝛ bone·dari pignori pn̄t·At vero tu ita neq̄ vilis
ꝛ abiecte pdicōnis es/vt ſi q̄s te p oēs fori taber
das ꝛ caupones circūferret/nemo te ne pro ereo q̄
dem nūmo vellet accipe·h̄ dicto ꝛ circūſtantibꝰ ri
ſum mouit ꝛ dicacitatē hoīs dicacitate compreſſit

De feneratore ſene derelinquente fenus timo=
re perdendi parta· xcii·

Hortabat̄ feneratorē iaʒ ſenem amicꝰ vt
deſiſteret a fenore ꝛ aīe ſue ſaluti pſulenſ

ꝛ corporis quieti pluribuſq; ſuadebat verbis vt ſe
a b ea moleſtia ſimul ꝛ infamia vite vendicaret.
Tum ille vt ſuades inq̄t hanc artem deſinam. nã
noĩa mea ita iã male reſpondent vt neceſſe ſit vel ĩ
uito hoc exercitiũ relinq̄. non conſciencia peccati.
ſed timore amittendi parta ſe fenus relicturũ ꝓ
feſſus. ¶ De meretrice ſene mendicante. xciii.

Cum hoc in corona recitaret/ ſimilis hic
fuit ꝓtribulis meus ait puerule ꝛ nomen
retulit meretrici q̄ iam etate confecta ſti=
pem in elemoſinaꝫ petens/ benefacite aiebat ei. q̄
peccatum reliq̄t ꝛ arteꝫ meretriciam increpata ab
homine noto q; mendicaret/ quid vis agam inq̄t
iaꝫ nemo me ãpli9 req̄rit. neceſſitate ergo ñ volũ
tate ait ille pctm̃ relinq̄s/cũ peccandi nulla adſit
facultas. ¶ De doctore imperito. xciiii.

Cum ſecretarii eſſent aliq̄n cum pontifice
martino/ꝛ ſermo de faceciis incidiſſꝫ. re=
tulit ille fuiſſe doctorem bõnonienſem/q̄
cum ab legato q̄d inſtancius peteret fatuus ac de=
mens ab eo appellatus eſt. hoc audito quando in
quit me dementẽ eſſe cognouiſti. ad hec legatus cũ
id temporis dixiſſet non recte inquit alter arbitra
ris. tunc enim fatuus fui. cum te ignarum legum
doctorem iuriſciuilis feci. Erat enim doctor le=
gatus ꝛ parum doctus. Hoc dicto

ignorantiam legati oſtendit. Dictuz epiſcopi ele.
DIxit ẽps .ſ. electẽſis romãi cuiuſpiã dcm̃ re
tulit. cuz cardiali neapolitano bõi ſtolico at
qz idocto redeuncia põtifice. roman9 ciuis obui=
aſſ3 cardialis vero. qz mos ſu9 erat ptinuo vt ride
ret. petiuit a ſocõ. quamnã cardialẽ putaret ridere
qui cuz id ſe neſcire rñdiſſ3. atq̃ inq̃t ſtulticiã põti
ficis ridet. qui ſe adeo immeritu3 cardialem fecit

Dictum facetum cuiuſdam abbatis. xcvi.

SUbdidit z alius duo facete ab oratorib9 hi
duo abbates ordis ſancti bñdicti erant. pci
lii ɔſtancienſis dicta. q̃ cum ad petru3 de luna an
tea apud hiſpanos z gallos põtificem. noĩe pcili
veniſſent. atq3 is illis ɔſpectis. duos coruos ſe adi
re dixiſſ3. mime mirum videri debere alter rñdit.
ſi corui ad eiectũ cadauer accederent. exprobrãs
ei q a pcilio damnat9 pro cadauere haberetur.

Dictum facetum. xcvii.

IDem in altricacõne qua3 ſup iure põtificat9 cum
ipſo habebãt. cuz petrus dixiſſ3 hic ẽ archa Noe.
deſignans apud ſe ius eſſe apoſtolice ſedis z ĩ ar=
cha Noe inquit belue fuerunt permulte.

Mirabile per librarium dicta xcviii.

LIbrari9 meus iohannes noĩe qui nup ex ea
qua3 vocauit britaniã redierat. retulit michi
in cena ad octauam idus octobris penultimo.

Martini anno quedam miracula que ſe vidiſſe aſſerebat: hō dc ctꝰ ⁊ minime mendax. primū ē ſanguinē inter ligeri biturigēſes ⁊ pictōes pluiſſe exqꝫ ea pluuia ſanguīe pfuſos lapides videri. Hoc qm̄ accidiſſe ſepiꝰ hiſtorie pdiderīt: mirādū videt̄. ſeq̄tur nequaq̄ credidiſſem: aſſeuerātis iuſiurandū acceſſiſſꝫ. In feſto petri ⁊ pauli apl̄orū qđ eſt in mēſe iunii: ait q̄ſdam meſſores in pr̄ia ſua. cum pdie neſciō q̄d feni in agro reliq̄ſſent. ptēpto die ne fenū amitteret̄. rediiſſe ad metendū id qđ vnica hora ef ſici potuiſſꝫ. Sed dei iudicō meſſores diutius vagatos eſſe p agrū metentes neqꝫ aliud quicq̄ die noctuqꝫ agētes abſqꝫ cibo ⁊ ſōne: neqꝫ vero pluribꝰ diebꝰ aut illos agrū exire aut alios ad illos: vt ſciſcitarent̄. q̄dam id ſibi vellet. accedere potuiſſe. cum multi. circūſtarent fatuos illos eſſe exiſtimantes vidiſſe ſe illos metētes librariꝰ aſſeruit. quid vero illis poſtea acciderit neſcire ſe dixit. ℂ Mirabile iudicium ⁊ contemptu ſanctorum. xcix.

Hic alter ex ſenatoribꝰ meis Roletꝰ noīe pr̄ia rothomagēſis ſe haud diſſimile miraculū vidiſſe ex ptēptu ſanctorū dei affirmauit. eſſe aut iux̄ caſtellū ciuitatis prochiā q̄ndam dicatā beato Gothardo. cuiꝰ ſolēnis cū adeſſꝫ dies. prochiani oēs ingēs de more feſtū cū pceſſione ⁊ pōpa agebant. Adoleſcētula vero alteri

nis ꝑrochie: cum illos derideret/ nomenq; sancti ſpe
neret/ ⁊ eoruz cerimonias ſe in eiꝰ ↄtēptuz filatu=
rā dixit· ac deinceps coluz ſumpſiſſe ⁊ fuſum· hec
autē ſubito maībꝰ ⁊ digitis magno cuz dolore he
ſiſſent ita vt auelli neq̄rēt· adoleſcētula vero mu·
ta eſſz facta/ nutu/ nā voce nō poterat/ dolorē ⁊ cāz
ſ̄cabat· Tan̄ē accurrēte hoīm multitudīe· ductā
ad altare ſancti quē ↄtēſerat· atq; ibi voto ſuſcep
to ⁊ reſtituā vocē ⁊ colum fuſumq; e manibꝰ ceci=
diſſe· hec ī ſua ꝑrochia accidiſſe dixit · ita īdubie vt
michi incredulo aliquā fidem facere videretur·

La Fontaine livre III. f. 1.

Noël II, 98-118

Facetuz de ſene q̄dā q̄ aſinuz portauit ſuꝑ ſe· L·

Dicebat̄ inter ſecretarios pōtificis· eos q̄ ad
vulgi opinionē venirēt miſerrima ꝑmi hui
tute· cuz hautquaq̄ poſſibile eſſz· cum diuerſa ſē=
tirent placere oībus· diuerſis diuerſa ꝑlacentibus
Tuz q̄dā ad eā ſniam fabulaz retulit· q̄ nuꝑ in a
lamania ſcriptā pictamq; vidiſſz· Senez ait fuiſſe
qui cuz adoleſcētulo filio ꝑcedente abſq; onere a=
ſello/ quē venturus erat ad mercatum ꝑficiſcebat̄
pretereuntibꝰ viā q̄dā in agris opus faciētes ſenē
culpaſſe q̄ aſellum nichil ferentē neq; pr̄ neq; filiꝰ
aſcēdiſſet· ſz vacuum onere ſineret· cum alter ſene
ctute· alter etate tenera vehiculo egeret· Tum ſe=
nex adoleſcētuluz aſino impoſuit· ipſe pedibꝰ iter
faciens· Hoc alii conſpicientes increparūt ſtulti=

clam ſenis ꝙ adoleſcente·qui validior eſſet·ſupꝫ a-
ſinuꝫ poſito·ipſe etate ꝓfect⁹·pedes aſellum ſeqret
immutato ꝯſilio atqꝫ adoleſcente depoſito·ipſe a
ſinum aſcendit·pauluꝫ vero ꝓgreſſus· audiuit a-
lios ſe culpātes ꝙ puulum filiuꝫ nulla rōe etatis
habita tanꝗ̄ ſeruum poſt ſe retraheret ipſe aſcel-
lo q̄ pr̄ erat inſidens· His verbis ꝓmotus filium
aſello ſecuꝫ ſupimpoſuit. Hͦ pacto iter ſequēs iter-
rogat⁹ inde ab aliis an ſuus eſſꝫ aſellus cum an-
nuiſſet·caſtigat⁹ eſt verb· ꝙei⁹ tanꝗ̄ alieni nullaꝫ
curē hr̄et·mime apti ad tantuꝫ on⁹·cum ſatis vni
us ad ferendum eſſe debuiſſet· Hoc hō ꝑturbatus
ic: variis ſentenciis cum neqꝫ vacuo aſello neqꝫ
ambobus·neqꝫ altero ſupimpoſitis abſqꝫ calum
nia ꝓgredi poſſꝫ·tandē aſelluꝫ pedib⁹ iunctis li-
gauit· atqꝫ bacnlo ſuſpenſuꝫ ſuo filiiqꝫ collo ſuꝑ
impoſituꝫ ad mercatuꝫ deferre cepit·oībus ꝓpter
nouitatem ſpectaculi ad riſum effuſis·ac ſtultici
am amborꝫ maxime vero patris increpātibus·
indignat⁹ ille ſupra ripā fluminis ꝯſiſtens·liga-
tum aſinum in flumen deiecit·atqꝫ ita amiſſo aſi
no domum rediit· Ita bonus vir· dum omnibus
parare cupit·nemini ſatiſfaciens aſellum perdidit

Hominis maxima imperitia· ·C·I·

R Ecitabant̄ aliq̄ ñ lr̄e corā ꝑorib⁹ florenti

nis narrantes quedaz de homine nõ ſatis reipu-
blice acceptũ· Cum vero nomẽ illi⁹ ſepi⁹ referri in
lr̃is neceſſe fuiſſ3· accidit vt noĩ illi adderet̃ p̃fatũ
vt dicã paulũ· Tum vn⁹ ex adſtãtib⁹ lr̃arũ3 rudis
exiſtimãs verbũ illud honorificũ eſſe· ⁊ magnã3 a
liq̃ laudez in p̃fati noĩe ptineri· ac ſi ſapiẽtiſſimũ
aut prudẽtiſſimũ ſcripſiſſ3· ſtatĩ vociferare cepit rẽ
indignam eſſe· hõ ĩprobus· hoſtis p̃rie p̃fat⁹ appel
laretur· ¶ Alia hominis impericia· C·ii·

Similis huic ptribulis me⁹ Metheori⁹
noĩe· hõ ruſtic⁹ riſu3 multis pmouit· Nã
die feſto in puiuio ſacerdotu3· cui prepa-
rando ipſe nõnullicq3 alii p̃fuerãt· cum poſt cibum
grẽ ſacerdotib⁹· plures eñ ex lõginquo puenerãt
agende eſſent· hic cui negociũ demãdatu3 erat ad-
modu3 ſenex verba faciens p̃res mei ſi q̃d defuit
vobis inq̃t ignoſcite· nõ fecim⁹ qđ debuim⁹· ſ3 p
mõ facultatis nr̃e tractauim⁹ vos ſ̃m vr̃am igno
ranciã· Putauit hõ rudis q̃ aliqđ verbu3 reſonãſ
q̃rebat· ſe id q̃rebat· ſe id pro ſumma laude dixiſſe
ac ſi prudenciam aut ſapienciam dixiſſet·

¶ De quodam ſene barbato· C·iii·

Vir doctiſſimus atq3 hũaniſſim⁹ oĩm An-
thoni⁹ luſcus retulit nob̃ interloquendũ
poſt puiuiũ rem ridendã Eſt pmunis loquẽdi mo
dus cu3 q̃s ventris crepitũ edidit· ut circũſtantes

ad barbam eius qui nichil cuiquã debet dicant

Senex quidam vincencie barbã admodũ prolixa vocatus a creditore in iudicium coram preside ci uitatis(is vgulottus biancardus fuit vir doct9 atq; ſeuerus(cum multis verbis iactabundus cla= mitaret(ſe nullius vlla in re debitorem eſſe(trepe= tens ſepius nichil cuiquã ſe debere.' recede hinc o cius vgulottus ait(atq; hanc tuam fetidam bar= bam que nos malo odore cõturbat amoue. Cum ille ſtupidus quãobrem feteret adeo grauiter po= ſtulaſſet/referta eſt inquit vgulottus omnib9 bõ bis que vſq; ab hominibus edita ſunt(cũ ad bar bam eius qui nullum habet debitũ reiciant. hoc dicto pfacete eluſit hominis iactanciã ridentib9 qui aderant omnibus.

Comparacio quedam karoli bononienſis de quodam notario. Ciiii.

Cum cenaremus in palacio põtificis nõ nullis(inter quos z ſecretarii erãt(orto ſer mone de eorum ignorancia quorũ doc= trina omnis ac ſciencia pendet ex ſcriptis formu= lis neq; earum cauſas afferunt ſed tm̃ dicunt .ſic ſcriptum ſuperiores ſtilo reliquiſſe/karolus bono nienſis vir admodũ feſtinus hi ſimilimi ſunt in quit notarii cuiuſdã z nomen retulit cõciuis mei ad quem cum duo acceſſiſſent contract9 vendicio

nis inter eos pficiendi gracia: atq; illo sumpto calamo ſcribere incipiēs queſiſſet eorū nomina: alter Johānes Philippus alter ſibi nomē eſſe dixiſſent: rñdit eueſtigio notari9 id inſtrumentū ita enim appellāt cōfici inter ſe nō poſſe. querentibus illis cauſam niſi inquit venditor Contrad9 emptor vero Ticius vocet̄ hec enim ſola nomina in formul' ſuis didicerat rogari aut iure pſiſtere hic ptractus nequit. Cū vero ſe nomina mutare non poſſe dicerent: ille in ſentencia preſtaret qm̄ ita formule ſue ptinerent: homines miſſos fecit cum nō audiret nomina immutare. Abierūt illi ad aliū relicto homine inſulo qui ſe crimen falſi ſubire exiſtimauit ſi ſcripta i formul' ſuis noīa pmutaſſ3

¶ De doctore florentino ad reginam deſtinato qui concubitum poſtulauit. ¶.v.

Hecidit eciā ſmo interlocandū de ſtulticia nōnullorū qui oratores mittunt̄ ad principes. cūq; aliqui noīati eſſēt: ridens Antoni9 luſcus nunquid nā audiſtis temeritatē florentini tui me intuens quē popul9 florentin9 ad Johānam reginā quondā neapolitanam deſtinauit Franciſcus is noīe fuit doctor legū licet admodū indoctus. qui cum regine mādata quedam expoſuiſſet poſtridieq; ad eam reuerti iuſſus au-

diſſet interim reginam haud aſpernari viroſ pre
ſertim forma ꝯſpicuos/ ad reginā rediit multiſq;
vltro citroq; dictis/tandē ſe cū ea ſecreciora quedā
loqui velle dixit. Cū regina cū hoīem in remotiꝰ
ꝯclaue aduocaſſet/exiſtimās aliq̄d eſſe occulciꝰ qđ
ꝯmunicandū cum pluribꝰ nō eſſet/ ſtultꝰ ille qui
ſibi de ꝓpria forma plurimū ꝑſuaſerat reginaȝ
ꝯcubitꝰ poſtulauit. Tum illa nichilo imutata vul
tū hoīs inſpiciens comiter nunq̄d ait hoc tibi flo
rentini in mādatis q̄ꝫ dedere/tacentem atq; eru=
beſcentem oratorē vt huius rei mandatū afferret
dicens abire abſe abſq; indignacōe iuſſit.

¶ De hoīe qui dyabolum in ymagine mulieris
cognouit. C.vi.

VIr doctiſſimus Cincius romanꝰ mihi
ſepius retulit rem haud ꝯtempnendam
Noel II, 119.
quā vicinꝰ ſuus minime inſulſus homo
ſibi accediſſe narrabat. Ea eſt huiuſmodi. ſurrex=
rat is aliq̄n ad lune ſplendorem exiſtimans circa
diluculū eſſe cum vxor eſſet intempeſta vt ꝓficiſce
retur ad vineā ſuam prout eſt mos romanis vi=
neas diligēter colere. Egreſſꝰ porta oſtiēſi excita=
tis ei cuſtodibꝰ vt ea aperirēt rogarat mľierē ꝑſpex
it ſe ꝓcedentē. exiſtimās ꝟo aliq̄ꝫ eſſe que deuocō
nis grā ſanctū paulū viſitaret cū exarſiſſet in libi
dinē gratū properauit/vt eaȝ conſequeret et q̄m

ſola eſſet id facilius ſe aſſequi putabat. cum ad eã appropinquaſſet ad ſemitam erecta via diuertit. hic homo celerius ambulauit veritus ne mulieris occaſionem oblatam amitteret. Progreſſus paulum in diuerticulũ mulierum comprehendit tacẽtem ad terrã ſtrauit cognouitqȝ. quo facto illa ſubito euanuit relicto fetore ſulfureo. homo in terra herbida ſe eſſe ſenciens paulũ abſterritus ſurrexit domumqȝ rediit demonis eam illuſionẽ fuiſſe omnes arbitrabantur.

Similis fabula p Angelottũ dicta C. vii.

Hŭerat angelottus epũs anaguinus cum hec Cincius recitaſſȝ ⁊ alteram huic ſimilem fabellam dixit. Affinis inquit meus noie eũ appellans cũ noctu vrbis diſerta pambularet obuiã mulierẽ quã extimabat ⁊ quidã ſpecioſam forma vt videbatᷣ cognouit. Tum illa ad eum terrendum in hominis turpiſſimi formam verſa ⁊ quid egiſti inquit / equidem te inſule decepi. Tum ille vt iubet intrepidus inquit ⁊ ego tibi culum maculaui.

De aduocato qui ficus a litigante acceperant. C. viii.

Humaniſſimus ac facetiſſimus vir Antonius luſcus culpantibus nobis ingratitudinẽ eorũ qui ad fatigandos homĩes

ſunt ꝓmpti ad ꝓmittendū reuerſi · vincencius
inquit meꝰ qui aduocatꝰ erat homini ꝑdiuiti ſed
auaro cū mltociens illi in cauſis affuiſſet / neqꝫ
quicꝗ̄ tuliſſꝫ ꝓmii / tandē difficiliori in cauſa qua
ſibi adeſſe ad eū defendend rogarat die ad tuen-
dam cām ꝑſcripto / eo aūt die cliens ficus ꝛ ꝑſica
aduocato miſerat / ad tribunal acceſſit / aduerſa-
riis multa ꝯtra illū dicentibꝰ ſemꝑ clauſo ore ta
cuit · neqꝫ verbuꝫ vlluꝫ ꝙ̄nis laceſſentibus illis vn
ꝙ̄ protulit / admirātibꝰ ſingulꝰ · cum cliens q̄dnam
illud ſilenciū ſibi vellet ꝑcontaret̃ / ꝑſica inq̄t ficꝰ
qꝫ / q̄ miſiſti / ita os meū ꝯgelarunt vt nequeā ver-
bum proferre ·

¶ De medico q̄ in viſitacōe infirmorū tanquā indoctꝰ ipſos interfecit · C · ix ·

Medicꝰ indoctꝰ ſed verſutus cū infirmos
adhibito diſcipulo viſitaret / tangens vt
moris eſt pulſuꝫ ſi quē grauiorēꝫ ſolito
ſenſiſſꝫ culpā in egrotū ꝯferebat aſſerēs aut ficus
aut pomuꝫ aut q̄d aliud a ſe ꝓhibituꝫ ꝯmediſſe ·
qd cum ſepiſſime faterent̃ egri vir diuinꝰ videba
tur q̄ ita errores morbo laborantiuꝫ aīaduerterꝫ
Hoc admiratꝰ ꝑſepe diſcipulꝰ / rogauit medicum
q̄nā mō pulſus ne tactu an alia q̄dā altiori diſci-
plina ꝑciperet · Tuꝫ ille ꝑ eiꝰ in ſe obſeruācia hoc
arcanuꝫ reſeraturum pollicitus cuꝫ ꝑuenio in cu

g. Tod. 59 LXI
Morlini, de medico ad mediculo, novella XXXII, p. 68.
Noel II, 119

biculum egroti aut circumſpicio in primis diligē
terſi q̄d reliquiarū aut fructꝰ cuiuſpiā aut alte=
rius rei in pauimēto ſupſit veluti ſi caſtanee aut
ficꝰ corticē vel nucis teſtaꝫ aut pomorū fruſtra aut
aliud quippiā viderimꝰ/ꝯiector infirmū tale q̄d ex
his ꝯmedisse. ⁊ ſic egrorū inꝯtinēciaꝫ in morbis
grauioribꝰ incuſo vt videat ꝓcul a culpa ſi dete=
riꝰ ſe habuerint. Haut mlt̃o pꝰ diſcipulꝰ ⁊ ipſe cū
cura medēdi ſuſcepta/eſpiꝰ eod̄ malo egro ꝫculpa
bat aſſerēs edēdi formulā abſe datā exceſſiſſe et
aliq̄d ediſſe ꝓut ex reliq̄s ꝯiectura aſſequi pote
rat. Sel ad ruſticanū inopē hoiem acceſſit cui cū
valitudinē p̄ſtinā ſe e ueſtigio reſtituturū ꝓmiſiſſet
ſi normā ſuā ſuaret/data neſcio q̄ pocōe abſceſſit
poſtridie reuerſurꝰ. Cū rediſſꝫ grauiori morbo e=
ger afflictabat̃. Hic hō ſtultꝰ ac rudis cām neſci
ens cū huc atqꝫ illuc deflexiſſꝫ oculos nulla iqꝫ eiꝰ
modi reliq̄s vidiſſꝫ eſtuās aio tand̄ ſub lectulo a
ſelli clitelā ꝯſpexit. tū clamitare cepit e ueſtigio.
tand̄ ſe ꝑcipe cur deteriꝰ ſe haberet eger. magnū
exceſſuꝫ eſſe ab eo fc̄m/q̄ mirabat̃ illū mīme mor
tuū eſſe. Aſinū quippe egrū ꝯmediſſe aſſerebat.
exiſtimās ſellā decocti aſini velut os carnis reli
quias videri. In ſtulticia ſua dep̄henſus hō ridi
culus multos ad riſum excitauit.

De duobꝰ in re pecuniaria litigātibꝰ. C..

Oppidū eſt bononienſiū noīe medicina. eo miſſꝰ eſt poteſtas vt aiūt hō rudis atq; imprudēs. ad quē cū duo litigātes de re pecunitia acceſſiſſent ac prior q̄ creditorem ſe dicebat ſibi pecuniā certis ex cauſis deberi dixiſſʒ: verſus in debitorē poteſtas male q̄dem te habes ait cur nō huic debitū reddis: cū negaret ſe alter quicq̄ debere cū iam illi ſatiſfactū eſſʒ: creditorē ſtatī increpauit q̄ petere qđ nō deberet. illo rurſus cauſaʒ ſuā tuēte ac debiti rōem afferente debitorē alterꝰ iterū increpauit q̄ rē tam manifeſtā negaret At is aliis rōibꝰ in mediū deductꝰ cur ſolutꝰ eſſet debito poteſtas q̄ꝫ creditorē obiurgauit q̄ peteret rē ſolutā.. Ita cū ſepiꝰ ſe ad vtriuſq; verba vertiſſet vir ridiculꝰ vtraq; pars inquit eſt victrix ⁊ iuſta quo licet a beatis. Ita ꝯuentū re indiſcuſſa permiſit. hō recitatū eſt inter ſocios cū quidā nobis notꝰ ſepius in eadē re ſn̄iaʒ mutaret.

De medico docto qui vrine gr̄a iudicauit mulierem coitu indigere. C.xi

HEgrotabat apud nos mulier, quam noui Iohanna nomine. Accedens ſcitus et doctus medicus vt morbum curaret vrinam cuius ſeruande cura adoleſcenti filie innupte demandata erat vt moris eſt poſtulauit. Hec autem oblita ſuā pro egre vrinā medico oſtēdit

ſtatim mulierē indigere coitu medic⁹ affirmauit
Cū id viro nunciatū extitiſſʒ curato in cena opi-
pere ſtomacho cū vxore ꝯcubuit· illa cū h̄ ſibi ex
debilitate moleſtiſſimuʒ eſſʒ ſ ignara eni ꝯſilii me-
dici erat ſ clamaretq; ſepius ob rei nouitatē q̄d a-
gis mi vir me quid occidis/tace vir inq̄t hec opti
ma eſt ex medici ſentencia ad te curandā medela
nā iſto q̄dē pacto liberaberis ꝛ reſtituet̄ valitudo
neq; eni fefellit opinio·nā cuʒ q̄ter eā ſubagitaſ-
ſet ſ poſtero die oīs febris abſceſſit· ita medici de
cepcio cauſam ꝓbuit ſanitatis· Cxii·

De viro q̄ vxorē egrotā cognouit ꝛ ꝯualuit·

Rem ſimilē in opido valēcie q̄dā accidiſ-
ſe ꝯtribuli ſuo interlocand recitauit. Ait
adoleſcentulā nuptā notario admod iu-
uenis q̄ nō multo poſtq̄ ad viruʒ ierat graui mor-
bo egrotare cepit ſ adeo vt oēs morituram exiſtima
rēt·nā ꝛ medici ſanitatē deſperauerāt ꝛ mlier ado
leſcentula amiſſa loq̄la clauſis oculis ſ interclulo
ſpiritu mortua videbat̄· dolebat vir tā cito eripi
vxorē ſibi quā raro cognouerat ꝛ eā vt equum e
rat ſūme amabat·decreuit ergo cuʒ vxore anteq̄
ea exſpiraret coire·Semotis oīb⁹ cuʒ neſcio q̄d ſe
acturuʒ ſecreto dixiſſʒ vxorē cognouit· Illa eue-
ſtigio tanq̄ vir nouā vitaʒ in corp⁹ indidiſſʒ cepit
ſpiritum ducere atq; oculis ſub aptis poſt loqui ꝛ

ſubmiſſa voce virtuꝫ appellare·qui cuꝫ leuꝰ rogaſ-
ſet nunq̄ƺ vellet·potū petiuit·q̄ atq; deinceps ci-
bo dato ꝓualuit·cuiꝰ cauſaꝫ p̄ſtiterat matrimonii
vſus Exemplo igiť arguiť morbis mulierum eā
rem plurimum conferre·

¶ De homine non litterato qui dignitatē archi
preſbiteratus ab archiepiſcopo mediolanenſi po-
ſtulauit· Cxiii·

Querebať aliq̄n de ꝑdicōe temporū ne di
cā hoīm ſ q̄ in eccleſia p̄ncipatū tenēt· nā
poſt habitis doctis ac prudētibꝰ viris in
docti ꝛ nulliꝰ p̄cii hoīes extolluntť. Tū antonius
luſcꝰ nō eſt inq̄t magis pōtificū q̄ꝫ ceterorū p̄nci-
pū culpa apud q̄s fatuos ꝛ ridiculos hoīes in de
liciis haberi doctrina vero excellētes reici videmꝰ
Erat olim ait apud priſcuꝫ illum canē p̄ncipē ve-
ronēſem periocundꝰ hō noīe nobilis rudis atq; in
doctis ſed faceciaruꝫ gr̄a acceptiſſimꝰ·Cani ꝛ ob
eā rē ab eo ſerat em̄ clericus ſ pluribꝰ eccleſiis dona
tꝰ·Hic cuꝫ oratores viri excellentes ad archiep̄m
mediolanēſem antiq̄orē illuꝫ q̄ ciuitati impera-
bat a principe mitterenť ſe in eoruꝫ ſocietatē ptu
lit·Expoſitis mādatis oratores cuꝫ reuerti vellēť
nobiliſq; vt erat hō ꝓfabulator riſuꝫ archiep̄o mo
uiſſꝫ ſ poteſtatē fecit ſi q̄d abſe vellꝫ petere·Archi
p̄ſbiteratuꝫ q̄ndā magne dignitatis ſibi dari no

bilis poſtulauit. Tum ridens archiepūs homīs ſtulticiā|vide q̄d petis inq̄t|maior eſt hec res q̄ꝫ vires tue ferre poſſint. hō em̄ es inſci9 lr̄arꝫ ⁊ apprime indoct9. At q̄ ſtatim ⁊ ꝓſidenter r̄ndit nobilis. more q̄dē patrio id facio. Nā verone nulla lr̄atis viris ſꝫ indoctis ⁊ inſciis bn̄ficia ꝓferunt̄. Riſim9 facete hoīs dictuꝫ. q̄ qd̄ verone ſtulte fiebat ⁊alibi fieri debere arbitrabat̄.

De meretrice pq̄rente de tōſoris maleficio. Lxiiii.

Magiſtrat9 eſt florēcie quē officiales honeſtatis vocant. horum p̄cipua cura eſt in iure meretricib9 dicēdo|curandoqꝫ vt in ciuitate abſqꝫ moleſtia eſſe poſſit. Acceſſit ad eos ſel' meretrix q̄ſta iniuriā dāpnumqꝫ a tōſore illatuꝫ. q̄ in balneuꝫ accerſit9 ab ea vt ꝑtes inferiores raderet/raſorio ita cunni ꝑtem incidit vt plurib9 diebus hoīes admittere nequiuiſſet|ex quo damni infecti illuꝫ accuſabat|amiſſi lucri reſtitucionē petens. q̄rit̄ que ſit futura ſentēcia.

g. Tow. 53 LXV — Cf. ... Recueil ... I, 34, 103; I... 288.

De religioſo cui vidua ꝯfitebat̄. L.xv.

Audiebat religioſus ex his qui viuere in obſeruācia dicunt̄/viduā formoſam florencie peccata ſua ꝯfitentē. cum mulier interloq̄ndum viro hereret ⁊ faciē ſuaꝫ vt ſecrecius loq̄ret̄ ꝓprius admoueret|anhelit9 autē iuuenilis viruꝫ ꝯcalefeciſſet|cepit tandem qui iacebat

g. Tow. 64 LXVI — Noel II, 121-

caput erigere adeo vt paulo hominem torqueret· Cum ille moleſtia carnis oſcitans ꝛ ſe contorqu̅nſ cuperet mulierem abire·illa vero ſibi penitenciaꝫ iniungi peteret· penitenciam inquit ille indidiſti tu michi· Lxvi·

De viro qui ſue vxori mortuuꝫ ſe oſtendit·

IN monte varchio opido nobis propinquo ortolanꝰ michi notꝰ/cum ſemel vxore iuuene/que pannos lotum ierat abſente/ſex orto domum reuertiſſꝫ/cupiens quid mulier ſe mortuo dictura/ꝛ quemadmodum ſe habitura eſſet audire. ſe in aula ad terrā mortuo ſimilis reſupinꝰ proſtrauit· vxor cum domum onerate linteis veniſſet inuento mortuo prout credebat marito dubitans berebat animo ſtatim ne viri mortem lamentaret̄ an prius ieiuna em̄ meridiem vſqꜫ ꝑmanſerat commederet·fame vrgente cibum capere decreuit·et fruſtro ſuccidie ſupra prunas impoſito/preproperere comedit nichil pre feſtinacione potans cum ſitiret nimiumqꜫ ob carnes ſallitas ſumpto vrceolo ſcalas cepit deſcendere vt vinum ex cellario hauriret· Superueniens de improuiſo vicina ignis petendi gracia cum ſubito ſcalas alcēdiſſꝫ/ſtati mulier abiecto vrceolo ſitibunda veluti tunc repēte vir exalaſſꝫ aīam exclamare cepit·ꝛ mortē eiꝰ mḱtis verƀ plāgere·in

pertienere ad vlulatū ploratūq; vicinie omēs vi=
ri ac mulieres ob mortē tā repetinā · Jacebat em̄
vir atq; ita spūm ptinebat/ clausis oculis/ vt oīno
expiraſſe videret·Tandē cum viſuz ei eſſet · ſatis
ludorū dediſſe/ vociferantē muliere ac dicente ſe=
pi9 mi vir quō nunc faciā · ille aptis oculis male
inqt vxor mea/ niſi eveſtigio potum vadas· Ex
lacrimis ad riſum oēs puerſi ſunt audita pſertim
fabula ꝛ cauſa ſitis·

¶ De bononiēſi adoleſcētula ſimplici· Cxvii·

ADoleſcētula bononienſis nouiter nupta
q̄rebatr apud honeſtiſſimā matronā mic=
hi vicinā ſe acriter nimiuz ac pſepe a vi
g. Tod. 66 LXVIII ro vapulari·q̄rente q̄obrē matrona/ rn̄dit virum
egreſſere/ eā dū mrimonio vteret/ imobilē in mo
duz trunci pmanere·Cur nō inq̄t illa viro obſeq=
ris in lecto ꝛ voluntati pares·Tū illa neſcio dn̄a
quō id fiat ait·nunq̄ em̄ aliqs me docuit quō id
agendū eſſz·Nā ſi id ſcirē nō paterer me verberi=
b9 a viro cedi·riſit mulier ſimplicitatē puelle/ q̄ e
ciā q̄ natura pcipiunt feminis ignoraret·h vxori
poſtea p iocuz recitauit·

¶ Rn̄ſio pfeſſoris ad Bernabouē principē·

BErnaboues princeps mediola C·xviii·
ni fuit admodum mulieroſus· Js cum
g. Tod. 67. LXIX aliquādo ſolus in orto ſemot9 arbitris

Noël II, 122.

cum muliere quam amabat laſciuius iocaretur: ſu-
peruenit de inprouiſo religioſus quidam confeſſor
eius cui propter ſapienciam et auctoritatem ſemper ad
principem patebant fores. Erubuit ſimul et indig
natus eſt princeps inſperato confeſſoris aduentu
pauloque commocior ut eum in reſponſo caperet quid
inquit ageres ſi tu quoque cum eiuſmodi muliere in lec-
to eſſes. At ille quid me diceret ait ſcio: quid ve-
ro facturus eſſem neſcio. hoc reſponſo iram prin
cipis flexit cum ſe quoque hominem eſſe et labi poſſe fa
teretur.

De ſeruo obliuioſo ex pondere defatigato. C.xix.

Robertus ex albiciorum familia vir doctus
et perhumanus habebat famulum quen-
dam inſulſum obliuioſum et tardo quem
ille magis humanitatis quam vtilitatis cauſa domi
nutriebat. Hunc aliquando cum certis mandatis miſit
ad amicum ſuum Degum nomine qui habitabat pro
pe trinitatis pontem. Ad quem cum acceſſiſſet ro-
gatus quid nam a patrono afferret noui: ille oblitus
patroni verborum veluti ſtupidus ac cogitabundus
quid diceret heſitabat. Conſpecta hominis quem pro
be nouerat taciturnitate ſtatim ſcio inquit quid
velis et oſtenſo pergrandi lapideo mortario. cape hoc
ait et ad patronum tuum nam id poſtulat quampri-
mum feras. Hunc robertus mortarium humeris

ferentem a longe cum aſpexiſſet: cogitans q̄ erat
ſo ad puniendam famuli obliuionem factum. Cū
appropinquaſſet malū tibi inſule ait qui nō recte
verba mea pcepiſti. redi inquit eueſtigio nā tam
grande nolo ⁊ minuſculū porta. Ille ſudans ac
pōdere feſſus cū ſe erraſſe fateret̄ ad amicū reuer=
ſus aliud quoddā tercio reportauit. hoc pacto in
ſulſitas hominis eſt mulctata.

¶ De homine qui mille florenos vult expende
re vt cognoſcat̄ ⁊ reſpōſio in eū facta. C.xx.

Nol II, 123

Quidam e nr̄is florentinꝰ adoleſcēs haud
magni conſilii amico narrauit pagran=
di orbis cupiditate ſe mille florenos vel
le expendere vt quāti eſſet noſceret̄. tum alter cui
probe notus erat ſatius eſt inquit du o milia ex=
pēdas vt des opam ne cognoſcaris. C.xxi.

Iocatio dantis clariſſimi. Dantes poeta
noſter cū exul ſenis eſſet: ⁊ aliquando in
eccleſia minorum cubito ſup altare poſi=
to cogitabundus aliquid ſecretius ſcrutaret̄ ani=
mo: acceſſit ad eum quidam neſcio quid moleſtiꝰ
petens. Cū dantes dic michi inquit que eſt maxi
ma omniū beluarum. At ille elephas reſpondit.
cui dantes o elephas ſine me inquit maiora ver=
bis tuis cogitantē ⁊ noli eſſe moleſtꝰ.

Nol II, 123-4

¶ Iocunda reſponſio mulieris facta ad quendā

q̄rētē an vxor ſua p̄·xii·mēſes poſſʒ parere·Lxxii·

H Lorentin⁹ ciuis pegre pfect⁹ cū poſt an
nū qua die domū redijt vxorē parturien
tē depꝛhendiſſʒ egre hoc ferebat ſuſpicās
vxoris peccatū·ꝯſilii tñ cauſa cū pēderet aīo que-
ſiuit a vicina matrona nobili et pacuta an filius
ſibi·xii·menſiū naſci poſſet·At illa ſtulticia ho-
minis ꝓſpecta·virū ꝯſolata cert e inq̄t·Nā ſi tua
vxor q̄ die ꝯcepit aſinū fore vidiſſet/more aſine ā
nū integrū ptū geſtabit·Acq̄eſcēs vir matrone v̄
bis z ei grās agēs ꝙ ſe ſuſpicōe haud pua/vxorē
magno ſcādalo liberaſſet/natū pueruʒ ſuū dixit··

g. Tond. 68. LXX Noel II, 125

¶ Interrogacio obſcena cuiuſdā ſacerdotis·

I Vxta portam peruſinam eſt L·xxiii
eccleſia ſancti marci·in ea Cicero ſacer-·
dos in die ſolemni quo plebs omnis cō-
uenerat/cū ſermonē de more haberet/ poſtremo ī
ter cetera fratres inquit magnoquidem errore
liberari a vobis cupio·Hac quadrageſima cū au-
dirē confeſſiones vxorum veſtrarum/nullam re-
peri q̄ nō ꝯfiteret̄ ſe fidē viro inuiolatā ſeruaſſe·
vos autem ferme oēs falſi eſtis aliorū vxores co
gnouiſſe· Ne ergo hac indubitacōe diuti⁹ verſer
ſcire a vob̄ cupio q̄ aut vbi nā ſint iſte mulieres
future· L·xxiiii·

g. Tond. 69. LXXI Noel II, 126

¶ Ridenda hōis aduerſus oratorē peruſinorū

Illo tempore florentini cum pontifice Gregorio bellum gerebant/oratores peruſinorū quia pontifice deſciuerant florētiam pro ſubſidio venerunt. Horum vnꝰ doctor cum longā oracōeʒ exorſus ſ primis verbis tanq̄ʒ prohemii loco/date nobis de oleo veſtro dixiſſet/ alter feſtinus homo cui anbages verborū odio erant quid hoc eſt oleuʒ inquit/oleum tu poſtulas cum milite egeamus. an oblitus es nos arma nō oleum poſtulatum veniſſe. Cum ille verba hec ſacre ſcripture eſſe reſpōderet/bella res eſt inquit alter nos quidem hoſtes ſumus eccleſie ꝛ tu ſacraʒ ſcripturam in noſtrū auxiliuʒ ꝓfers. Riſerūt omnes hominis feſtiuitateʒ qui doctoris ſuꝑfluam verborum ſuꝑſticionē cum ad calcem veniendum eſſet eiuſmodi dictis luſit.

De oratoribus peruſinis ad pontificem vrbanum. Cxxv.

Noel II, 126.

Ad vrbanum q̄ quintum pontificem auinionem peruſini oratores numero tres cum acceſſiſſent/pontifex aūt graui morbo teneret̄ tn̄ homines ne diucius ſuſpenſos teneret ad ſe vocari iuſſit admonitos antea vt paucis loquerent̄. vnus doctor qui oracionē longam in via quam habiturus eſſet ad pontificem mēti cōmendarat nulla rōne habita morbi aut ꝙ in lecto

iacere multis verbis vſus eſt: ita vt pontifex ſepius moleſtiā audiendi p ſe ferret. Cum tandē in doct9 ille perorasset: q̄ſiuit pro ſua humanitate pōtifex: nunq̄d aliud vellēt. Tū alter ex oratorib9 q̄ ꝛ dicētis ſtulticiā ꝛ pontificis moleſtiā pcepiſſ3 pater inq̄t ſanctiſſime: habem9 h̄ in mādatis noſtris: vt niſi nobis eueſtigio pro his q̄ petim9 feceritis ſatis: ſoci9 hic me9 anteq̄ hinc recedamus vob̄ iterū referat ſermonē ſuū. Quo facete dicto cum arriſiſſet pontifex: oratores eueſtigio expedire iuſſit.

Inſulſum dictū oratorū florētinorū. Cxxvi.

Noſtri florentini oratores in galliā miſſi cum mediolanum perueniſſent: bernabouem principem honoris gracia viſitarunt rogati ab eo primo congreſſu qui nam eſſent: florentinorum ꝛ ciues ꝛ legati ſi vobis placet qui mos eſt loquēdi reſponderunt. Comiter ab eo accepti: dimiſſiq3 cum iā vercellas deueniſſent: recenſentes que hactenus egiſſēt: venit in mentem verborum quibus ad bernabouem vſi erant. ꝛ cum vnus male ab eis dictum diceret: ſi vobis placet: nam eciam ſi diſpliceret tñ florentini ꝛ ciues ꝛ oratores eſſent: omnes ſentenciā ſuam approbarunt id perperam prolatum neq3 ex eorum dignitate aſſeuerantes. Communi igiť cōſilio ad

retractāda ea verba mediolanū reuerſi principē
adierunt· Tū ſenior qui et doctior videbat̄ pn=
ceps inquit cū vercellis eſſemus venit in mentē
dixiſſe nos tibi nos florentini oratores ⁊ ciues eſ
ſe ſi tibi placeret/ inſule ac inſcite dictū/ nam pla
ceat an diſpliceat/ ſum⁹ florentini ⁊ ciues ⁊ ora=
tores· Riſit princeps ad cetera teuer⁹ hoīm ſtul=
tam curam ſibi placere aſſerens/ q̄ hi eſſent quos
credebat·

¶ Facete dictum cuiuſdam Johannis Petri/ ſe=
nenſis· C·xxvii·

Iohannes petr⁹ ciuis ſenenſis ad faceti
as ⁊ iocos ꝓmpt⁹/ ſemel rome inuitatus
ad potū mane enī ⁊ eſtas erat a barttho
lomeo de bardis/ cū plures vna ꝯueniſſem⁹/ cum
potādi/ tū ornandi hoīs cauſa/ atq̄ eſſet vnicuiq̄
vt moris eſt ante potū ꝑticula panis oblata/ ſum
ptum panē cū alii ꝯmederēt/ ſol⁹ ꝑtē ſuā ſ̄uabat
in manu· Rogat⁹ cur ⁊ ipſe nō ederet/ ridēs bar
tholomeo inq̄t hic tu⁹ panis vltra omnes q̊s vi=
derim reuerēs eſt ac modeſt⁹· nā cum ſepius hunc
ad os admouerim/ nullo tn̄ pacto potis ſum/ vt
velit viuū ꝑire· Riſim⁹ omnes facete dictū eius
qui exiſtimabat cibum nō ſemꝑ in magna ꝑſer=
tim ſiti preire oportere· C·xxviii·

¶ De viro q̄ vxori veſtē magni p̄cii fecerat·

Querebat̃ vir q̄uidā cū vxori veste̅ mag= ni precii feciſſʒ/nunq̄ ſe mr̄imoio vſum quin ampli9 aureo nūmo ↄputari poſſet Cui vxor hō quidem inq̄t tua accidit culpa· cur em̄ non tociens concubitu vteris/vt nummulo ereo conſtet

Nov II, 126-8.
g. Tond. 10. LXXII
(Talleyrand?)

Recitacio iocoſa de medico· C·xxix·

Retulit michi Cardinalis burdegalenſis q̄ndā ↄtribule̅ tuuʒ/cum ſero domuʒ rediiſſet/clamare cepiſſe ſe crus vehemēter dolere· vxor cum oleo roſaceo crus punxiſſʒ/ ſtuppa ꝛ lana additis faſcia inſup linea circūuoluit ·homo cū dolore p̄miſſe diceret/ac gemēs medicū poſtularet/aduenit ille ꝛ paulatim leuiterqꝫ/magnū em̄ dolore̅ p ſe ferebat/detecto crure/cum palpitāſ nichil in illo morbi eſſe diceret/tum ruſticus hoc alterū crus porrigēs/quod doleo eſt inquit·Stulticia hominis periocunda/q̄ qd̄ doleret/a medico eſſet admonendus·

Nov II, 128.

De hoīe qui in ſomnis aurū repiebat· C·xxx

Amicus quidam noſter/ aurum a ſe repertum noctu per ſompnum referebat in cetu·tum quidam vide ne tibi accidat ait quod meo vicino/ cui aurum in ſtercus cecidit·cum ſomniū narrari poſcerem9/vicin9 inquit nr̄ ſomniauit ductum ſe a demone in agrum ad

Molini, Novella X,
De uxore quam Diabolus decepit.
Nov II, 129-30.

aurum effodiendū· et cum multum repperiſſet/ nō licet in q̄t nunc demon auferre/ſed ſigna locuȝ vt cognoſci a te ſolo queat·cū alte q̊ ſignaculo vtere tur peteret/caca hic demon inq̄t · Nā hoc maxio mō null⁹ hic eſſe aurū ſuſpicabitur·ⱻ tibi ſoli reſ nota erit·Annuit vir ⱻ ſtatim expgefact⁹ ſenſit ſe in lecto ventrē admodū laxaſſe·inter fetoreȝ et ſterc⁹ cū ſurrexiſſet/domū exitur⁹ capiti capucium vltīo impoſuit in quo catt⁹ ea nocte ſtercus fece= rat·Iniquo fetore pmot⁹ inquinatū caput ⱻ ceſa riem lauit· Ita aureum ſompnium in merdam rediit·

❨ De ſecretario Frederici impatoris C·xxxi·

Petrus de vineis vir doct⁹ ⱻ prudēs Fre derici ſcdi impatoris ſecretari⁹ fuit· qui cū hoſtis eſſet Alexandri tercii pontificiſ ac bellum terris eccleſie inferet Petrum is itali= cus erat ex inuidia aduerſus eum a barbaris or ta lumin e priuauit deinde penitencia duct⁹ ini= que eī egerat adſciuit eū in ſecreci⁹ conſilium ſu um·Cum imperator anguſtia rei pecuniarie pme= ret/pſuluit·Petrus vires eccleſie ſuiſmet opibus conterendas·capienda et conflanda eſſe ad vſum belli·is cū piſis erat/eccleſiarū omnia ornamenta aurea atq; argentea/ interq; ȝona illa que cinge= bat templum memorabilis erat·Placuit conſiliū

frederico· ⁊ ſpoliis eccleſiatuꝫ exercitum̄ pauit
Tum Petrꝰ impator inqt/iniuriã abſte iniuſte
mihi illatã vltus ſum·tu tibi hoĩm odia ꝑpaſti
ego tibi deuꝫ ex ſacrilegio reddidi inimicuꝫ·om=
nia tibi deinceps indeteriꝰ cadẽt·ita poſtea fuit·
victor tandẽ·Alexander ſupbiã fregit impatoris
Hoc dẽo monuit res ſacras ad profanum vſum
trãſferri nõ oportere·q̃ ſecꝰ faceret a deo puniri·

De iudeo mortuo aſſumpto in cibuꝫ per flo=
rentinum· L·xxxii·

Cum duo iudei ex veneciis vbi habita
bant ſe bononiã ꝓtuliſſent·accidit vt al
ter morbo correptus interiret·Cupiens
ſupſtes defuncti cadauer venecias deferri/cuꝫ pa
lam ad id fieri ꝓhibitum eſſꝫ minutatim ꝓciſum
in ꝑuo dolio/poſuit/admixtis diuerſis aromati=
bus ⁊ melle ſita vt mirum in modum ſuauis ex
dolio ꝓdiret odor·H̄ venecias ituro iudeo alteri
ꝯmendauit·qui cum nauicula ſecum per canale
ferrariã dolium deferret/accidit plures eni̅ vna na
uiculam ꝯſcenderant vt florentinꝰ quidã ꝓpe do
lium ꝯſideret·⁊ cum nox ſuperueniſſet/motꝰ odo
re dolii ac ſuſpicatꝰ aliq̄d ad vſum edendi recon=
ditum eſſe/clanculuꝫ ore dolii retecto/cepit quod
intus erat deguſtare·⁊ cum ſibi cibus ſapidiſſi=
mus videreẽ/ totum fere doliuꝫ edendo ea nocte

ꝑſuaſiſſet exiſtimās rez optimā ꝑmeruiſſe. Egreſ9
ferrarie navē iude9/cū doliuz aufferret ſēſit ex=
ei9 levitate vacuuz eſſe. Cuz iudei cadavere cum
ſe fraudatuz vociferaret/tanō ꝯgnovit florentin9
ſe iudei ſepulchruz eſſe.

Viſo Franciſci philelphi. C.xxxiii.

Franciſc9 philelphus zelotip9 vxoris ſu=
ma cura torq̄bat/ne cū altero rē haberz
ſꝑ dies ac noctes ad ei9 cuſtodiā inten=
d9. Huic dormiēti ꝑ ſomnuz fit eīn vt q̄ vigilantes
verſam9 aīmo in ſomnis ſepi9 occurrāt viſus eſt
demō q̄dā vxoris ſecuritatē polliceri ſi q̄ admo=
neret vellet facere ꝛ cuz ꝑ inſomniū annuiſſz: itq3 ſi
bi ꝑ gratum fore diceret/ſic ꝑmiuz pollicit9 cape
hunc ille inq̄t anulū ꝛ diligēter in digito ſerva.
Nā duz in eo geſtaveris hunc nunq̄ vxor te iſcio
cū alio ꝯcubet. ꝑ gaudio excitat9 a ſomno ſenſit
ſe digituz hr̄e in vxoris cunno. Optimum quidē
ei9 ānuli zelotipis remediū/ne vxores ignorāti=
b9 viris poſſint eſſe incōtinētes.

De potatore. C.xxxiiii.

Quidam vini potator egregi9 incidit i fe
brē ex qua multo maiorē ſolito ſitim cō
traxit. Accerſiti medici cū de removenda
febre ꝛ ſiti q̄ naucula agitarent/febris tm̄ inq̄t e

LXXIII
g. Tord. 71. c'est l'histoire de l'anneau de Han Carvel.
L'Arioste Satyre
Noel II, 130-5

g. Tord. 72. LXXIIII
Noel II, 135-7

ſtorꝰ remouende officiū ⁊ onus ſumatis volo. ſi
tū autem michi curandam relinquite.

¶ Facetū Euerardi ſcriptoris apoſtolici qui ad cardinalis coſpectum ventris crepituz edidit.

C. lxxv.

Cardinalis de comitibꝰ vir graſſus ⁊ corpulētus cū aliqñ venatū iſſet/eſuriēs circa meridiē ad prandiū deſcēdit ſudās ad mēſaz eſtas eñi erat ac poſcēs vt ventꝰ flabello ſibi fieret. cū miſtri abeſſent diuerſis rebꝰ occupati iuſſit quēdā Euerarduz lupi ſcriptorē apoſtolicuz ſibi ventuz facere. at ille neſcio id vrē more cū rñdiſſz/vt ſcis ait ⁊ tuo mō cardinalis facito. Tū ille libens me hercules ⁊ ſuſpenſo dextro crure/ꝑgrandē ventris crepitū edidit eo pacto ſe ventulum facere ſolitum dicens quo excitati oēs multi enim iam aderant ad riſum ſunt maximum compulſi.

¶ Facecia alterꝰ cardinalis iocundiſſima.

C. lxxvi.

Eodem inſtrumento cardinalis tricaricēſis alto de comitibus ſe monenti reſpōdit. Nam cum cardinalis eſſet vite diſſolucioris. Altus vero illum in venacione admoneret multis verbis ad melioris vite mores[

auditis alti verbis/in eum paululum reſpexit · et
eueſtigio ſe in equi caput reflectēs ventris crepitū
edidit īgentē inqentes ad barbā tuā·q̄ ſolo reſpō
ſio abiit oſtendens quātifaceret ſuas monicões ·

De muliere que cum cooperiret caput culum de
texit· L· xxxvii

Mulier capite ob defectū cutis abraſo/e-
uocata foris a vicina ob rem neceſſariaz
immemor p̄feſtinacōe caput tegere/do=
mo egreſſa eſt·eaz ꝯſpicata altera femina incre
pat/q nudo capite atq inuenuſto in publicum p
diſſz·tum illa vt caput tegeret veſtes retrorſus a
natib9 ſublatas cū caput cooperire vellet culum de·
texit·Ridere q̄ aderāt cepe mulieres factū que
vt leuis pudoris culpam vitaret/maiorem it con=
traxit·Hoc eos reſpicit qui puū delictuz grandio=
ri ſcelere occultare querunt·

Fabula facetiſſima cuiuſdam q̄ lr̄as vxori et
mercatori miſerat· L·xxxviii·

Franciſco de ortana equiti neapolitano
quē Ladiſlaus rex p̄fecerat ciuitati pe=
ruſine lr̄e et ab vxore et ab ianuenſi mer
catore cui mutuo creditas pecunias debebat ſimul
reddite fuerūt Altere ab vxoreū e rogabāt vt do
mū rediret[coniugalis officii et fide datē[ac citi re

ditus admonētes· Alterē vt creditā redderet pecu
niā poſcebāt· Mercatoris vt equū erat ſe quā pri
mū ei ſatis eſſe facturū rn̄dit paululū neſcio quā
dilacōez petēs· vxoris vero deſiderium multis blā
diciis et pollicitacionib9 leniebat ſe illuc eueſtigio
acceſſurū ſcribēs· et oīa facturuz p q̄ reſarciret a=
miſſas coniugii voluptates vtēs put ad vxorē pat e
rat v̄bis paulo laſciuioribus. In q̄b9 et illō erat
adiectū ſe eā multimode cognituruū/ſeu vt verb ſuiſ
vtar fututurū· In obſignādis epiſtolis ad mercato
rē vxoris/ad vxorē vo mercatoris lr̄as inſcripſit·
Accepta vxor epiſtola mirata eſt admoduz nihil
ſibi rn̄deri ad ea q̄ ſcripſerat· Januenſis vero ple
ctis ad ſe lr̄is/cū res iocoſas atq3 vxorias ptine=
rent in q̄b9 illō erat p̄cipuū ſe reuerſurū et cum ea
ſepi9 coiturum atq3 alia paulo obſceniora/exiſti=
mās ſe verbō deludi ad regē pfect9 eſt oſtentās li=
teras ac q̄rens ſibi p nūmis debitis coitū pmit
ti·ſeſeq3 ſatis fututum fuiſſe eo die clamitās quo
illi pecunias credidiſſ3· Omnib9 ad riſuz conuerſis
magis poſtmoō epiſtolarū errore cognito riſere·

¶ Fabula dātis q̄ ſepi9 vxorē ſuā increpabat· C·xxxix·

Ontribul9 meus Dantes
noīe cuius vxor ferebat̄ parū pudica cuz
ſepiſſime admonit9 a ſociis vt phibe=
rēt turpitudinē dom9 vxorē acri9 increpabat·

Nov. II, 139.

Illa multis lacrimis iuramentisq; honeſtatē ſuā tuebat̄ aſſerēs ea a malivolis ꝯfugi q̄ eorū q̄eti inviderēt· ꝑſuaſus vir eiuſmōi verb cū ſcō urca= mici in increpāda vxore ꝑſtarēt: Obe ne me his verb obtundatis ampli9 dicite inquit illa ne an vos ſua errata meli9 nr̄is. Cū illi vxorem affirma rent illa vos oēs mētiri affirmat cui ſoli magis q̄ vobis omnibus preſto ſitem·

Teſtacio cuiuſdā ſenis facta vxori· C.lxx.

Petrus maſini civis nr̄ admodū mordax in loq̄ndo fuit· Is cū ſenex diē ſuū obi ret ꝯdito teſtamento nichil ꝑter dotē re= liq̄t vxori· H illa cū graviſſime ferēs apud viruꝫ ſe poſtpoſitam neq; ſibi ab eo quicq̄ relictū q̄re= rēt: ꝯtēderetq; multis cū lacrimis vt aliq̄d ſue ſe= nectuti ſubſidiū legaret: vocate notariū ac teſtes vir moribund9 inq̄t vt aliq̄t relinq̄tur vxori· q̄b9 ſubito accerſitis: aſtante vxore ad teſtes convers9 Petrus hec me obtundit ait vt aliq̄d ſibi relin= quā· ei ergo vt morē gerā vos teſtes adduco qui atteſtis me ſibi relinquere fetidiorem ꝛ ampliorē vulvam aliquā alia huiuſce civitatis muliere· H dicto ridentes omnes abiere eluſa muliere ac me ſta reſponſio viri·

Narracio quedam zuchari de muliere a pre ſbitero medelā querente· C.lxxi·

46
g. Pow. 76
LXXVIII
Nol II, 140-1

MElchatus vir omnium vrbaniſſimus nar
rare ſolebat mulierem quandam haud
ſpernende forme vicinam ſuam q̄ ſteri-
lis erat queſiſſe ſepius a ſacerdote confeſſore ſuo
an ſciret aliquam medelam ad liberos concipi-
endos. Illum poſtremo annuiſſe ac mandaſſe ac
vt die lunis ipſa mulier eiuſmodi rei apta ad ſe
veniret. Cum acceſſiſſet filiorum cupida mulier ad
cameram ſacerdotis/ vtar ille inquit incantatio-
ne que inducit multas variaſq; illuſiones/ita vt
que non fiunt fieri videantur. Itaq; conſtancia ꝛ
firmitate animi opus eſt ne res in caſſum eua-
dat. videbitur tibi vt te tāgam oſculer amplexer
et ſecreciora eciam faciam que vir tuus conſue-
uit. Et tamen nihil eorum erit. ſed ita videbitur
ex vi verborū q̄b9 vtendum eſt que adeo eſt effi-
cax/vt que non ſunt/eſſe videantur. Conſenſit mu
lier confidens compatris verbis et ſe has preſti
gias parui facturam dixit. Sacerdos multis per
actis ſignis dictiſq; in aurem ſecretioribus verb
cepit mulierem oſculari et in lectum ſternere.
Cum illa tremebunda quid nam compater age-
ret quereretur/ nonne predixi antea inquit que
nulla eſſent pro veris viſum iri/ Ita mulierem
credulam bis congnouit/ Semper affirmans id
nichil eſſe. Hoc pacto mulier ſe deluſam falſa

ymagine exiſtimās rediit domum.

De heremita qui multas mulieres in ꝯcubitu habuit. C.lxii

Heremita quidā padue erat Anſimirius nomine/tp̄e franciſci ducis patauini ſeptimi. hic cuȝ vir ſanct9 haberet. multas mulieres eciā nobiliores ꝑ ꝯfeſſionis ſpeciē ad cōcubituȝ pellexit. vulgata tandē(neq꞉ em̄ diu ypocriſis celari pōt)ſceleruȝ fama/capt9 a p̄tore cum mlta ꝯfeſſus eſſȝ/ad Frāciſcuȝ deducit. Is adſcito ſecretario ex ſuis/quedā ioci cauſa ſciſcitabat̄ ab heremita nōia mulierum quas ꝯgnouiſſȝ. qui cuȝ mltas eciā ex domeſticis familiarib9 vxores ꝓtuliſſȝ/ſcribebat noīa ſecretari9/vt exinde cauſaȝ riſus eliceret. Cuȝ tandē noīandis finē feciſſe videret̄/peteretq꞉ dux an plures ſupeſſent/ille vero cōſtante negaret/aſperi9 arguebat hoīem ⁊ vim minabat̄ ſecretari9/niſi omnes retuliſſȝ. Tum ille ſuſpirās/ſcribas ⁊ tuā q꞉ ait/atq꞉ eam addas numero aliaruȝ. quo dicto ⁊ calam9 p̄ dolore e manib9 ſecretarii excidit/⁊ dux in maximuȝ eſt riſuȝ ꝯuerſus recte factuȝ eſſe dicens vt qui tanta voluptate reliquarum maculas audiebat/et ipſe in eoruȝ cetu adderetur.

De florentino iuuene qui nouercam ſuaȝ ſubegit. C.lxiii.

FLorencie iuuenis quidam cum nouercaz ſubigeret/ac ſuprueniens pater filium in ſtupro vxoris deprehendiſſz/rei nouitate indignitateqꝫ pmot9 clamādo obiurgare acriter filium cepit. Ille tergiuerſando pctm̄ excuſabat/cū diucius elacioribus verbis ambo concertarent/clamore excit9 ſuprueniit vicinus qdā ad iurgia pponenda ignarus rei. Cum peteret contencōnis cauſam illis ob domeſticā turpitudinē ſilentibus/inſtabat vicin9 vehemenci9 vt cām noſceret. Tandē cū pater in filiū culpā reiceret/cū filiis prior/hic pr̄ me9 admodū indiſcretus inqt millies matrem meā futuit/me eciā tacēte. nūc qꝛ ſemel vxorē ſuā cognoui/vt rudis atqꝫ inconſult9 celuz clamorib9 veluti inſan9 replet. Riſit ille facetuz filii reſponſum ꝛ prēm quoad potuit ſolatus diſceſſit.

Diſceptacio minorum pro ymagine ſancti frā ciſci fienda. C.lxiiii.

FRatres quidā ordinis minorum decreuerant accerſito pictore/vt ymaginem beati Franciſci pingeret. ſed in forma picture diſſidebant/cum alter ſtigmaticū/alter ad populum pdicantē/ali9 alio mō pingendū cenſeret. In ea diſceptacione cū vniuerſuz diē pſumpſiſſent/nulla certa ſentencia/pictorē dubiū qd nam

ageret relinq̃ntes doem itũ iere. Pictor inſpecta fratrũ inſulſitate/cum ſe deluſuz putaret figuram eã pinxit fiſtula ſonãtez. alii laq̃o ſuſpẽſo dicunt ſtatimq; abiit. figura inſpecta fres/cũ pictorez vt male mulctaret q̃ſiſſent/ille vero pedib9 ſibi ↄſulituſſet/exiſtimãtes ſummam religioni ↄtumeliaz illatã pictorẽ ad penam q̃rebant.

De ſacerdote florẽtino q̃ vngariã iuerat. Cxv.

Est in regno vngarie moris vt poſt miſſaz celebratã/oẽs qui aſſunt oculis lippentibus accedẽtes propri9 altare a ſacerdote aqua in calicẽ effuſa oculos ↄſpergant. dicit aũt interim ſacerdos verba q̃dã ex ſacris lr̃is bonam valitudinem p̃cancia. Acceſſit ad vngariam olim ſacerdos quidam florentinus cũ Philippo q̃ hiſpan9 ↄgnoĩabat. hoc cum aſtante Sigiſmundo rege miſſaz dixiſſz acceſſerunt plures ad eũ lippientes/vt aqua de more oculos ↄſpgent. at ille exiſtimãs id nimio potu ꝛ crapula cõtiſſe/aſſumpto calice/ita eñi fieri viderat/aſtãtes reſperſit dicẽs lingua italia. beetemeno cheſiate mortaghiadi/i/id eſt moriamini gladio. qđ intelgẽs rex idẽq; impator riſuz ↄtinere nõ potuit.

Poſtridie vero in ↄuiuio iocã verba ſacerdotis referens/lippientes ad iracundiã ceteros õnnes ad riſum ꝓuocauit.

Reſpōſio ruſtici ad p̄ronū ſui fundi C.lxvi.

RUſticus q̄dā e n̄ris rogātı patrono fundi q̄ maxie tp̄e pluribꝰ laboribꝰ implicarent: maio m̄dit. ſciſc tātı cauſam ſ d emmirū videbat cū is tp̄is q̄dā ab op̄e ruſtico vacacio eſſe videat: qm̄ inq̄t z n̄ras z v̄ras nos vxores ſubagere oportet.

Ridiculoſi hoīs dictū. C.lxvii.

ROmanꝰ quidam nobis notꝰ aſcendit ſeſ maceriē in arundineto ſitā. ac hiis ad populū pc͞ionanti: cepit ad arundines loq̄ſ diſſe rēs multa de verbis ſtatu. interdicendū ex leui aura aurundinū capita ceperūt flecti. hō ridiculus ſ q̄ ſibi arundines p̄ hoībꝰ finxerat ſ tanq̄ p̄ cōcione grās agerent ſ nō tanta reuerēcia inq̄t domini romani ſ nā ego ex vobis minimꝰ ſum. hoc poſtea in p̄uerbiū locū venit.

Derıſio hoīs porcū occidere nolētis. C.lxviii

OMs erat in opido quodā piceni ſ vt q̄ hieme porcū occidiſſz ſ vicinā ad cenā inuitaret. quidam quo pacto eam inpēſaz vitaret compatrē conſuluit ſ dic inquit ille cras porcū tibi hac nocte furto ablatum. z ſimul nichil tlae alio verente clam porcum nocte ſubripuit. Mane pſpiciens porcū ſibi ablatū ſ z ad cōpatrem ſuū p̄fectus ſ alta voce q̄rebatur porcum ſibi furto

ſubreptum·tamen alter recte ꝓpater mi ſapis in=
quit·ita enī te docui loquuturū·cū ille ſepi9 ⁊ per
deos omnes iuraret id verum eſſe/bene agis re=
ſpondebat ⁊ ſcd̄m ꝯſilium meū·Cum ille iuramē
to iteraret·hoc modo te loqui debere antea mo=
nui reſpondebat·⁊ ſanum conſilium dedi tibi· tā
dem eluſ9 abiit·

❨ Dictum fazini canis· C.xlix.

Fazinus canis dux armoꝝ opa gbibel=
line factionis ticinū ingreſſus ex com=
poſito guelforum tm̄ bona diripuit·his
conſumptus cepit ⁊ gbibellinoꝝ domus exinani
re tanq̄ guelforum hominis refertas·Cum illi a
pud ducem querent̄ ſe cū gbibellini eſſent indig=
ne ſpoliari tum fazinus verū dicitis filii mei gbi
bellini eſtis omnes ſed bona ſunt guelfa·hoc pa
cto nullo factionis diſcrimine bona omnium di=
repta ſunt·

❨ De adoleſcentulo qui vxorem prima nocte
cognouit· C.l.

Adoleſcens bononienſis ſtupidi ingenii
⁊ inſulſi vxorem duxit adoleſcētulā for
ma egregiam·prima nocte ignarus rerū
⁊ qui nunq̄ mulierem cognoſſet matrimonium
non conſumauit·mane a ſocio rogatus quō res
nocturne proceſſiſſent/ſuſpirans male inquit·

Nam cum diu queſiſſet vxoris ꝯcubitum/ tandem
illã abſq; foramīe ꝯſueto vt aiebant ab ſe reptam
cognita illiꝰ ſtulticia ſociuſ tace inq̄t obſecro neq;
verbũ hiſcas cum res ſit magni pudoris ac picu=
li ſi palã fiat· Ille cũ auxiliũ ⁊ ꝯſiliũ ſimul peciiſſꝫ
ego laborē ꝓ te ſubibo ait hoc foramē faciendi. ſi
michi ſumptuoſaꝫ cenã velis ꝑbere· ſꝫ octo dierꝫ
ſpaciũ michi opꝰ eſt ad hanc rē/ cum admodũ ſit
difficilis ꝑ faciendã. Annuiit ſtultꝰ ⁊ ſecreto illꝫ
vxore noctu collocauit ipſe in alio lecto recubãs·
Tranſacto ſpacō cum via eſſet ad motum patens
amici opꝰ/ vt ſentes nō eſſent timidi/ acceṙſito vi=
ro/ multũ diuq; ſe ſudaſſe dixit in obſeq̄um eius/ ⁊
tandē ꝯfectum foramē/ quod q̄rebat· docta adole=
centula viro gratulata ē/ amici labores ꝯmendãs·
Stultus cũ vxorē ꝑforatam inueniſſꝫ/ letꝰ ⁊ ſocio
gr̃as egit· ⁊ cenam ꝑſoluit· ¶ De vxore paſtoris
que de ſacerdote filium habuit· C·lii·

PAſtoris cuiſdaꝫ in riuo frigido oppidulo 151
montaneo vxor cũ ſacerdote ꝯſueuerat ex
quo puerum ꝯcepit· educauitq; in paſtoris
domo· cum puer eſſet ſeptennis/ ſacerdos benigne
allocutꝰ paſtorem ait tandē eum puerꝫ ſuum fi=
lium eſſe. rogauitq; vt ſua volũtate puer ad ſe mi=
graret· Minime hoc fiet paſtor inq̄t· ego puerũ
ꝓ me volo/ q̄ ſit domi natꝰ· Male eñ ageret n

Noel V, 146-7

cum/ τcũ patrono me inq̃t/ ſi oẽs agnos q̃ ex oui
bus alieno ariete ꝓpreſſis oriuntur/ reddere arietẽ
patronis ❡ De ruſtico qui aſinos onuſtos dedux
it frumento. C.liii. 152.

Nod II, 147

IN ɔſilio peruſino ruſtic9 cũ grãm certã q̃reret/ tanq̃ inhoneſta poſtulanti ciuis vnus ɔtradixit. Poſtridie admonit9 bõs/ tres aſinos frumẽto onuſtos domum ei9 q̃ ɔtradixerat/ deduxit poſt quartũ diẽ ſnĩa mutata/ multis verb ruſticã tam ciuis egit. Cũ vicin9 eius interloq̃ndum ad ſocios inq̃t/ auditis ne quemadmodum illi aſini rugiuntur in frumentum ſuſceptum vocatus.

❡ Facetũ dcm̃ paupis ad diuitẽ frigentẽ. C.liiii. 153.

Nod II, 147

DIues quidã fulfult9 veſtib9 hieme bononiã ɔficiſcẽs repto inter mõtana ruſticoſ q̃ vnica tm̃ τ ea ɔtrita tunica indut9 erat/ admiratus in tanta vi frigoris niues em̃ τ ventus erant/ homis pacientiã/ rogauit/ nunq̃d non frigeret/ minime alter cum leto reſpõdiſſet vultu/ ſtupenti reſponſum dicentiq; ego ſub pellib9 algeo/ tu ſeminud9 non ſentis frigus. Si tu inq̃t ille oẽs tuas veſtes ferres. ſecuti ego meas/ tu q̃ꝫ nequaq̃ frigeres.

❡ De mõtano q̃ filiã deſpõſare volebat. C.lv. 154.

g. Tard. 80. LXXXII

Nod II, 148-9

CVpiebat ex oppido ꝑgula mõtanus deſponſare vni ex vicinis iuuenẽ filiã. quã ille conſpicat9/ vt cũ nimiũ tenerã τ adoleſcenticrẽ reſpu

eret/inſulſus pater: maturior eſt inquit/ꝙ opineriſ Tres enim iam filios peperit ex clerico ſacerdo= tis noſtri. ¶ De presbitero qui adoleſcentule decimas dare percepit. .C.lvi. 155

Brugis ea nobilis eſt in occidente ciuitas. in qua adoleſcentula haud admodum ſcita 9. Tow. 81. LXXXIII fatebať parrochiano peccata ſua. Ille cum inter cetera quiſiſſet an debitas decimas traderet ſa= cerdoti/pſuaſit eciam coit⁹ decimā eſſe reddendaꝫ Noel II, 149-50. quam iuuencula/vt ſe ere alieno liberaret/ ſtatim pſoluit/domum tardius reuerſa. admiranti viro cauſam more abſqꝫ vllo timore dixit. vir rem diſ ſimulās poſt quatriduum parrochianū ad pran= dium vocauit/nō nullis adhibitis/ quo res fieret nocior. Cum ſederent in menſa/ vir narrata prius fabula/ad ſacerdotem verſus poſtꝙ inquit tibi re rum oīm vxoris mee debetur decima/ et hanc q̊ꝫ accipies ꝛ ſimul vas ſtercore/ ꝛ vrina vxoris ple= num ori admotum in menſa bibere compulit.

¶ De medico qui vxorem ſutoris infirmam ſub egit. .C.lvii. 156.

Sutor quiſpiam florentie/ ad vxorem non recte valentem medicum ſibi notum ro= Noel II, 150. gauit adire. Ille abſente viro/domū ꝓfe ctus vxorē ei⁹ licꝫ reluctantē cōpſſit in lectulo.

viꝛ rediens·cum medicum abeuntem· qui ſe recte mulierē curaſſe dixit· offendiſſet vxorē lacrimantē capite diſſoluto inuenit·medici pfidia cognita/rē diſſimulauit·z poſt dies octo ſumpto p̄cioſiore pā no/ad vxorē medici pfectus[dixit ſe ab eo miſſuz quo ſibi interioꝛ tunica·ea cocta vocat̄· fieret op9 erat vt mulieꝛ q̄ foꝛma eſt egregia· maioꝛi ex pte nudaret̄/ quo rectius coꝛpis menſura capi poſſet[ad veſtē recte pficiendam nudatam remotis arbi tris ſutoꝛ ppꝛimit[parē vicem medico reddenſ qd̄ z poſtea obiecit ei· ¶ De floꝛentino qui filiaz vidue deſponſauerat· C·lviii· 15

FLoꝛentin9 q̄ ſibi ſcit9 videbat̄·vidue filiam cū deſpōdiſſꝫ/vxoris domuz[vt fit ſepi9 acce dens[abſente aliq̄n mr̄e adoleſcentulā cognouit· Ex vultu filie cognitare mater[iurgare acriteꝛ illā cepit q̄ ſe domū q3 dehoneſtaſſꝫ· Deū teſtans mr̄i moniū illud mīme ratuz eſſe futurū/z ſe acturam enixe vt id ſolueret̄· Rediēs viꝛ·q̄ id obſuabat ab ſente ſocru/cuz meſtā iuuenem depēhendiſſꝫ/q̄ſita cauſa mr̄is ſentenciā de diſtrahēdo mr̄imonio in tellexit·q̄d tu ille/mr̄i obſequi volo r̄ndit· alteꝛ in tua eſt ē ptāte inq̄t·cuz illa modū q̄reret·antea ait inferioꝛes ptes egiſti·nunc ſupioꝛ euadas opoꝛꝫ vt p ꝯtrariuz actū diſſolucio mr̄ionio fiat·ꝯſentit illa·z mr̄ioniuz diſſoluit· Tandeꝫ illa virum[ille

vxorem alteraꝫ duxit · in eiꝰ nupciis prior ſponſa
affuit · ⁊ cum ābo p̄teritorū memoria inuicē ſubri
dere cepiſſent videns h̄ noua vxor/ ⁊ aliq̄d ſuſpi=
cās mali noctu rogauit virū/ ⁊ q̄d ille ſibi voluiſſꝫ
riſus tergiuerſantē detundēdo ↄpulit/ vt fabulam
referret · ⁊ ſil' illiꝰ ſtulticiā accuſaret · Tū vxor ↄtri=
ſtet̄ · inq̄t illā deꝰ/ q̄ tam fuit amens vt id notuꝫ fe
ciſſet m̄ri · q̄d em̄ opꝰ erat/ vt m̄ri nr̄m ↄcubitum re
ferret ſtulta · Me q̄dem nr̄ famulus āpliꝰ cencies
ↄgnouit/ neqꝫ vlluꝫ vnq̄ verbū a me innotuit m̄ri
Tacuit vir/ ſenciēs ſibi debitā mercedē repenſam

¶ De feneratore vicentino · ·C·lix· 158

Fenerator vicentinꝰ religioſū magne aucto=
ritatis virum ↄtinuos ſmones de more ad
pp̄l'm habentē/ hortabat̄ ſepiꝰ/ vt acriter inueheret
ↄtra vſurarios · deteſtaret̄qꝫ q̄ maxīe viciuꝫ q̄d p̄ci=
pue in ea vrbe vigeret · adeoqꝫ inſtabat/ vt q̄nqꝫ eſ=
ſet moleſtꝰ religioſo · Admiratꝰ vnꝰ · tā ↄtinuo in
ſtantē ꝓ eiꝰ rei caſtigacōe/ cuiꝰ q̄ſtū ipſe faceret/ q̄=
ſiuit q̄d ſibi tā freq̄ns ſolicitudo vellet · Tuꝫ ille
ita multi ſunt inq̄t/ in h̄ loco q̄ arte vſurariā exer=
cent vt cuꝫ pauci admodū ad me accedāt/ nichil fa=
ciā lucri · ſꝫ ſi ceteris fenꝰ diſuaſum erit · ceſſabunt
ipſi ⁊ ↄueniēt ad me oīm reliquorū emolumēta · h̄
michi poſtea religioſus ridens retulit ·

¶ Fabula faceciſſima Jannini coci · ·C·lx· 159

IAnninus coquus Baronti piſtorienſis qui venetiis coquinariã exercuerat / in ꝯuiuio ſecretarioꝝ retulit fabulã admodũ iocundã. Venet⁹ inqt inſul⁹ fuit / qui ꝑ iniuriã vapulauit. cũ filios habere cuperet / qui acceptã iniuriã vlciſceret. vxor autẽ eſſet ſterilis / rogauit amicũ q̃ filiorum ꝓcreandorũ opificẽ ſe optimũ ꝓfitebat̃ / vt ſibi h' mun⁹ inpẽderet ꝓcreandi. Ille operã ſtudiumq; pollicit⁹ / mariti vice fungebat̃. Interim cũ ſemel relicto ad ſerendũ agrũ viro / ne q̃d & opez inpedimẽti afferret / ꝑ vrbẽ vagaret̃ / obuio ac maiora minãti inimico / obo quaſſans caput tace inquit. Neſcis bñ quid te ptra agat̃ domi. ſiquidẽ id ſcires. nedũ ptineres minas / ſed timeres tibi. Fit iam mi hi crede fit q̃ cito faciet vindictã noſtram.

¶ De veneto q̃ equitãs calcaria in ſinu geſtebat
C.lxi.

HOdidit & alteri⁹ veneti haud imparẽ ſtulticiã / q̃ cũ equũ aſcẽdiſſet / rus iturus calcaria in ſinu ferebat / equ⁹ pigre tardeq; ambularet / ille calcaneis armos ſepi⁹ ꝑcuciendo / tu nõ mouens en inqt / ſi ſcires quid in ſinu habeã mutares paſſus.

¶ De venẽto inſano quem farmacopula circu inforaneus deriſit. C.lxii.

Narravit q̃ȝ aliã fabulã|in quã plurimũ riſimꝰ. Ait farmacopolã circũforaneuȝ venecias veniſſe|cuiꝰ in vexillo pictꝰ erat priapꝰ pluribꝰ ligatulis diſtinctꝰ. Acceſſit q̃dã venetꝰ|q̃d illa diſtinctõ ſignificaret|q̃rens ille p̃ iocũ ait|mẽbrũ ſuũ eſſe illiꝰ nature vt quã mulierẽ prima tm̃ p̃te ꝯgnoſceret|mercatores faceret. ſcđa milites. tercia duces. q̃rta põtifices. ꝛ p̃ciũ p̃ q̃libet p̃ſonaruȝ petebat. Id credẽs ſtultꝰ|cõicata re cũ vxore / domũ vocauit hoĩeȝ/pacto p̃cio vt ſibi filiũ militẽ faceret. cũ ad coituȝ cuȝ vxore ventuȝ eſſȝ/maritꝰ ſimulãs ſe abire clãculuȝ pꝰ lectum ſeceſſit. ꝛ cuȝ illi gignẽdo militi intẽti eſſent / ꝓſiliit fatuus ꝛ culuȝ ſeſſoris vehemẽter p̃mẽs vt quarte q̃ȝ partis bñficio vterẽ. p̃ ſancta dei euãgelia hic erit papa inquit/putãs ſe ſociuȝ defraudaſſe.

¶ De veneto qui teruiſiuȝ proficiſcens a ſeruo i renes lapide p̃cuſſus eſt. C.lxiii.

Venetus teruiſum profecturus equo conducto vehebatur ſeruo pedibus iter faciente. intereundum cum equus ſerui crus calce percuſſiſſet/ille dolore motus|abrepto ſaxo equum vlciſci cupiens|caſu in renes patroni proiecit. credidit ſtultus equum id egiſſe. Cum ſeruus|qui tardius ex vulnere incedebat|increpare=

tur a dño/nequeo citi9 pficiſci inquit ſ ex equi calce q̊ me afflixit. Tu3 ille ne cures inq̄t. ē video ad modū calcitroſus. nam ⁊ michi q̄ȝ mō calce3 magnum in renes dedit.

Facetia .C.lxiiii. 163.

De vulpe in palea abſcōdita q̄ fugebat̃ a canib9.

Vulpes oli fugiens in venatōe canes. diuertit ad ruſticu3 q̄ in area triticum terebat/rogans vt a canib9 tueret̃. ⁊ ſimul pollicita eſt num quā ſe ei9 pullos gallinateos leſura3. Annuit ruſticus pdicōi. ⁊ ſumptis paleis ſulcula vulpē texit. Aduenit vn9 ſ ⁊ itē alter ex venatorib9 vulpē querens rogitabāt aūt ruſticu3 nunq̄d vulpem fugiētē vidiſſet/⁊ iter ei9. Ille verb̄ vulpe3 p certam viam diffugiſſe/nutu vero ⁊ oculis latere ſub paleis innuebat. Illi po ci9 ad verba q̄ȝ nutū reſpiciētes abierĩt. Tu3 ruſtic9 detecta vulpe/bua inq̄t mō p miſſa. nā verbis meis euaſiſti cu3 dicerē te abiſſe. At illa q̄ ſibi timens p rimā inter paleas ruſticū ptemplabat̃ diligenter. verba tua inq̄t bona fuerĩt ſed actus ſatis mali. Dictum in eos qui vnu3 verbis aliud re agunt.

De florentino qui equum emerat. .C.lxv. 164.

Notus michi florētinus/rome emptur9 neceſſario equū. pact9 eſt cu3 venditore. q̄ viginti q̄nq3 aureos p̄ciu3 cari9 eq̄ poſtulabat. ſe q̄ndeci daturu3 in p̄ſencia. reliq̊ru3 vero ſe debitorē eius

Left margin (handwritten): Gilles Corrozet. / Noel II, 162-4. / Noel II, 165-6
Right margin (handwritten): R/

eſſe velle·Annuit venditor·Poſtridie cuʒ reſidu=
um peteret.ſolucōem recuſans·Sua pacta emptor
inq̄t·Pepigimꝰ q̄dem vt debitor tuꝰ ſim futurus
ſi autē ſibi ſatiſfeciſſʒ nō futuruʒ āpliꝰ debitorem·

¶ Facetiſſimuʒ hiſtrionis Gonnelle ·c·lxvi·

Gonnella quondā hiſtrio pfacetꝰ · pollicitꝰ ē
ob pauculos nūmos ſe quendā ferrarienſeʒ·
qui id admodū cupiebat·diuinū eſſe facturū Ac=
cerſito vt vna ſe cuʒ in lecto cubaret hoīeʒ ventum
tacitū ventris in lecto emiſit·Deinde euʒ in iteri
orē lectuʒ caput ſubducere iuſſit·quo facto cuʒ ille
fetore motꝰ·caputq; ſtatī exerens·crepitum vētris
edidiſti vt videor dixiſſʒ/ tum Gonnella ſolue nū
mos nā recte diuinaſti inq̄t·

¶ Alia facetia eiuſ=
dem de vno q̄ diuinare volebat· ·C·lxvii·

Alteri q̄ꝫ vt diuinator fieret optanti·vnica
inq̄t pillula te diuinū reddā·Aſſenciēti pil=
lulam ex ſtercore pfectā in os p̄buit·Ille p̄ fetore
vomitās/ſtercus inquit ſapit quod dediſti·Tum
Gonnella verum illum diuinaſſe affirmauit·ꝛ p̄
ciuʒ diuinatoris popoſcit·

¶ De prodigiis nunci
atis Eugenio pape· ·C·lxviii·

Hec anno mēſe octobri·cuʒ iterū pōtifex eſſʒ
florencie/pluria pdigia nunciata ſunt·ꝛ ita
certis auctoribꝰ vt fidē abnuere īpudentis videat̄
A como lr̄e allate ab honeſtiſſimis viris·aſſeren=

tibus ea aſo 'e delata a plurimis q̄ id pſpexerāt te
ſtabant a terto loco q̄ vltra comū ē mille paſſu s
quinqꝫ veſp̄i vigeſia p̄ma hora ſviluz eſſe ingen =
tē canū ſq̄ rubeo colore videbat ſ multitudinē ad q̄
tuor milia ſiter alamaniā v̄ſ9 facere· hāc veluti pri
mā aciē ſeq̄ba bouz p ecudūqꝫ ingēs numer9·
P9 hos eq̄tes peditesqꝫ in turmas cohortesqꝫ di
uiſi/ſcutati plures adō magna manu vt exercici=
um rep̄lentaret q̄rū p̄ti vix capita p̄ti ſine capite
pſpiciebant· vltia acies erat hois p magni gigā
tis more eq̄ alciori inſidēns z ipſe magnā iumen
torū diuerſi generis copiā ſecuz ducēs tris ferme
horas eoruz trāſit9 fuit lōgiſſimo agmīe vt diuer
ſis in locis appareret· cui9 rei plures extant teſtes
viri femieqꝫ q̄ etiā ppri9 pſpiciēdi cauſa acceſſerāt
Poſt ſolis occaſum veluti ad alia trāſiſſent neq̄ =
quā pſpecti ſunt·

Miranđum inſpiciendum· C·lxix· 168

Aucis p9 dieb9 z ab vrbe roma allata ſunt
alia haud dubia fide cū maifeſta extent ve
ſtigia/ vētoruz turbie coorto die viceſima ſeptem
bris muri caſtelli deſerti q̄ borget9 appellat ppe
vrbē mil·paſ·ſex/z itē eccia q̄da puetuſta ei loco
ppinqua ſoloten9 deiecta ſunt/ita ptritis lapidi=
bus/vt manib9 hoim diſturbata viderent· caupo
nale q̄ infra muros erat pegrinanciū diuerſoriuz

tum in eã plures ꝯfugiſſent tectũ omnẽ ſublatũ
aliꝙꝫ haud lõge in viã trãſlatũ eſt abſqꝫ hoĩm no
cumẽto· Turris q̃ꝫ eccĩe ſcẽ Rufine lõge ab vrbe
mil· paſ· x· in ora trãſtiberia mare verſ9 caſale ap
pellatũ a ſolo auulſa pſtrataqꝫ ẽ· Horũ cãm mł
tis mirãtib9 ſciſcitãtibuſqꝫ bubulci duo q̃ eo ĩ ca
ſali morabanť agriculture cã/ad vrbẽ ob rei no=
uitatẽ accedẽtes retulerũt ſepi9 ab ſe viſuꝫ in ſiluiſ
ppinq̃s ãbulantẽ· Cardinalẽ q̃ in ſepulchro hadri
ani ex vulnere nup deceſſit/ pĩarchaꝫ ꝯgnoĩatuꝫ
veſte deſup lintea vt moris ẽ cardinaliũ ⁊ bireto
capite ptecto put deferre ꝯſueuerat meſtũ lamẽ=
tantẽ ac ꝯq̃rentẽ· eo vero tpe q̃ venturũ turbo adẽo
repẽs fuit interdiu aũt erat ꝯſpectũ ab ſeſe ĩ aerea
inter vẽtos ãplexantẽ eam turrim ⁊ ab ſolo a ſe
lõgi9 delatam ad terraꝫ pſtraſſe· ꝑplures inſup
quercus atqꝫ ilices mire groſſitudinis a radicib9
auulſas atqꝫ alio eſſe delatas · quibus rebus cum
parum fides haberetur/ multi cum acceſſiſſent i
pro ꝯperto retulerunt·

¶ De notario florẽtino falſo· C·lxx. 169

Notarius quidam florentinus qui parũ
queſtus arte ſua faciebat excogitata ali=
quid lucrandi verſucia adoleſcentem
quendam adiit/ petens nunquid ei

ſatiſfactũ eſſet de q̃ngẽtis florenis qui olim pr̃i
ꝑ quẽdam iam defunctũ mutui cauſa debebant.
Inſcius ille negauit id debitũ in noĩb⁹ pr̃is eſſe.
Notari⁹ id inſtrumẽto pſtare ab ſe facto aſſerẽs.
iuuenẽ ꝑpulit vt nũmis redẽpto inſtrumẽto apud
pretorẽ debitũ peteret. Citat⁹ fili⁹ ei⁹ q̃ debitor di
cebat̃ negauit parentem vnq̃ mutuo quicq̃ ab alio
ſumpſiſſe. cũ nihil de ea re. vt mos ẽ mercatorib⁹
libris ſuis pſtaret. ſtatimq̃ ad notariũ ꝑfect⁹. vt
falſũ hoĩem arguere cepit. qui qđ numq̃ eſſet a=
ctũ ſcripſiſſet. tũ notari⁹. neſcis fili tp̃is illi⁹ acta
inq̃t. cũ nondũ nat⁹ eſſes. pr̃ quondã tu⁹. eã ſum
mã mutuo ſumpſit. ſz poſt paucos reſtitui: mẽſes
ei⁹ rei ego ꝯtractũ finis feciſq̃ liberat⁹ ẽ pr̃. Ille
pecunia data inſtrumentũ redemit. & ea moleſtia
ꝑducto fine liberat⁹ eſt. Ita ab vtroq̃ nummos
bella fraude corraſit. Facecia. .C.lxxi. 170

De monacho q̃ miſit ꝑ foramẽ tabule papum

In piceno ẽ oppidũ eſis noĩe. in eo monach⁹
quidã. qui lup⁹ vocabat̃ amabat virginẽ
adoleſcentiorẽ. cui cũ multis verb̃ coitum ſuaſiſ=
ſet. ceſſit illa tandẽ p̃cib⁹. Sed cum verita eſſet ne
nimio dolore trãſfoderet̃. paululũq̃ heſitaret. mo
nach⁹ tabulã ligneã ꝑ cui⁹ foramẽ telũ mitteret̃
intermediã ſe poſiturũ dixit. de hĩc tabula abiegi=
na q̃ ꝑtẽuis erat q̃ſita. ac paulũ ꝑforata. ad puel=

lam clanculum adiit·miſſoq̃ p foramen priapo[ſ] q̃ adhuc dormiebat: cū puellā deoſculari ſuauiter ce piſſet ſublatis veſtib9 cibum ꝯcubitū q̃rebat·vir ga vero ſuauitate oris ⁊ īferioris ptis tactu exper gefacta cepit admodū ⁊ p̃ter menſuram foramis tumeſcere[ſ] adeo vt valde ꝯſtricta teneret·res ita in arcto erat: vt neq̃ igredi abſq̃ magno dolore poſ ſet·verſa in dolorem voluptate: clamare ⁊ gemere monachus cepit nimio uexat9 cruciatu· Exterri ta puella cū oſculo ſolari hoīem vellet: ⁊ rem opta tā pficere in doloris leuamen: tormentū augebat nam cū ea ex re uirga tumentior fieret: eo artius torq̃bat·Cruciabat miſer petens aquā frigidā q̃ abluto telo tumor riſideret·virgo q̃ domeſticos ti meret: aquā petere nō audiebat·tandē hoīs clamo re doloreq̃ pſuaſa: aquā aduexit· ea pfuſo ingui ne: ⁊ ea pte q̃ tabule inſerta erat; paululū tumor abiit·Monachus cū iam ſtrepitū q̃ndā domi fie ri pſentiret: abeundi cupidus e tabula membrū deduxit maiori ex pte decoriatū· medicū cum mor bo q̄ſiſſet fabula palā facta ē·Si ceteris tāto ſua vitia ꝯſtarēt: pl'es fierent ꝯtinēciores· ¶ Horribi le de puero q̄ infantulos ꝯmedebat· C·lxxii· /71.

Iſerā his nr̄is ꝯfabulacoīb9 rē nefandam horrendāq̃: nullis antea ſeculis auditā q̄m ego q̄ fabuloſam exiſtimabā q̄ad lr̄is cuiuſdā re-

gii ſecretarii certior factꝰ ſum. verum eſſe qđ fere
bāt ſniam pticula lr̃arum bis ferme verƀ explica
bāt. Rē monſtro ſimilē acceſſiſſe ppe neapolim
decē milibꝰ paſſuū in mōtibꝰ ſūme qđ eſt caſtrum
eo loci ſitū. puer lōbardꝰ. xiiii. annorū captꝰ eſt. et
ad p̄torē pductꝰ q̃ iā duos infantulos triū anno=
rum ꝯmederat. Seducebat eos blādiciis in ſpelū
cā quandā atq; ibi ſuſpenſos in fruſtra pciebāt.
ptim crudas a recenti cede carnes edens ptī igni
coctas. faſſus ē plr̃es alios ꝯmediſſe. idq; ſe agere
qm̄ ſapidiores reliq̄s carnibꝰ viderent̄. ſeq; denuo
ꝯmeſturū ſi poſſ3. Cū dubitaret̄ inſania ne h̄ face
ret. ꝯſulte ad cetera r̄ndit. vt feritate. nō demētia fa
ctū ꝯſtaret. ¶ De eq̄te florētino q̃ fingēs ſe iturū
foras inſcia ꝯiuge in cubiculo latuit. C. lxxxiii. 172.

Eques florētinꝰ podagroſus. cuiꝰ nomē ho=
noris cauſa reticeo. habebat vxorē q̃ in diſ=
penſatorē domus oculos ꝯiecerat. id viro cū3 eſſet
ꝓſpectū. ac die feſto ſimulaſſ3 ſe foris iturū. in cu=
biculo inſcia vxore latuit. Illa e veſtigio virū ab=
eſſe rata diſpenſatore clancul3 accerſito. volo in=
quit pꝰ aliq̄ p̄mi ꝓgreſſus verba. vt ludu3 aliqu3
inter nos īeamꝰ. cū ille annueret. ſimulemꝰ ait mu=
lier bellū īter nos eſſe z pacē poſtea faciemꝰ. alte
ro modū q̄rente. luctemur paululū inq̄t. z cu3 me
ad terrā ꝓſtraueris. telu3 īferes in meū vulnꝰ. tūc

ꝙ mutuis oſculis pacem ꝯſtituem⁹. Placuit illi-
cum ſp pacē audiſſʒ laudari ab oībus: pax tā ſua-
uis futura. Cū vero recūbentes ad pacē ſe pararēt
tum vir e latebra egrediēs: centū iā ego dieb⁹ me-
is inq̄t paces ꝑfeci. hanc ego vnā tm̄ dirimā p̄ter
ꝯſuetudinem meam. Ita pace infecta abierunt.

❡ De quodam volente ſe videri ſūme caſtitatis in adulterio comprehenſo. ·C·lxxiiii· 173 Noel II, 171-3.

Quidā ciuis nr̄ qui ſe caſtū: ſūmeꝗ religionis
videre volebat: ſeꝫ deꝑhēſus a ſocio ī coitu
inhoneſto: acriter ab illo reꝑhenſus eſt ꝙ caſtita-
tem p̄dicans id facin⁹ laberetur. Tum alter obo
inq̄t: nō ꝑpter luxuriā. vt forſan putas. ſed ad do
mandā macerandāꝗ hanc miſerā carnē. ꝛ ad pur
gandū renes h̄ ago. Ita ꝛ iſti peſſimi ypocrite. q̄
bus oīa ꝑpleta ſūt faciūt: q̄ ſp eorū ābicōem ꝛ ſce
lera. ſub aliq̊ honeſti velamento contegi volunt.

❡ Ad idem. ·C·lxxv· 174

Eremita qui piſis morabaꝛ t̄pe Petri gā-
ba curti. meretricem noctu in ſuā cellulam
deduxit vigeſieſꝗ ea nocte mulierem ꝯgnouit: ſp
cum moueret clunes. vt crimē fugeret luxurie: vul-
garibus verbis dicens doma tibi, carne catiuella.
hoc eſt. Doma te, miſerrima caro. quod cum re-
tuliſſet meretrix ille vrbe pulſus eſt.

De paupe qui nauicula victū q̄rebat. C.lxxvi.

Pauperculus q̄ nauicula ad flumen trāſportā
dis hoībus victū q̄rebat. cum neminē vna
die trāſuexiſſ3/ſeroq3 meſt9 domū rediret/apparu-
it longe q̄dam clan itās vt veheret. Ille lucellum
ſperans/cum rediſſ3/let9 hoīem tranſduxit. cu3 pe-
cuniam peteret. ille enixe iurans/nullos ſibi num
mos adeſſe/ſe ſapienciā illi p̄ nūmis daturū pol-
licet. Quia nauta nu3 familia mea inq̄t eſuriens
ſapiā p̄ cibo paſci pōt. hoc ſolo alter ait tibi ſatis
poſſum facere. Ille ſubirat9 petēs q̄nam hec eſſet
ſapiencia. vt nunq̄ ait quēpiam trāſportes de ce-
tero/niſi prius pecunia recepta. tum vt nunq̄ dicas
vxori/cuiq̄ mai9 genitale mēbru3 q̄ tibi eſſe. his
auditis meſt9 domū rediit. vxor ⁊ q̄d q̄ſtus feciſſ3
ad emendū panē cu3 p̄cunctat/ vir p̄ lucro ſapiā3
ſe reportaſſe affirmat. req3 narrans ordine/ tradi-
tam ſapienciā refert mulier cu3 ad genitale aure3
erexiſſet. nunq̄d mi vir inq̄t/ nō oēs equa menſura
eſtis/vach rn̄dit/ magna ē inter nos differencia.
nā ſacerdos nr̄ dimidio ferme nos oēs excedit. et
brachiū extendens menſurā deſcripſit. Illa ſtatī
in ſacerdotē accenſa/nunq̄ deſtitit/q̄ad vir an ve-
re dixiſſ3 q̄ primū experiret. Ita ſapiencia in ſtul-
ticiā verſa/docuit reticēda nob eē q̄ ſunt nocitura

De quodam inſulſo mediolanēſi/q̄ in ſcriptis

porrexit pctã ſuã ſacerdoti. C.lxxvii. 176

Mediolanenſis q̃dã ſiue ſtult⁹ ſiue ypocrita ſiue obliuioſus cum libellũ q̃ndã p grandẽ ſuorũ erratorũ ſcripſiſſet: pfect⁹ eſt ſel' ad virum doctiſſimũ inq3 ea re admodũ pitum. Antonium randenſem mediolanenſem ex ordĩe minorũ: vt ei pctã ſua pfiteret᷑. libelloq3 porrecto rogauit vt eũ legeret q̃ ptineret pfeſſionẽ ſuã. vir ſcit⁹ et prudẽs qui eã lectionẽ plurimi tpis eſſe videret ſtulticia hominis pgnita: paucis illũ verboſũ interrogãs ab oĩbus te inq̃t que in h̄ codice ptinent᷑ abſoluo Cũ alter quã ſibi penitenciã iniungeret rogaret. vt p menſem hunc inq̃t tuũ libellũ ſepcies in die legas. Cum id a ſe fieri poſſe negaret: pſtitit con feſſor in ſentencia. Ita fatui verboſitas faceto re ſponſo contuſa eſt.

De quodã qui viſitando affines vxoris vole= bat a ſocio pmendari. C.lxxviii. 177

Deſponſauerat vxorẽ quidã haud ſatis fir= ma valitudĩe et minime opulent⁹. acceſſit⁹ eſtate ad cenam ab vxoris pentib⁹: duxit ſecum amicũ quendã rogãs vt ſemp augeret ea q̃ ab ſe dicerent᷑. Laudante ſocero tunicã qua veſtitus erat: ſe aliã m̃lto pulchriorẽ gener habere dixit. Tũ ſoci⁹ p̃ter eam alterã eciam inq̃t duplo p̃cõ ſiorẽ illi eſſe aſſeuerauit. rogante ſocero et quas

Nov. II, 1-4-6.

poſſeſſiones haberet: ſe ꝓoiū ⁊ extra oppidū poſ=
ſidere ait qđ victuȝ ſuppeditaret. Nō meministi in
inq̄t ſoci⁹ ⁊ alteri⁹ predii: qđ illo multo eſt elegā
cius ex quo plurimos nūmos ꝑtrahis. Deniq; ad
ſingula q̄ ab illo iactabātur ſocius duplū ꝓferebat.
Cū vero paruȝ q̄d ederet: ſocerq; hortaret̄ ad
cibuȝ: nō bene me inq̄t eſtate habeo. Hic soci⁹ vt
ſolitaȝ iactanciam ſeruaret: pl⁹ m̄lto q̄ eſt inquit
Nā eſtate male ſe hȝ ⁊ m̄lto pei⁹ hieme. his ver=
bis cuȝ riſiſſent oēs leuiſſimi hoīs iactanciam ad
falſam laudem queſitam: debitum ſtulticie pre=
mium tulit.

De Paſquino quodā ſenenſi: qui impoſuit cuidā ex ſtatu vt creparet. C.lxxix. 178

Paſquinus ſenēſis vir dicax ac iocoſus mu
tato ſtatu ciuitatis: cuȝ exul a patria ferrari
am ſe ꝓtuliſſet: acceſſit ad euȝ viſendi grā ciuis q̄
dā ſenenſis haud magni vir ꝓcii qui ex veneciis
ſenas redibat. Comiter a paſquino ſuſcept⁹. Cuȝ
inter loq̄nduȝ ſuā ille opam ſi q̄d in ei⁹ grāȝ age
re poſſȝ ſenis polliceret̄: ⁊ aliq̄d ſe poſſe ad iactā
ciā oñdens ſubderet: ego ſum de corꝑe preſentis
ſtat⁹: tū Paſquin⁹ vtinā cito crepet id corp⁹ inq̄t
vt tu tuiq; ſimiles ex eo quā ꝓmū egrediant̄. Fa=
cete iactanciaȝ hoīs caſtigauit.

¶ De doctore qui ltali ſermone loquebat̃ in a=
uibus capiendis ⁊ indoctus erat· ¶ ·lxxx· 179

Doctor mediolanenſis indoctus atq; inſul=
ſus hoiem q̃ ad capiendas aues cũ noctua
pficiſcebat̃·rogauit vt ſe q̃ id videre cupiebat· ad
capturã auium ſecũ duceret· Annuit auceps·⁊ ho
minẽ frõdib9 ptectum iux̃ noctuã ſtatuit/ea pdicõ
ne·ne verbũ faceret ne aues terrerent̃· Cum auicu
le plures pueniſſent/ſtult9 ille eueſtigio exclama
uit auiculas multas adeſſe/vt rethe ptraheret. Il
le audita voce diffugerũt· increpat9 acriter ab aucu
pe/ſilentiũ eſt pollicit9· aues cũ iterũ pueniſſent
eueſtigio ſtult9 verbis latinis·aues pmulti ſunt i=
quit·exiſtimãs q̃ ab eo latĩe ducebant̃ aues mime
intellecturas·Ruſſus fugientib9 auib9 cum au
ceps captura fruſtaret̃ hoiem acerrĩe qđ locut9 eſ
ſet obiurgauit·Tũ alter nũqđ latine ſciunt in=
quit aues/exiſtimauit doctor ille nõ ad ſonũ·ſed
ad ſenſũ verborũ·tanq̃ ab ſe intellectã vocẽ aueſ
diffugiſſe· ¶ De muliere ſe credẽte ad laudẽ tra=
hi pfitẽdo latiorẽ vuluã habere· ·¶·lxxxi· 180

Ubigebat̃ ab adultero mulier ſenenſis· hic
cũ p9 coitũ in ei9 ptumeliã dixiſſet ſe nunq̃
in alia latiorẽ vuluam repiſſe/ illa exiſtimans id

ex gracia tua hoc inquit dicis· nõ meo merito · vti
nã mihi ea quã pfers adeſſ3 copia · nã multo pp
terea me nobiliorem z maiori extimandam te=
putarem·

De adoleſcentula laborãte ex partu facetum·

Adoleſcẽtula paulo ſimplicior C.lxxxii· 181.
florẽcie laborabat ex ptu magno i dolore cõ
ſtituta· Cum diuti9 ſũmo cruciatu diſtraheret z a
liqñ obſtetrix ſũpto luĩe ſecretiora illi9 inſpiceret
an nondũ infans egrederet/poſticũ etiã an ea p
diret infans inſpicere iuſſit· nã z ſecum ea q3 par=
tu qñq3 virũ coiſſe ait·

De qdã qui romanũ adoleſcẽtulũ laudauit· 182.

Romanũ adoleſcẽtulũ admod formoſu3 ſed
boneſtate pditũ certe deditũ ſtudiis lraru3
laudabat admod qdã e nr̃is formã moreſq3 eius
mltis verb extollẽs· z cũ plures in eũ laudes pgeſ
ſiſſet/tand exiſtimo inqt· Jheſum xp̃m nr̃m cum
id eſſ3 etatis nequaquã alia atq3 iſte forma fuiſ
ingẽs laus forme vt qua nullã exquiſitiorem ne
q3 demoſthenes neq3 Cicero adinueniſſet·

De pluribq̃ diuerſa bona ſibi optabant·

Erant pplures florencie collo C.lxxxiiii 183.
qntes z ſibi diuerſa optãtes vt fit· cũ alter
ſe põtificẽ maximũ alter regẽ alter quippiam aliđ
ſe velle eſſe aſſeueraret/tum puer loquaculus qui

aderat / ego inquit pepo eſſe vellem · Rogatus quam ob cauſam / quoniam omnes michi culum olfacerent / reſpondit · Eſt enim mos frequens / vt meliores empturi ·/ poſteriorem olfaciant partem ·

De mercatore qui laudando vxorem ſuam aſſerebat eam nunquā ventris crepitum edidiſſe ·

MErcator quidam coram do F · xxv · 184
mino cui ſubditus erat / vxorem inter cetera commendans / cum dixiſſet illam nunquam ventris crepitum edidiſſe ·/ admiratus dominus / itq; negans fieri potuiſſe / poſito inter eos opipere cene pignore / quod antequam tres exiſſent menſes aliquos crepitꝰ ederet vxor ·/ mercatorem poſtridie rogauit / vt quingentos ſibi aureos infra octo dies reddendos mutuo concederet · Grauabatur ille tantam ſummam ab eo mutuo concedendam · Aſſenſit egre tamen et pecuniam conceſſit · Cum ſollicitus diem conuentum expectaſſet · Acceſſit ad dominum creditam pecuniam poſcens · Alter tanquam re grauiori preſſus rogauit mercatorem velut in arcto conſtitutus vt pro re admodum graui / alios quingentos mutuaret · Et ſe omnes infra menſam pollicetur reſtituturum · Cum bonus vir diucius inopiam preferens denegaſſet tamen ne ⁊ reliquorum ſolu=

tio deficeret / ſuſpiriis & alios quingentos attu=
lit. Domum reuerſus meſtus . atq; animo eger
multa cogitans / plurima dubitans agebat noc=
tes inſompnes. vigilans ſepius audiuit vxorem
dormientem edere ventris crepitus. poſt menſem
dominus mercatorem ad ſe vocauit ſciſcitans an
vnquam poſtea vxorem crepitantem audiſſet.
Tum ille errorem ſuum confeſſus tociens inq̄t
vt ne dum cena ſed patrimonium conſumendū
fuiſſet. Hoc dicto pecunie reddite et cena ſoluta
multa itaq; ſubterfugiunt dormientes.

¶ Sapientiſſima reſponſio contra detractorem.

M Diſi⁹ marſili⁹ ex ordie augu. C.lxxxvi.
ſtinenſiū fuit nuper florencie vir excellē=
ti ingenio et doctrina. Hic ſenex educa=
uerat inſtitueratq; in ſtudiis humanitatis / pau
perem adoleſcentem nomine Johannem quē no
uimus contubulem noſtrum adeo vt poſtea vir
doctiſſim⁹ euaderet Florentin⁹ q̄dā condiſcipulus.
plures enim diſcendi gracia ad ſenem conflue=
bant / inuidia motus / cepit occulte detrahere a=
pud magiſtrum adoleſcentis / aſſerens eum velu
ti ingratum male de eo et ſentire / et loqui. Id
cum ſepius egiſſet / tunc ſenex qui erat prudentiſ=
ſimus / quanto inquit tempore Johannem no=
ſtrū detractor haud amplius annum reſpondiſ=

ſet /miror ait te adeo ſapientem te exiſtimari et
me ſtultum velle vt putes te melius anno quaꝫ
me decennio quo mecum vixit naturam et moreſ
Johannis noſſe·Sapientiſſima reſponſio /et de
tractantem nequicie coarguens et adoleſcentis
fidem commendans·Hac ſi plures vterentur mi
nor eſſet inuidie et detractioni locus·

❡ Faceta reſponſio multis epiſcopis accõmo=
data· C·lxxxvii· 186

Idem rogatus ab amico /quid nam ſi=
bi vellent duo veluti apices in epiſcopo
rum mitris conſtituti /reſpondit ſignifi=
cari anteriori nouum /poſteriori vetus teſtamen=
ta·que ipſi tenere memoria debent· Procedens
vlterius per cunctator cum queſiſſet quid etiam
ſignificarent due veluti corrigie/que a mitra poſt
tenes pendent/neutrum illorum inquit epõs ſci=
re·Faceta rñſio ⁊ mltis epis accõmoda a·

❡ Facetum dictum cuiſdam in Franciſcum fi=
lelphum· C·lxxxviii· 187

Cum in palacio apoſtolico cetu in ſecre=
tariorum cui et multi viri doctiſſimi vt
ſolet aderant /ſermo de impura/inquina
taqꝫ vita celeſtiſſimi hominis Franciſci filelphi
ortus eſſet /multiqꝫ multa in eum ſcelera conieciſ
ſent queſiuit quiſpiam an filelphus genere nobi

Noel II, 181-2

lis eſſet. Tum vnus contribulis eius optimus vir et admodum facetus vultu ac gravitatem cõpoſito ſappꝛime inquit maxima is fulget nobilitate. Nam pater ſuus ſemper mane veſtes ſericias tinduebat denotans eum ſacerdotis filium. veſtimenta enim quibus preſbiteri in ſacris vtuntur vt plurimum ſericie exiſtunt. Tum alter non iniocundus vir non mirum eſt inquit ſi Iouis nepos geſta parentum ymitatus et alteram europam rapuit ſet alterum ganimedam denotans eum et virginem grecam Iohannis Criſolore filiam ab ſe ſtuprꝛatam in ytaliam aduexiſſe. Et quendam adoleſcentem patauinum ab eo propter formam in greciam aduectum.

De lenone facto ex notario. C.lxxxix. 188

Erat notarius gallicus auinione in Romana curia admodum ſcitus: qui cum publici ſcorti amore captus artem notarii deſiſſet: queſtu meretricio vitam agebat. Is cum kalendis ianuarii quod eſt anni principium nouam veſtem induiſſet: in manica literis argenteis aſcripſit verbis gallicis de bene in melius. viſum eſt ſibi lenonis exercitum priori eſſe honore preferendum.

DE BIEN EN MIEUX.

Facetum petrilli vt liberaret hoſpitale a ſordidis. C.xc. 189

Ardinalis barenſis Neapolitanus genere tenebat hoſpitale vercellis in gallia citeriori·ex quo parum percipiebat emolimenti ꝛ propter impenſas que in pauperes ibi fiebant. Miſit ergo de ſuis quendam Petrillum nomine ad colligendum pecunias. Et ille cum hoſpitale refertū variis languidis ac morboſis ꝛ qui bona loci illius aſſumebant conſpexiſſet ꝛ veſtimentis medici indutus hoſpitale ingreſſus eſt·viſiſq; diuerſi generis vlceribus cum omnes conuocaſſet nulla inquit medela vtilis ad ſanandum vlcera veſtra adhiberi poteſt ꝛ niſi ex pinguedine hominis vnguentum fiat. Itaq; inter voſ hodie ſortem iaceam qui pro ſalute ceterorum viuus in aq̄ poni ac coqui debeat·ſinguli his verbis territi aufugerunt ꝛ ne mortis ſors in eum caderet. Eo modo hoſpitale impenſa ſordidorum hominum liberauit.

Facecia cuiuſdam qui ſubagitauit omnes de domo. C·xci.

Lorentinus quidam habebat domi iuuenem quod filios litteras doceret. Is diutina conſuetudine primo ancillam ꝛ tum nutricem ꝛ deinde patronam ꝛ poſtremo eciam diſcipulos cognouit. Hoc cum reciſſet pater ꝛ erat enim homo perfacetus ꝛ vocato in ſecrecius

cubiculum iuuene ! poſtquã inquit omnes meos ſubegiſti ſ quod tibi vertat bene ne quis excipiatur hac ſorte inquit et me quoq ſubagites volo.

❡ De ſono iocundiore inter ceteros. C.xcii. 191

Erat olim tempore bonifacii noni ſermo inter quoſdam ne quis ex omnibus iocundior ac ſuauior eſſet ſonus. aliis alium preferentibus: litus ymolenſis ſecretarius cardinalis florentini eius qui vere florentinus fuit campanulam ceteris ſonis iocundiorem eſurienti videri dixit mos eſt enim cardinalibus vt familiam ad prandium atq ad cenam ſono campanule vocent qui cum tardiuſculus ſit quandoq quam ferat multorum appetitus auditus fert ſummam eſurienti voluptatem. Itaq omnes illum recte ſenſiſſe iudicarunt et hi preſertim qui id ſepius fuerant experti.

Nod II, 187.

❡ De filio principis muto iuſſu patris propter linguam maledicam. C.xciii. 192

Principi olim hiſpano erat filius adultus lingue maledice ac contumelioſe. quã ex re multorũ odia contraxerat. ob eam cauſam pater filio vt perpetuo ſileret cum indixiſſet ! paruit ille. Accidit interea vt ſolemni conuiuio regis preſente regina ambo intereſſent adoleſcens

ad cetera induſtrius cum miniſtraret vt matris patri regina ea impudica erat vere mutum ſurdū q; exiſtimans ⁊ ſibi id poucere rogauit patrē vt ſecum eſſe filiū pateret Jd cum imperaſſet adhibuit eum ſecrecioribus rebus ita vt impudicicie ſepe teſtis eſſet· Simili iterum conuiuiu pater p9 biennium affuit· Rex interim viderat ſepius adoleſcentem quem omnes mutum putabant· Hic cum regine miniſtraret peciit patrem rex caſu ne an natura filius mutus euaſiſſ; neutrum ille reſpondit· ſed iuſſu ſuo ob lingue maledicenciam Rogauit rex vt licenciam permitteret loquendi Cum diutius pater reſtitiſſet dicens aliquid ſcādali ſecuturum ·tandem regis precepto loqui filium ſi vellet iuſſit ille in primis ad regem cōuerſus habes vxorem inquit eam qua nunquam aliqua pſtituta meretrix impudencior aut improbior fuit· Confuſus rex prohibuit amplius loqui Mos eſt q̄runda vt licet rato·tñ ſp loq̄nt male·

Cuiuſdam tutoris factum. C·xciiii· 193.

Alcconus de ardingbellis ciuis florentinus relictus tutor cuidam pupillo cum bona illius diutius adminiſtraſſet ·omniaq; gule cauſa aſſumpſiſſet tandem cum poſceretur racio geſtorum iuſſus· a magiſtratu producere libros introitus vt aiunt ⁊ exitus os et nates

Falconum ? Nicl II, 188.

oſtendit dicens nullos ſibi niſi illos alterum in=
troitus alterum exitus libros eſſe.

¶ De fratre commatrem cognoſcente. C.xcv. /94.

Noel II, 189

Frater quidam mendicancium iniece=
rat oculos in commatrem adoleſcentem
pulchram. maximeq; torquebatur amo
re illius. Cum puderet aliquid inhoneſtum ab ea
petere/excogitauit verſucia mulierem decipere.
pluribus diebus faſciatum detulit indicem digi=
tum ſimulans ſe maximo dolore torqueri. Tan
dem diutius conquerente illo rogauit commater
num que remedia expertus eſſet/multa illo reſpon
dit. Sed nichil profuiſſe. vno autem medicamen=
to quod quidam medicus ſuaſiſſet/ſe vti non poſ
ſe. et id tale eſſe vt erubeſceret proferre. Hortan=
te muliere ne puderet loqui[que ad medelam tā
ti morbi ſpectarent. Ille velut admodum timi=
dus[aut digitum abſcindendum eſſe ait aut in
natura mulieris eſſe aliquam diu tenendum quo
ad ex calore vlcus maceraretur. Sed non audere
ſe propter honeſtatem id ab aliqua petere. Com=
mater pietate mota ſuam operam pollicetur.
Ille ex verecundia loco tenebroſo opus eſſe dixit
Non enim ſe in luce auſurum tali obſequio vti

Conſenſit mulier nil mali uerita· ille ut in obſcu
rum uentū eſt/ recūbente muliere· primo digitū
deinde priapū in vuluā inſeruit· quo facto vlcus
aptum eſſe dixit/ ⁊ ſaniem emiſiſſe· Ita iudex li-
beratus eſt·

Facetum ange· L· in biſarionē· C· C.xcv·

Angelotus romanus cardinalis in multis ꝑ
facetus cū cardinalis grecus ad curiam pro
lixa de more barba veniſſet/ mirantibus aliq̄ diu
multis illū barbā non deponere p̄ter conſuetudi
nem ceterorū bene ſe habet hoc inquit· nam in-
ter tot carpas ꝑ ꝯmode reſidet vnus hircus·

Facetū iudicis in aduocatum· C·xcvi·

Cauſa quedā teſtamentaria tractabat̄ vene
ciis apud iudices in certa curia ſeculari·
Aderant aduocati parciū quiſq; ſui clientis ius
defendens alter ⁊ ſacerdos teſtem ſue defenſio-
nis attulit clemētinā ⁊ nouellā certā ſcienciā ea
rū referēs· Cū ex iudicib⁹ grādeuus quidā cui ea
noīa ignota erāt parūq; cū ſalomone ꝯmercii con
traxerat truci vultu in aduocatū verſ⁹ q̄d dyabo
le tu inq̄t nō erubeſcis corā talib⁹ viris feīas im
pudicas ⁊ meretriculas noīare/ earū verba pro ſē
tenciis a nobis comprobari putās · Exiſtimauit
vir ille ſtolidus clementine ⁊ nouelle nō legū ſed
feminarum nomina eſſe quas ille pro cōcubinis

haberet domi·

Remedium ad frigus euitandum. C·xcvii·

Querenti aliq̄n michi quō nocte frigus in lecto vitaret· eo q̄dam adſtans ait· q̄ ſocı9 meus dum vacarē ſtudiis vtebať· naʒ cum ſemp̄ ſolit9 eſſʒ p9 cenā ventrē purgare q̄nq̄ʒ eo vſu abſtinebat aſſerens retentū ſterc9 calefacere noctu corp9· remediū frigoris deſuetū·

De p̄dicatore q̄dā. C·xcviii·

Predicator ad populū in feſto ſancti Criſtofori multis verbis extollebat ſanctū q xp̄ʒ ſuis humeris portaſſet ſepi9 interrogās ꝛ q̄s tātam habuiſſʒ in terris p̄rogatiuā vt ſaluatorem ferret· Et cū moleſti9 in hac interrogacōe pſeueraret quis vnq̄ ſibi fuiſſʒ gr̄a/ ex aſtantib9 facetus q̄daʒ freq̄nti interrogacōe ptesus aſin9 inq̄t qui filium ꝛ matrem portauit· C·xcix·

Adoleſcēs q̄dā veronenſis p̄ſtanti forma adoleſcētulaʒ vxorē duxit· Js cū pl9 equo in dulgeret m̄rimonio/ pallorē vultus macies ac debilitas corporis ſecuta eſt· Mater filio ſolicita ac deteriorem morbum verita ſfilium rus longe ab vxore ablegabat· Jlla viri merens deſiderio coeuntes paſſeres cōſpicata abite inquit ne ſi vos ſocrus conſpiciat ꝛ vos alio in diuerſa contrahat loca· CC·

Q̄rel

g· Tard· 88· xxc

De duobus noviter nuptis et matre viri

Noel II, 190-2.

De litigio inter Januensem et Gallicum nobilem. 64

O Ianuenſis onerarie nauis patronus qui ī galliam conductus a rege aduerſus angelicos nauigauit geſtabat ſcutū ī quo bouis caput depictum erat/conſpicatus hunc gallicus nobilis cum id armorum inſigne ſibi vendicaret/ orta alteracōe gallicus ianuenſez ad certamē ꝓuocauit Ianuenſis accepta prouocacionem/ in campum ad certamen nullo apparatu deſcendit. alter multis inpenſis ornatiſſimus in campum conſtitutū venit. Tum ianuenſis quid eſt inquit propter quod certaturi hodie inuicem ſumus. Ille aſſero inquit tua in ſignia mea meorumq; prius q̄ tuorum fuiſſe. Cum ianuenſis que nā ſua eſſe diceret/caput bouis ait. hic ianuenſis non eſt opus certamine aliquo inquit. Nam hoc quod porto non bouis ſed vacce eſt caput. Faceto dicto inanis gallici iactancia eſt eluſa.

guill. Pard. 89 XCI.

Noel, II, 192.

Facetum medici ſorte medelas dantis.

Mos eſt in vrbe roma vt CC.ii. 201
infirmi vrina mittatur ad medicum. cuz vno aut duobus argenteis nummis vt ꝯſulat ſanitati. quidā medicus quē ipſe noui varia nocte remedia morbis ſcribebat in cedulis/q̄s receptas vocāt. eas omnes in ſacculum ponebat.

Noel II, 193.

Quane cum vrine ad eum defferrent̄ ꝓ poſtulato remedio/ille manū ponebat ad ſacculuz caſu que in manus inciderat ſumptur⁹ dicens intercapiē=dum petenti vulgarib⁹ verbis pregadio te lamā di bona ideſt roga deum ut ſorciaris bonaz·mi=ſera eorum condicio quibus non ratio ſed fortu=na opitulabatur.

¶ Exortacio ad hoīem triſtē ob debita· CC.iii 202.

Deambulabat peruſinus quidaz ꝑ uicum co gitabundus ac meſtus·quē cum obuius in terrogaſſet qđ eū torqueret/atq; ille rn̄diſſz ſe pecuniam debere quam nequiret exoluere/valet inquit ſtulte relinque has cogitaciones creditori.

¶ De pena impoſita grecis ⁊ ianuenſibus ho=micidis· CC.iiii· 203.

Quidem ianuenſes habitantes pere|ea eſt ia nuenſium ciuitas prope pſtantinopoli cum negociandi cauſa pſtantinopolim diuertiſſent/ orta inter eos ac grecos diſcordia partim ex eis in terfecti partim vulnerati ſunt·Cum peteref̄ ab imperatore iuſticiam de homicidis fieri/ille ꝓmpte id ſe facturum pollicitus barbam grecis in penā ſceleris radi iuſſit que mulcta apud eos ignomi=nioſa habetur·pretor ianuenſium qui erat pere ſe deluſum putans conſanguineis ianuenſium ꝑ miſit ut ipſemet ſuas iniurias vlciſceref̄·Sūpto

ſtaq; tpe pſtātinopolim ingreſſi nōnullos grecos
occiderunt ac vulnerauerūt· fugens querela ſta=
tim ad p̄torem pere ab imꝑatore defertur penam
maleficii poſtulante· Jlle ſe puniturū malificos
libere aſſerens die ad penā p̄ſtituta captos homi
cidias reliquoſq; in publicum produci iuſſit tan
quā illos capite mulctaturus· Conuenerāt ad fa=
mā rei tū greci ꝑmulti tū populus vniuerſus pe=
re expectātes penā · ſacerdoteſq; aderēt pati cum
crucibus veluti elaturi cadauera mortuorū· Tūc
p̄tor ſilencio per preconē facto/ omibus maleficii
reis culū radi fecit aſſerens ianuēſes barbā non
in facie ſed circa nates ferre · Jta raſura z faciei
z culi equata maleficii pena eſt·

Facetū ꝯtra romanos qui edunt virtutes·

KAlendas maii romani ·CC·v·
varia leguminū genera que virtutes ap
pellant ſil' coquunt mane eduntq;· Fran
ciſcus lauegi9 mediolanenſis/ ꝑ iocū cū is mos
recitaret inter ſocios/ nequaquā mirū eſt inquit
romanos a ſuꝑioribus degeneraſſe/ cum ſingu=
lis annis eorum virtutes edendo abſumant ·

De q̄dā q̄ vouit cādelā ꝟgini marie ·CC·vi·

CUm eſſe/ in anglia audiui facetū dictū
cuiuſdā magiſtri onerarie nauis qui e=
rat hibernicus· Jactabat magnis in ma

ri fluctibus nauis et tempeſtate q̄ua flabat̄ adeo
vt ſalutez oēs deſperarēt. mgr̄ ſi ſalua nauis e=
uaderet tempeſtatē cuidā ecc̄ie dei genetricis vir=
ginis Marie que ante ob ſilia miracula in ſig
nis erat vouit candelā ceream inſtar mali nauis
Tum ſocius cū votū culparet vt difficillimū factū
cū in tota anglia tm̄ cere nō eſſe affirmaret vt ta
lis cādela poſſit pfici/ob tace inq̄t mgr̄. ⁊ quantū
libet matri dei polliceat. dūmō piculū euadamus
ſine. nā ſi ſaluabimur/candela parui nūmuli con
tenta erit.

¶ Facetum item de alio qui fecit votum ſancto
Cyriaco. CC.vii. 266

IN eandem ſententiā anconitan⁹ quidā
mercator in ſanctū Ciriacū quē ciuitas
barba pmiſſa depictaz patronū colit io
catus eſt. Iactata magnis aliq̄n fluctib⁹ naui/
mortē verit⁹ domū ciriaco infra certū tp̄s ſe datu
rū vouit. Eo elapſo id antiſti ecc̄ie pꝓfeſſionē faſ=
ſus eſt. Sacerdos vtile em̄ id ſibi futurū erat ad
exoluendū votū hortat̄. Ille ſe tāto onere exutu=
rū pollicit⁹ cū ſepi⁹ ⁊ nō abſq; rephenſione pmiſ
ſi nimiū dilati admoneret/ſeu moleſtia ſacerdo=
tis tā freq̄nter monentis ſeu impietate motus
ſemel interpellatus/obe ne me ampli⁹ hac de re
obtundas ait. nā maiorez q̄ꝫ quia ciriac⁹ eſt/iam

barbam decepit · CC. viii ·

¶ De muliere vidua cupiente habere virum pro
vecta etate ·

Mulier vidua cū diceret vicine ſe licet iam
de vita huius ſeculi nō curaret cupe tñ virū qui
etum pueċta etate ſocietatis poci⁹ ⁊ cōis vite ſb
ſidii: ꝙ alteri⁹ rei cā cū poci⁹ de ſalute aīe: ꝙ cor
pis laſciuia eſſet cogitand· Illa inuenturā ſe ei⁹
mōi virū pollicita poſtridie ad viduam redit et ſe
ꝑpiſſe virū teſtat̄ in q̄ oēs q̄s cupet virtutes ineſ
ſent: ⁊ illū in primis quod ipſa optare videretur
mancū virilib⁹ eſſe · Tū vidua iſtuz inquit ego
virū nullo pacto volo· Nā ſi fecialis ita em̄ ho=
minū appellauit genitorē deſit: q̄s mediator paci
fice em̄ cū viro viuendū eſt ſi qñ ut fit alteratō gra
uior aut diſcordia inuicē oriret̄: conſtitueret inter
nos pacem· CC.ix·

¶ De q̊dam fratre abbatiſſa inpgnante·

Abbatiſſam certi monaſterii ī vrbe quā rcui
cū amaret fr̄ ordīs minorū: peciit ſepi⁹ cōcu
bitū ei⁹· id denegāti mulieri eo ꝙ vereret̄ ne pci=
pet ⁊ exinde penā intuenti pollicit⁹ eſt fr̄ quoddā
breue vt appellāt ſe illi daturū qd ſi ad collum fi=
lo ſericeo ſuſpenſuz ferret: ꝓ hiberet prolē ⁊ eo mo
do ſecura coire cum quocumqꝫ vellet poſſet. Credi
dit illa ꝙ optabat frater mulierem ſepi⁹ ꝯpreſſit ·

Poſt tres mēſes mulier grauida compta eſt· Jo
rreſciſcens frater affugit·abbatiſſa ſe deluſaꝫ con=
ſpicieus/breue illud diſſolnit·aperuitq; vt videret
quid int9 eſſet ſcriptum·verba hec erāt vulgaria·
Aſca imbaſca·Non facias te ſupponi ⁊ nō imple
bis taſcā·Optima ad prohibendam fecunditatē
incantacio·

Cuiuſdam pueri reſponſio in Angelotum car=
dinalem · CC.x.

Angeloto cardinali romano hoīm mor=
daci ⁊ ad iurgandū ꝓmpto verborū ſa
tis prudencie parum erat. Ad eum cum
pontifex Eugenius eſſet florencie/acceſſit viſitan=
di gracia puer decennis admoduꝫ ſcit9 viſus pau
cis verbis oracione ſatis luculenta· Admiratus
Angelotus pueri grauitatē ſuauitatēq; dicendi
ac nōnulla ꝑcontatus·atq; puer ſcite reſpondit·
verſus aſtantes ſili ingenio ⁊ ita docti a pnericia
inqt creſcentib9 annis decreſcūt intellectu et ſtul=
ciores profecta etate euadūt·Tū puer ex templo
doctiſſim9 ergo ꝑfecto ſapientiſſimuſq; ꝑ ceteris
vos in teneris annis eſſe debuiſtis·obſtupuit ſub
ito faceteq; reſponſo cardinalis ſtulticie ab illo re
prehenſus quē ferme infantē videbat·

De diſcipulo cerdonis qui ſubagitabat vxo=
rem magiſtri. CC.xi.

O Recii diſcipul9 cerdonis ſepi9 domū redi=
bat: ſimulās ſe ibi comodi9 calceos ſuere
Cerdo ex freqnti receſſu ſuſpicōe: credo domū cum
ſperato rediſſ3: diſcipulū ſubagitantē vxore depre
hēdit in quē puerſ9 cerdo p iſti9 mōi futura inquit
nedū pecūias dē tibi: ſ3 hēo grās malas. cc·xii· 211.

Facecia adoleſcentule que emittebat petum·

Nupta adoleſcentula ad pentes pficiſcens
cuz p ſilvā iter cū viro faceret: conſpectis nō
nullis ouib9 q̄s arietes ſubigebāt: q̄ſiuit cur po=
ci9 cū illis q̄ cū aliis coirēt· vir iocando q̄ petū fa
cit ouis inq̄t ſtatī opprimit̄ ab ariete· peciit illa nū
quid a viris id moris eſſ3 cū vir annuiſſet: illa ſta
ſtim petū edidit · vir ioco ſuo dep̄henſus vxorem
cognouit· cū deinde paulū vie pceſſiſſent: iterum
mulier pepedit· vir denuo mr̄imonio vſus eſt cuz
iam ad finem memoris pueniſſent: femīa tali lu=
do gaudēs tercio petum emiſit· Cū vir ⁊ coeun=
do ⁊ ambulādo feſſus non ſi cor cacares ait te
amplius ſubagitarem· CC·xiii. 212.

Quid ſit accepcius deo dicere aut facere·

Facetus quedam not9 meus petiuit a re
ligioſo · quid eſſet deo accepcius dicere
aut facere· ille faccere cū dixi et q̄ alter
pl9 meret̄ qui facit pr̄ nr̄ ⁊· q̄ qui dicit ait·

De egipcio hortato ad fidē· CC·xiiii· 213.

g Pand. 95: XCVII

Nol. II, 204-9

H
ortat⁹ est xpianus quendã infidelem egypciũ quo cũ ſibi diutina vite conſuet tudo fuerat/cũ is in ytaliã veniſſet/ z ſeſ intereſſe in eccia dũ miſſa ſolẽnis celebraret̃ Aſſentit̃ ille z miſſe interfuit cũ xpianis Rogatus deinde in cetu q̃d ſibi de ceremoniis z ſolẽnitate officii videretur rñdit omia recte z ex ordie p̃ter vnũ ſibi videri facta. nullã eñi caritatẽ in ea miſſa eſſe ſeruatã. cũ vn⁹ ſolus reliquis eſurientibus comediſſet ac bibiſſet nulla porcõe cibi ac pot⁹ reliq̃s impenſa. CC. xv. 214.

De ep̃o porces p piſcib⁹ ꝯmedẽte.

E
piſcopus hyſpan⁹ iter faciẽs die veneris ad hoſpiciũ diuertit. miſſoq; ſeruo q̃ piſces emeret nõ repi eos venales/ſʒ duas porces p̃tono retulit. Jlle eas emi z ſiľ coqui ac in menſa deferri iuſſit. admirat⁹ ſeru⁹ q̃ eas emptas p die dominico crederet queſiuit ab ep̃o nũ eas eſſet eſurus cũ tali die carnes eſſẽt p̃hibite. Ei pro piſcibus inq̃t vtar. m̃to io magis admirãti rñſum an neſcis ait me ſacerdotẽ eſſe. quid eſt mai⁹ in q̃t ex pane corp⁹ xp̃i facere an ex porcib⁹ piſces/ factoq; crucis ſigno. cum eas in piſces verti imperaſſet/p piſcib⁹ vſus eſt.

De fatuo dormiente cũ archiep̃o colonienſi q̃ dixit eũ quadrupedẽ. CC. xvi. 215

Nol II, 209.

HArchiepš colonienſis defunctus habebat
in deliciis fatuū qui ſecū in lecto cubabat
Cum aliq̄n monialis eod̄ in lecto iacerat / ſenſit
fatu9 q̄ in inferiori p̄te iacebatq̄ plures ſolito in
lecto pedes. Tacto vno pede q̄ſiuit cuiuſnā is
pes eſſet. Suū eſſe rn̄dit archiepš. cū alterū dein
de tercium ac quartum tetigiſſet. omnes archiepi
ſcopus reſpondit ſuos eſſe. Tum ille feſtin9 ſur
gens ad feneſtram p̄currit magna voce exclamāſ
accurrite oēs ad videndum nouum et inſuetū mō
ſtrum. Noſter eñ archiepš quadrupes fact9 eſt.
ita patroni turpitudinē detexit. Inſanior eſt certe
fatuo q̄ fatuis delectat̄.

¶ Facetum Martini pontificis in oratorem
moleſtum.

PEtebat a pontifice Martino quinto o=
rator ducis mediolani / neſcio quid inſtā
cius quod ille concedere nolebat. Cum o
rator importunus inſtaret / ſequebatur petendo
pontificem vſq; ad cubiculi fores. Tum ille vt ſe
ea moleſtia eximeret / poſita ad genas manu ob
dentes ſumme doleo inquit relicto oratore cubi
culum ingreſſus eſt.

¶ De quodam qui dampnabat vitam Cardi=
nalis A. CC.xviii.

Damnabat q̄dā multis verbis vitam et mores Angeloti cardinalis defuncti · fuit em̄ rapax ⁊ volent⁹ vt cui nulla eſſet ꝯſcia· Tum ex aſtantib⁹ vnus opinor inq̄t dyabolū iam vorasſe ⁊ cacaſſe eū ſepi⁹ ob ſcelera ſua· Alter vir facetiſſim⁹ adeo mala caro eis fuit inq̄t: vt null⁹ demon quātūuis bono ſtomacho illam pre nauſea commedere auderet· CC·xviii·

De fatuo qui milite̅ florentinū irridebat.

Erat olim florencie eq̄ſtris ordinis vir nob notus ſtatura ad mod̄ parū ⁊ barba vtebat̄ paulū ꝓlixa· quidā fatuus eum irridere cepit ⁊ in ſtaturā ac barbam iocari quociens in ipm̄ in via incidiſſet adeo importune aliquando: vt moleſt⁹ eſſet. Hoc equitis ſenciens vxor ꝑ fatuū ad ſe vocatū optimo cibo farſit. veſte̅q3 dedit rogās ne amplius illuderet viro· promiſit ille ⁊ cum offenderet aliq̄n hominem tacitus preteribat· hoc admirati aſtantes ad loquendū irritabāt ſimul querentes cur nil vt antea loqueret̄ Tum ille digito ad os poſito: obturauit inquit os meum vt amplius nequeam loqui· Optimus ergo ad conciliandam beniuolenciam opifex eſt cibus·

Excuſacio ſterilitatis filie ad patre̅ · CCxix·

DOmini cuiuſdā vxoꝛ reiecta ac repudiata ē
a viro pꝰ ānos aliq̄t ob ſterilitatē. Cū in do
mū paternā rediſſet/obiurgauit eam ſecreto pateꝛ
q̄ nō ⁊ cum aliis creandis liberis opam dediſſet
Cū illa mi pater inq̄t nulla huiꝰ rei rediſſet in
me culpa omnes em̄ domeſticos etiā ſtabularioſ
ſum expta an poſſem ꝯcipe. ⁊ nullius vſus profu=
it michi Doluit filie fortunā pater ꝑ cul exiſtentiſ
aſterilitatis culpa CC.xx.

Johannis andree adulteriū deprehenditur.

JOhannē andream doctorē bononienſem
cuius fama admodū vulgata eſt ſubagitā
tem ancillam domeſticā vxoꝛ deprehendit. re in=
ſueta ſtupefacta mulier in virum verſa/vbi nunc
ait dn̄e Johannes eſt ſapiencia veſtra/ille nil am
plius locutꝰ in vulua iſtius rn̄dit loco admoduꝫ
ſapiēcie accomodato. CC.xxi.

De fratre minorum qui fecit naſuꝫ puero.

ROmanꝰ vir facetiſſimꝰ in cetu mihi ꝑfabu=
lanti retulit hyſtoriā riſus plenaꝫ que acci=
derat vicine ſue. fr̄ inq̄t ordis minorū noie lauren
cius oculos ꝓiecerat in adoleſcentulā formoſā nu
ptā vicino ⁊ nomen retulit meo. querens vlteriꝰ
ꝓgredi petiuit a viro vt primi prolis compater eſ
ſet ꝑſenciens fr̄ qui oīa veſtigia adoleſcētis obſer
uabat illā eſſe ꝑgnantem viro ꝑſente acceſſit ad

mulierē ꝛ tanq̄ futurorū diuinatoꝛ dixit / ſe
grauidam illā eſſe ꝛ parituram q̄ plurimū meſti
tie afferret· mulier de femīa ſuſpicans dictū etiaʒ
ſi femella fuerit inq̄t· erit gratiſſima aliud q̄ gra
tui9 meſto vultu fr̄ aſſeuerās ſcrupulū q̄ eſſet no
ſcendi iniecit mulieri· q̄ inſtanci9 futura rogabat
mulier / ille ꝑſtantius ſe dicturū negabat· Tandē
ſua mala noſcendi cupida mulier clam viro accer
ſito fratre· multis p̄cibus impetrauit / vt ſibi q̄d
id monſtri eſſet referret· ille ſilentio opus eſſe dic
titās tandē ait illā maſculum parituram ꝛ abſq̄
naſo q̄ eſt turpiſſima oīm in facie hoīs nota· Ex
territa adoleſcentula ꝛ nunq̄d remediū adhiberi
poſſe petens / annuit ille ſed certa die opus eſſe vt
cum ea concuberet· ꝛ ſe ſuppleturū viri defectum
ꝛ puero additurum naſum· quāuis durum id fe
mine videretur tamen ne infans informis naſce
retur / preſtituta die ſe ſubdidit fratri· ꝛ cuꝫ ille nō
dum naſum perfectum eſſe diceret / ſepius cum
muliere concubuit· Illa pre verecundia cum ſta=
ret immobilis / frater moueri eam iubebat vt ex
confricacione magis naſus cohereret · Tandem
caſu maſculus ortus eſt· ꝛ naſo admodū proten
to id admirante muliere / frater nimiam naſo p̄=
ficiendo operam impenſam dixit· hoc ipſamet vi
ro retulit / exiſtimans rem infantam / filium abſ

q̃ naſo deformatum naſci quod et maritꝰ lauda
uit ſct opam ꝑpatris non eſt aſpnatus.

¶ De mẽdaciſſimo florentino. CC.xxii.

Erat florencie quidam adeo mendaciis
aſſuetus: vt nunquam verum ex ore ſu
o prodiret. vnus quo cum ſepius cõſue
uerat / multiſq̃ fallaciis vſus erat / cum ei ſemel
mendax obuiam fieret tanq̃ locuturus mentitis
inquit ille. quomodo mentior ait qui nichil dixi
tum alter ego ſi quid loqueris aio.

Nel II, 216.

¶ zelotypus quidam ſe caſtrauit vt vxoris probita
tem cognoſceret. CC.xxiii.

Quidam in ciuitate eugubii admodum
zelotipus ¶ Johannes nomine ſneſcie
bat quo maxime modo animaduerteret
ſi vxor cum altero aliquo conſueſſet. excogitata
caliditate zelotipis digna ſeipſum caſtrauit eo
conſilio vt ſi vxor poſtmodum concepiſſet in a=
dulterio fuiſſe conuinceretur.

Nel II, 217

CC.xxiiii.

¶ Sacerdos offerentibus centuplum accipietis
dicens quid audiuerit a quodam ſene.

Cum quidam ſacerdos caſtri florentini in offertorio quod die ſolemni ex conſuetudine recipiebat a populo illud de more diceret offerētib9 centuz ꝑ vno accipietis. et vitam eternaz poſſidebitis. vn9 ſenex nobilis q̄ nummuz dabat auditis his verbis/ſatis ducerez inq̄t ſi tm̄ capitale vt vulgo dr̄ redderet̄ michi.

Sacerdos predicauit et in numero errauit cētum ꝑ mille dicens. CC.xxv.

In eandē ſententiā ſacerdos q̄dā cum exponeret populo ſuo euangelium/ referens ſaluatorem noſtrum quinq; panibus quinq; milia hominum ſaturaſſe errore dixit pro quinq; milibus quingentos. Cum clericus ſuus cum ſubmurmurans dixiſſet eum in numero erraſſe ſ cum quinq; milia euangelium referret. Tace inquit ſtulte. nam vix numerum quem dixi credēt.

g. Tord. 98 *c* *Noel II, 218-9*

Sapiens dictum cardinalis Auinionenſis ad regem francie. CC.xxvi.

Viſum eſt michi in has confabulacões noſtras conferre ſalſum dictum cardinalis auinionenſis viri prudentiſſimi. Quem cum pontifices auinione morarentur/ Cum equi plures ſtratiſ falleratiq;

Noel II, 219

vacui ſeſſoribꝰ pro magnificencia ꝑirent/rogauit rex francie indignabundꝰ nunq̄d apoſtolica pō=pa vſi eſſent. Tū cardinalis nequaquā reſpōdit ſ ſed apoſtolicus eo q̄ꝫ fuiſſe tempore inquit quo et reges et aliis moribus viuerent. cum paſtores eſ=ſent et armentorū cuſtodes.

Terribile factū in lateranenſi eccīa. CCxxxvii.

Non confabulandi ſed a ſceleribꝰ deterren di gracia res mōſtro ſimilis referet̄. Quidam religioſus ex ordine auguſtinenſiū romanus dū verba haberet ad populū hac qua=drageſima me adſtante/hortaretq̄ꝫ ad confeſſio=nē peccatorū/ hoc miraculū ſibi accediſſe ſex ānis antea dixit. Cū nocti in baſilica lateranenſi cum aliis ſurrexiſſet pꝰ mediā noctē ad matutinas horas deo canendas ait vocē e ſepulchro quo antea xviii. diebus q̄dā romanus ciuis pditus fuerat prodiiſſe ſepiꝰ ꝓpellātez vt ad ſe adirent. Illos ad primā vocē territos / tū paulum ꝯfirmato animo quo vox trahebat acceſſiſſe. ac ſubinde mortuum dixiſſe ne timerēt. ſed irent calicemq̄ꝫ afferrent. et lapidez ſubmouerēt. quo facto ſurrexiſſe mortuum ac hoſtiā ſacratā quā ante mortem ſumpſe=rat in calicē ſpuiſſe. tum dixiſſe ſe dāpnatū maximis cruciari penis/eo q̄ꝫ matrem filiamq̄ꝫ cognouerat. que ſcelera nunq̄ꝫ fuiſſet cōfeſſus. his dictis

cadauer recubuiſſet.

¶ Predicator m'tuz clamās quomō pfundebat
Facecia. CC.xxviii.

Cum religioſ9 ad populuz p̄dicās ſepi9 vt ſtultoꝛuz mos ē magna voce clamitaret/q̄dā ex aſtantib9 feminis ad exclamātis vezuti rugituz ploꝛabat. hac re ſepi9 aīaduerſa religioſ9 exiſtimās m'lierē verb̄ ſuis ex celo dei ꝛ p̄ſcia motā flere ad ſe vocatā rogauit q̄ cā eſſz gemit9. et num verb̄ ſuis mētis ſpiritu agitata lacrimas illas pias vt putabat effunderet. illa vero vocibus ꝛ clamoꝛib9 ei9 ipulſaz ſe acriter aīo pmoueri et dolere r̄ſidit. ſe em̄ viduā eſſe cui oli aſſell9 a marito eſſz relictus ex quo partem ſui vict9 traheret eum ſepius vt religioſus ille conſueuerat rugire die noctuq3 ſolitum. tunc defunctum ſe miſerā ſine ſubſidio reliquiſſe. itaq3 cum preditantez illum audiret magnis vocibus reſonantez ſimilē illum voce aſino ſuo videri. cui9 recoꝛdatione cōmota ad flendum etiam inuita impelleretur. Stl'tus ille latratoꝛ pocius quam predicatoꝛ ſua ſtl'ticia confuſus abiit.

¶ De adoleſcentula per ſenem maritum deluſa
Loꝛentinus iam ſenex CC.xxix.
vxoꝛem duxit adoleſcentulam. que a matronis edocta vt primo inſultu noctis obſiſteret

g. Tow. 99 CI
Noel II, 220-3.
g. Tow. 100. CII
Noel II, 223-4.

viro neq; primo prelio arcem traderet/tenuit con greſſum·vir ad nauigandū plenis ad id impenſa opera velis paratus/vbi illā renitentē cognouit/ queſiuit cur ſibi non obſequeretur·Cum virgo dolorem capitis cauſaſſet/vir demiſſa virga·in aliud latus reuolutus/vſq; ad diluculum dormiuit·puella ſentiens ſe non amplius peti/dolēſq; conſilium datum/ꝛ ſi poſtulatis non conſenſiſſe/ excitato viro dixit ſe non amplius dolere caput·tum ille ꝛ ego nunc doleo caudam reſpondit vxore virgine vt erat relicta·Sanum igitur cōſilium eſt accipere rem proficuā cum dat̄·

De reliquiis brachatum cuiuſdam minoris CC.xxx·

Res digna riſu ꝛ vt confabulacionibus inſeratur/nup accidit amelie·nupta mulier et mota vt exiſtimo bene agendi conſciencia/ confitebatur peccata ſua religioſo ex ordine minorum·hic inter loquendum exarſit in concupiſcenciam carnis·et tandem multis verbis muliere in voluntatem ſuam traducta/ querebatur facultas et locus rei conficiende·Placuit vt mulier ſe egram fingens·Hunc fratrem pro cōfeſſore ad ſe vocaret·Conſueſſe enim ſolos eiuſmodi homines relinqui/vt remotis arbitris

g. Pog. 101. CIII
les braies au cordelier
Noel II, 225-9

q̄ue ad animaz ſpectāt libera ſit loquēdi facultas
Illa ficta egritudine corpis lectū ingredit̄ dolo-
rem pergrandem ſimulat confeſſorē accerſit qui
vt ad eam venit cū ceteri abiſſent ſolus ſolā ſepi9
cognouit cū diucius morarent̄ interuentu aliorū
frater veluti nondū pfecta pfeſſione abiit poſtri-
die reuerſurus redit mulieris ſupra lecticam bra
chiis poſitis priori modo peccata examinat vir
nōnichil ſuſpicans de tam longa pfeſſionis mo
ra cubiculū ingreditur ille ſubito interuentu pcul
ſus brachas oblitus abiit maritus brachis viſis
exclamat adulterū non fratrem eſſe totaqꝫ dom9
ad bracharum aſpectū facim9 indignuz concla-
mat Eueſtigio primariū conuent9 fratrū vir cla-
mitās conuenit indignuz factū qrent̄ mortem
malefico minat̄ Alter qui ſenex erat iram cōpri-
mit aſſerens illum in proprie familie ſuumqꝫ de-
decus clamare taciturnitate ꝛ reticencia eſſe op9
vt contegeret̄ crimen Ille ita rem palā eſſe reper
tis brachis ait vt nequeat celari Senex ad id re
mediū profitet̄ aſſerturū ſe enim illas ſancti frā-
ciſci brachas eſſe quas frater ad liberandū mulie
rem portauit acceſſurumqꝫ eo profitet̄ cuz proceſ
ſione ꝛ pompa brachaſqꝫ publice exinde reporta-
turū probato conſilio primari9 ille fratres illos
conuocat ac cuz cruce veſtibuſqꝫ ſacris domū illi9

Accedit·brachasq; deuote capiens et tanq̄ reliq̄as religioſas ſuper populum ſericū ſuſpenſis manibus ferens tū viro tū matri tum reliq̄s obuiis exoſculandas porrexit·⁊ magna cū cerimonia ⁊ cantibus ad conuentū deductas (in ſacrario cū ceteris reliquiis locauit· Detecto poſtmodū dolo / oratores eius vrbis queſtum eam iniuriam venerunt· CC·xxxi·

De breui ꝯtra peſtem ad collū ſuſpendēdo·

SE per tēm iuiſſem tibur cupidus videndi liberos quos eo peſtis cauſa ex vrbe miſeram audiui rem dignam riſu et cōfabulacionibus noſtris · Paucis antea diebus frater quidā ex his circulatoribꝰ in vicinis caſtellis ad ruſticos predicās pollicebat̄ (erat eñ peſtis ſuſpicio) ſe daturū eis certū (vt aiunt breue) quod ad collū qui geſtarent nunq̄ peſte poſſent perire· ſtulta plebecula hac ſpe cūcta ꝑcio quo poterant breuia redimētes (ad collum filo virgineo ſuſpēdebant·edixerat aūt frater ne q̄s breue a n̄ diē quintūdecimū reſeraret·id ſi feciſſent virtutē amiſſurū· Multis contractis nūmis·frater receſſit breuia poſtmodum lecta ſunt (vt eſt cupiditas hominū noua cognoſcendi· In eis vulgaribꝰ verbis ſcriptum erat Donna ſi fili ⁊ cadeti loſuſo (quāto taſteti iiem loculo dulc·hec ſunt latine·

Mulier, ſi filias ⁊ cadit tibi fuſus/quū te flectis te ne culum clauſuz. Hoc oīm medicoꝛuz ꝓcepta exupe rat et medelas.

Angeloti cardinalis os pocius claudendum aperiebatur. cc.xxxii.

Angelotus romanus admodum loquax et maledicus nemini parcens erat. Cum cul pa tpis ne dicam ſtulticia hominuz cardinalis eſſz fact⁹ aliq̄diu vt moris eſt/ in ſecreto ꝯſiſtoꝛio cardinalium tacuit. vulgo em̄ clauium os tenere nouos cardinales aiunt/ donec pontificis permiſ ſu loquant̄. Cardinalis ſancti Marcelli certo die cū ab eo petiſſz ⁊ q̄dnam in ꝯſiſtoꝛio egiſſent os inq̄t aperuim⁹ Angelotto. Tum ego ſatius mq̄ꝫ ꝯſultiuſqꝫ fuiſſet illi os ſera valida occluſiſſe

Equum exquiſitum quidem/ ſtulte petit a Re dolpho. CC.xxxiiii.

Redolfo camerinenſi cui⁹ ſupꝛa meminim⁹ q̄daz nobil' ex piceno dono petiuit equum cui tot ꝯditiones ad pulchritudinē virtutēqꝫ adie cit/ vt nullo pacto talis equ⁹ inter ſua armēta re periri poſſet. tū Redolfus q̄ illi⁹ voluntate ſatiſ faceret/ equā ⁊ ſtallonē vt vulgo aiunt/ ex ſuis ele git. atqꝫ ad illū deſtinanit/ inquiens ſe ei inſtru menta mittere q̄b⁹ equū ſu apte mō ꝯficeret/ cum nullus ei⁹mōi ꝓut poſtulaſſet inter ſuos reperiret

Hec verba moneāt ne adeo exq̄ſita petam⁹. vt aut difficilia ſint aut negent̄ honeſte.

Contencio mulierum extorſit dictum riſu perdignum. Facecia. CCxxxiiii.

Vedam in vrbe quā nouim⁹ mlier corpis q̄ſtu vitam ducens habebat filiā grādiorē natu admodū pulchrā quā veneri dedicauerat Orta inter ipſam aliqn̄ ⁊ vicinā ſuā eiuſdē pfeſſionis ptencōe. ad iurgia ⁊ verborū ptumelias puenerūt. Cū vicina quorūdā maiorū auxilio cōfiſa matri et filie acriter minaret̄. tūc illa tacto filie d ſup femore. h̄ michi ſaluat ⁊ cuſtodiat deus inq̄t. q̄ ttua oīa tua verba ⁊ minas contēno optime quidē r̄ndit. nā egregio patrocinio ⁊ quo mlti delectabant̄ fidebat.

Sacerdos laycum deluſit ſe capere volentem Facecia. CC.xxxv.

Sacerdos q̄dā meridie cū vxore ruſtici iacebat i lecto ſub q̄ latebat ruſtic⁹ vt ſacerdotē dephenderet Cū ſacerdos labore forſan nimio in q̄ndā leuē vertiginē incidiſſet neſcius virū ſub lecto abſcōſuz O totū terrarū orbē michi videor pſpicere inq̄t. Tum ruſtic⁹ qui pridie aſinū pdiderat iniuriā obl t⁹ ho reſpice queſo ait an ſicubi aſinum meum forſan videres.

guill. Toudit. 102. c IIII
Noel II. 230.
La Fontaine: Le villageois qui a perdu son veau.
Noel II, 230–44.

Fulloni in anglia accidit res miranda cum vxore. cc.xxxvi.

g. Pouil. 103. CV
Le Meunier d'Arleux
La Fontaine. Les quiproquos.
(Noel II, 244-5)

Cum eſſem in anglia fulloni res vidēda et haud reiicienda a noſtris pfabulacōib9 ptingit. Is cū vxorē haberet multoſq₃ p̄terea in familia iuuenes atq₃ ācillas: iniecit animū in vnam earūq₃ pulchritudo atq₃ venuſtior videbat. cū cā coitus req̄ſiſſet ſepius illa rem detulit ad matronē. ei9 p̄ſilio aſſentit patrono preſtita die atq₃ hora in locū ſecretū ac ſubobſcurū matrona latuit p ancilla. acceſſit vir mulierēq₃ cognouit neſciens vxorē eſſe. pacto ope exiens a cōclaui quid egiſſet narrauit vni ex iuniorib9 eumq₃ hortatus eſt vt etiam ipſe ancillam prout credebat ſubagitaret. acceſſit ille quem mulier pro viro excepit nihil locuta cum poſt eum ꝛ item a viro miſſus eſſet. mulier extimās maritū eſſe: terciū pgreſſum paſſa eſt. ꝛ ipſa virū ꝛ ille ancillā eſſe opinati. digreſſa occulte poſtmod a loco mlier noctu maritum redarguebat qui in ſe eſſet remiſſus ꝛ in ācillam adeo libidinoſus vt vno die ter ſe pro ancilla cognouiſſet. diſſumulauit vir errorem ſuum et vxoris cuius ipſe cauſa fuiſſet peccatum.

Confeſſio tuſca ꝛ poſtea bruſca. cc.xxxvii

Quidam qui ſororis pudicicie nō pepercerat Romā acceſſit crimīs ꝯfitendi cauſa / confeſſorē querēs qui tuſcus eſſet·oſtenſo homine acceſſit ⁊ primū petens an tuſce loqui noſſet·Annuente illo:inter cetera delicta dixit ſe cū eſſ3 in cubiculo ſol9 cum ſorore / tenſa ſagitaſſe illam·Tu3 ꝯfeſſor ho ſcelus inquit nunq̄d ſororem occidiſti Minime r̄ndit ille ſed tu nō intelligis ſermonē tuſcum noui ſatis alter ait cum ſim ibi genitus· nēpe dixiſti tenſa te baliſta ſagitaſſe ſororē· n̄ ait ille ita intelligo ſed dico me tetendiſſe baliſtam ⁊ impoſuiſſe ſagittā ⁊ in ſororem miſiſſe· Num tu vulneraſti eam inquit aut faciem vel aliquod membrum leſiſti:ho reſpondit ille neſcis ſane loqui tuſce·At qui alter verba que dicis noui ſed caue ne tu loqui tuſce ignores·Non dico inquit me ſororem vulneraſſe / ſed ſagittam tenſa baliſta emiſiſſe ·confeſſor cum diſſimularet ſe ignorare qui dicerentur:ille vero iteraret confeſſorem non intelligere tuſcam linguā repetens baliſte ⁊ ſagitte caſum:niſi aliis verbis vtaris ait quid ſēcias ignoro·Tum alter cum pudore tergiuerſaſſet tandem vulgaribus dixit aperte.ſororem ſua3 ſe compreſſiſſe·hic alter / nunc tu loqueris tuſce apud tuſcum inquit ⁊ te plane intelligo / ⁊ impoſita erroris penitencia receſſit·Mali animi eſt pu

dorem verbis oſtenderé: cum opere impudicus fu
eris ac ſceleſtus.

¶ De ꝓlio picarum ac graculaꝝ. CC.xxxviii.

HOc ãno mileſimo q̃dringẽteſimo quinqua
geſimo ꝑmo menſe aprili res mõſtro ſilis
accidit in ꝯfinib9 gallie ⁊ eius q̃ nunc dr̃ britãnia
pice ⁊ gracule aues aciebus inſtructis in aereſim
mẽſo clãgore ꝑ vniuerſum diẽ acriter pugnarunt
victoria penes graculas ſtetit. ex eis ad duoſ ex pi
cis ad quatuor milia in terra mortue ſũt reperte.
quid id ꝓdigiũ ferat tempus oſtendet.

¶ Facetũ dictũ franciſci de Januenſium filiis CC.xxxix.

FRanciſcus q̃ratenſi9 mer
cator florentinus morabat̃ ianue cũ vxore ⁊
familia. filii ſui macilent i erãt ⁊ graciles corpo=
re. Januenſium filii habitatores ſunt et robu=
ſtiores. petiuit quidam ex eis ab franciſco cur filii
eius ita tenues eſſent ⁊ natura imbecilles ianuen
ſium vero nõ item. Tum ille cauſa eſt inquit in=
ꝓmptu. ego enim ſolus filios meos creo. vobis
vero ad filios procreandos multorum ſubſidia
opitulantur. Januẽſes quippe ſumpta vxore pau
lo poſt nauigant. vxores deſolatas viris aliorũ
preſidio vt aiunt annis pluribus relinq̃ntes.

¶ De facto cuiſdam florentino iuſto
ſed bruto. CC.lx.

78

Retulit in cetu hoīm mihi familiaris florē tinū quendam quē noſſet vxorē formoſaꝫ habuiſſe quā multi proci ſiq̄rentur· ex eis quidā ſerenatas vt aiunt cum ſepius noctu accenſis cereis vt moris eſt in via prope domū facerent/ virū admodū facetū ſemel tubarū cantu excitatum cū ſurrexiſſet de lecto ad feneſtrā cum vxore acceſſiſſe· conſpectaqꝫ tumultuancium et laſciuienciū turba magna voce aſtantes rogaſſe/ vt ad ſe paulum ſuſpicerent·cum oculos omnes ad eam vocē ſubſtuliſſent/ illum exerto et extra feneſtram porrecto cuius erat copioſus priapo inanem laborē ꝛ inutilem ſumere illos ait/cum viderent ſe habere vnde eciam vberius q̄ ipſi poſſent vxori ſatiſfacere·itaqꝫ conſulere vt huic eorū moleſtie parcerent non profuture·quo ꝑfacete dicto ab ſuperflua cura deſtiterunt· CC·xli·

Facecia peticio ſenis laboreꝫ copule ferre nō potentis·

Dixerit ꝛ alter ſimilem fabellam florentini q̄ꝫ vicini ſui·qui cum eſſet etate matura vxorē duxerat iuuenem· hāc amare cepit. Riciardus de albertis adoleſcens nobilis ac pulcher·q̄ ſiliter ſono ꝛ cantu ꝑſtrepentibus in via plurimis noctu hoīeꝫ a ſomno ſepꝰ excitabat at is demū ad Bñdictū adoleſcētis patrē ꝑfectꝰ

Nod I, 2/2-5.

g. Tord. 105. cv

Narrata prior eorū ꝯſuetudine ꝛ mutuis offi-
ciis pꝰ longā querelaꝫ grauiter q̄ſtꝰ eſt ſe nichil
ꝯmeruiſſe cur eius filiꝰ ſe vellet occidere · ad hec
pater ſtupēs idq; egro animo ferens reſpondit ſe
id facinus ꝓhibiturū ꝛ ſimul rem ſibi narrari
poſtulat quo filiū poſſet acrius ꝯpeſcere · Tum al
ter vxorē meā inquit deperit filiꝰ tuus ſepiuſq;
ſuis tibiis ꝛ ſonitu me ꝛ vxorē ſil' in lecto dor-
mientes noctu ſuſcitat · quo fit vt vigilans vltra
quā vires ferant vxorē ne aliū appetat conet ſub
agitare · quod cum ſepius accidat iam deficiunt
ad id opus vires · ita ni tuus filiꝰ ab incepto d̄ſi
ſtat/ iamiam tali vigilia peream neceſſe eſt · quo
ioci genere Riciardus patris monitu haud am-
plius illi moleſtus fuit · CC.xlii.

¶ Facetū dictum meretricis adiocās venetis.

Cum eſſem in balneis petriolanis audi-
ui a quodam erudito viro dictum me-
retricis facetum ſane ꝛ haud indignum
reliquarum confabulationum noſtrarum ſocie-
tate · Scortum erat ait veneciis vulgare ad quod
diuerſarum gencium viri accederent · queſiuit a
liquando ab eo quiſpiam que ſibi hominuꝫ na
cio maiori membro virili eſſe videretur · Mulier
eueſtigio venetos reſpondit · Cum cauſa poſtula
retur/ quoniam inquit tam lōgo ſunt priapo vt

Puteolani ?

cum ſepius in remotiſſimis ⁊ vltra mare ſitis ꝓ
uinciis verſentur: tamen cum vxoribus coeant
⁊ ꝓcreent filios. iocata eſt in illorum vxores quaſi
viri ꝓfecti pegre relinquunt aliorum cure.

Facetum dictum indocti doctiores cōfundēs
Cum plures religioſi de etate CC.xliii.
et operibus ſaluatoris noſtri ſet quomodo
poſt trigeſimum annum predicare cepiſſet colloq̄
rētur. quidā rudis lr̄arū aſtans queſiuit ab eis:
quid primum Jheſus feciſſz poſtq̄ꝫ trigeſimū an
nū exceſſit. cū alii heſitarēt (alii varia ſentirent:
neſcitis inquit ille cum veſtra doctrina rem cog
nitu facilē petentibus illis quid primum egiſſet
trigeſimum primum annū ingreſſus eſt ait om=
nes ab orto riſu facetum hominis dictum com
mendarunt.

Salſum hominis dictum contra mercatorem
alios accuſantem. Facecia. CC.xliiii.
Carolus gerii mercator florentinus ex hiis
menſariis qui romanā curiam ſequuntur
acceſſit auinionem prout moris eſt mercatorum
in diuerſis ꝓuinciis negociantur. Romā deinde
reuerſus in conuiuio domeſticorum cum quereret̄
ab eo interloquendū de vita ⁊ moribus florenti=
norum qui auione ꝑmorabant̄: reſpondit gaude
re omnes ⁊ alacres eſſe. nam quicumqꝫ ibi ꝑ an=

num fuiſſent dementes efficerent· tum Aldighe=rius quidã ex ꝑuiuis homo ꝑfacetus rogat· Carolũ quanto tꝑe ibidem ꝑmorat9 eſſz· Cũ ſex mẽſes tantũ karolus reſpõdiſſet/ tum alter ꝑopti=mo inquit ingenio karole extitiſti/ qui quod a=lii anno ſolent tu ſex menſibus ꝑfeciſti· Riſim9 omnes falſum hominis dictum·

Bellum mulieris reſponſum ad iuuenez ſuo amore flagrantem· CC·xlv·

Iuuenis quidã florencie amore calebat mulieris nobilis atq honeſte/ quam ad tem=pla ꝛ quocũq diuerteret frequẽcius ſeq̃bat· Hic cum ſociis temp9 ſibi ꝛ facultatẽ dari optabat/ quo mulierem paucis verbis a ſe ad id premedi=ditatis ꝛ ꝓpoſitis poſſet alloqui· cũ ſemel ad templũ ſancte lucie feſto die mulier acceſſiſſet· temp9 loquẽdi ad eſſe ex ſociis vn9 ait/ cum vidiſſet eã ſolam ad fontem adire aque benedicte· ille velut amiſſo ſpũ ſtipidus hortante atq impellente lo cio ꝓpe mulierem abiit· oblitusq eorum que co=gitauerat/ neq auderet loqui· ſocius autem inſtaret vt ſaltem verba funderet tandẽ ille domina inq̃t ego ſum vr̃ ſuicialis· Ad que verba ſubri=dẽs femĩa ſatis ſupq ſatis famulorum habeo inq̃t domi qui ꝛ eam vertant ꝛ ſcutellas ac inciſoria lauent vt pluribus mihi ſeruicialibus nõ ſit op9

Riſerunt ſocii ⁊ hoīs ſtupiditatem ⁊ bellum mu
lieris reſponſum.

¶ De nobili q̄dā tp̄e friderici imp̄atoris in ar
mis p̄ſumēti ſ; nil facienti. CC.xlvi.

TEmpore quo Fredericus imp̄ator qui in
bon conuentu oppido ſenenſium defunctus
eſt prope florenciam ad ſecundum lapidem vt ho
ſtis caſtra poſuit. multi nobiles ad tuendam pa=
triam arma ſumpſerant / caſtris hoſtium inſul=
tantes. Cum quidam ex nobili familia iacta=
bundus aſcenſo equo armatus extra portam ex=
tento curſo ferebat̄ / increpans tarditatem cetero=
rum / qui veluti timidi tardius incederent / ſeq; vel
ſolum clamitans cum hoſtibus congreſſurū. Cū
miliaris ſpacium currendo ⁊ vires ſuos iactan=
do tranſegiſſet / videns quoſdam vulneribus cō
fectos ab hoſtibus reuerti. cepit paulatim incede
re tardius lentoq; paſſu proficiſci. Audito verbo
hoſtium cum ciuibus pugnancium clamore con=
ſpectaq; a longe prelianciū pugna / gradū fixit
immobilis. Cum quidam qui eius iactoris ver=
ba audierāt / cur nō vlteri⁹ p̄grederet̄ ad pugna;
rogarent / Tū ille aliquādiu ſiluiſſet tand̄ nō ſen
tio me ita fortē ⁊ ſtrenuū armis eſſe ait vt p̄ſuaſe
rā mihi. Penſitande ſunt animi ⁊ corpis vires /

neq̃ pl9 ꝑmittendum q̃ queas ꝓſtare.

¶ De homine qui per biennium cibum non ſūpſit neq̃ potum. CC.xlvii.

Vereor ne id qđ nr̄is ꝯfabulacionib9 inſerā ceteris fabuloſi9 videat᷑/cū ꝛ natura repugnet ſꝛ ꝑter modū videat᷑ mirand.tn̄ ita verū eſſe ꝓpertū eſt vt impudens videatur id negare. Quidam Jacobus nomine qui tempore Eugenii erat in romona curia ex his qui vocantur copiiſte Cum ad patriam nouiſſimum in galliam rediſſet/ incidit in morbum grauē ꝛ diuturnuꝫ longior eſſet futura narracio ſi omnia recenſere velim que ſibi in morbo aſſerit contigiſſe tandē poſt annoſ multos anno vi. Nicolai quinti pontificis reuerſus ad curiam vt iter ad ſepulchrum ſaluatoris noſtri nudus ꝛ inops nam in itinere inciderat in latrones diuertit apud curiales vicinos meos honeſtiſſimos viros q̄bus antea fuerat notus. Is biennio iam poſt morbum dicit ſe neq̃ commediſſe neq̃ potaſſe/cuius rei periculum factum eſt ſepins.homo macerrimus eſt ſacerdos ꝛ ſanemētis vt qui officium continue dicat ꝛ miſſam mevidente audierit. Plures ꝛ theologi et phiſici cuꝫ eo ſerio locuti ſunt/ rem contra naturam aiunt. ſed ita certa eſt vt pertinacis ſit id nō credere.

Concurſus ad eũ fit quottidie hominũ pcõtanciũ multi varia de hoc ſentiuit· Sunt q̃ exiſtimãt corpus illud a demone habitari ſʒ nulla ſigna in eo apparẽt niſi prudẽtis viri pbi ⁊ religioſi ſ q̃ hodie ꝙ ſcribendi exercio vocat· Alii humorez melancolicũ aſſerunt pbere nutrimentuz·cum ipo egomet ſepius ſuz collocut⁹ falſa exiſtimãs q̃ dicebant̃ Js ꝙ nõ min⁹ ꝗ reliq̃s ſe ex h̃ admirari dicit·nõ tñ ſubito ſʒ paulatim in hac pſuetudinẽ deſcendit·Ego rẽ hanc magis admirater.niſi reuoluens nup q̊ſdã annuales q̊s in gallia oli trãſ ſcripſi legiſſem·idem tpe Lotbarii impatoris ⁊ Paſcalis pape anno dñi·M·ccc·xxii·contigiſſe puellã ſcʒ·xii·ãnorũ in territorio tullenſi villa comertiac ſpoſt aſſumptã in paſcate ſacram pmunionẽ primo p·x·menſes pane deinde triennio potu ⁊ cibo abſtinuiſſe poſtea rediſſe ad priorem vitã·qð ⁊ iſte de ſe ſperat futuruz·

Facetum dictam hominis aſinum erudire· promittentis· ·cc·xlviii·

Tirannus ad exhauriendũ bonis ſubditũ qui ſe multa facturum iactabat ſub graui pena pcepit vt aſinuz litteras doceret· ille impoſſibile ait fore niſi mltũ tpis ſibi in erudiendo aſino pcederet̃·petere ꝗtũ vellet iuſſus decenniuz impetrauit·derideba t̃ ab omnibus quoniaʒ tem

f. 122. i

Noel II, 217-65.
La Fontaine
Charlatan. Fab. l. VI
fab. XIX.

impoſſibilē ſuſcepiſſet· Ille amicos ſolātes nil timeo inq̄t· nam interim aut ego moriar aut aſin9 aut dñs. q̄b9 verbis oſtendit ſalutare eſſe rē difficilē in longum protrahi ac differri·

¶ De preſbitero ephifania an vir eſſet vel femina ignorante· CC·xlix·

HOcius q̄dā in feſto ephifanie narrauit mihi ſtulticiā ridiculā ſacerdotis ꝯtribulis ſui· Sacerdos fuit inq̄t qui populo nuncians Ephifanie celebritatē futuram/ cras ait ſuma deuocione veneremini· Ephifaniā· maximū eſt em̄ ⁊ p̄cipuum feſtum· neſcio aūt vir fuerit an femīa· ſ3 quiſq̄s extiterit/ a nobis eſt ſūmo timore hic dies cuſtodiendus·

¶ De q̄dā equeſtre corpulento· CC·l·

EQueſtrē quendā admodum corpulentū vrbē puſiuz ingreſſuz cū ꝑ multi natura enim ad facecias ſunt ꝓmpti anteriori ꝯtra morē equi ꝑte iocando malā ferre dicerent· Ille faceto reſponſo at qui ita eſt opus inquit in vrbe furib9 ac latronibus referta·

¶ Fenerator ficte penitens in penis recidiuat· CC·li·

AD ſenem quendam feneratorem qui artem ſe dediſſe ſimulabat acceſſit homo pecuniam ſub fenore ſumpturus/ tulit

q̄ in pinguius crucem argenteam : in qua inerat proˀciuncula ligni crucis ſaluatoris noſtri. Cum peteretur a ſene vt pecuniam mutuaret ego inq̄t ab hoc fenerandi peccato iam deſtiti : ſed vade ad illum filium meum ait ſet nomen dixit ſ qui animam profligauit ac perdidit vt mutuet tibi. miſitq̄ domeſticum cum illo domum filii mon- ſtraturum. Cum iam abiſſent longius : heus tu inquit domeſtico ſ dic filio vt meminerit dedu- cere de precio ligni pondus. Voluit qui ad con ſcienciam ſe rediſſe finxerat ſ vt filius lignum cru cis extimaret et pro argento id vilius argento putans. facillime res in ſuam natura redit.

De auiculis fabuloſe et falſe loquentibus. CC.lii.

Qvidam auiculas capiens in cauea re- cluſas ſtricto manibus capite interfici bat. Interim caſu lacrimas cepit emit- tere. Tum vna ex recluſis ait reliquis ſ bono ſi- tis animo. nam vt video lacrimantem noſtri mi- ſeretur. hic ſenior ex eis ſ o fili inquit non ad ocu los reſpice ſed ad manus. Non ad verba ſed ope ra : monſtrans eſſe a nobis reſpiciendum.

CC.liii.

Cathenis variis collū cingens ſtulcior eſtimat

O Rdinis equeſtris quidam mediolanēſis miles glorioſusq̄ orator florenciam venerat quotidie in oſtentacionem diuerſas varii generis ad collū catenulas deferebat huius inanē iactāciaz videns nicolaus nicolus vir doctiſſimus ꝛ ad iocos pmpt9 ceteri ſtulti inquit vnica catena ſe vinciri paciunt̄. huius autez inſania tanta eſt: vt non ſit vna cathena ptent9.

¶ Facetum Redolfi dn̄i camerini in oratorem contra omnes dn̄os inuectuz. CC.liiii.

B Ello quod inter pontificē Gregoriū .xi. et florentinos eſt geſtum p̄ſenū ꝛ omnes ferme ecc̄ie romane puincie a pontifice deſciuerunt Orator racanatenſium florenciā miſſus gratulatus eſt apud priores ob reſtitutā eis florentinorum ope libertatē multiſq̄ verbis in pontificem ſuoſq̄ miniſtros ꝛ p̄cipua ptra dn̄os cēs ꝛ tirānos inuectus eſt malū eorū regimen ꝛ facinora deteſtatus nulloq̄ adhibito reſpectu Redolfi domini camerini qui tū dux florētinorū aderat tū eiuſmōi legati audirent̄ diucius verſatus eſt in eorū detractione. Tū Redolphus petēs ab oratore illo cuius facultatis aut artis eſſet: cū ille doctorē iuriſciuilis ſe diceret: queſiuit quantuz tempus legibus operā dediſſet. Cū ille amplius decennio reſpondiſſet q̄ vellem inquit vt ſaltem

amnum diſcrecionis ſtudio vacaſſes. ſtultum illuȝ
iudicās q̄ tam multa ſe pn̄te ꝯtra dn̄os effudiſſet
De arbitro in cuiꝰ domo porcus oleū effudit.
Facetia. .CC.lv.

QUidam arbiter inter duos litigātes da
tus accepit ab vno vrceum olei ea ſpe . ꝛ
pollicitacōe vt ꝑ ſe iudex ſniam ferret .
Hoc ſentiēs alter porcuȝ pinguē miſit iudici. rogāſ
vt ſibi faueret. tulit ille ſentenciā ꝑ porco. Quod
ſentiens alter cum ꝛ fidem datamſ ꝛ oleum miſſuȝ
apud iudicem quereret: porcus inquit quidam do
mum venit. ꝛ inuento oleo vas effregit atqꝫ ole=
um diſſipauit. adeo vt tui fuerim oblitus:

Optima venalis reſponſio. .CC.lvi.
Iuuencularum a caluo q̄dam faceta deluſio.

IUuencule due cum eſſent ad feneſtrā do
mus ſupra ortum ſite : exibat ortulanus
ſenex ꝛ caluus ad ſumendum cibum. quē
cum ille vidiſſent caluicie deformē: petiuerunt nū
quid cuperet ſcire quo pacto pili naſcerentur. Aſſē
ciente illo. ioci cauſa dixerunt. vt caput aliquando
vrina laueret vxoris. Tuȝ ille ad eas verſus hāc
veſtram medelam ridens inquit nequaꝙ verā eſſe
vxoris mee factum ꝓprobauit. q̄ licet hunc ſociuȝ
meum. priapum manu oſtendens. iam triginta la
uerit annis: tn̄ nulli in eo pili exorti ſunt.

¶ De meſſer perde el piato CC.lvii.

Henricus de monte leone cauſarum pcu
rator erat in romana curia · ſenex admo=
dum ꝛ parũ in ea facultate ſcitus. Vnd
meſſer pde el piato vulgari verbo appellabat̃ · id ē
dñs perdens lites · Cum ſemel ab eo poſtularetur
cur in ſingulis ſemp cauſis ſuccũberet / qm̃ nullꝰ
inq̃t niſi iniuſticiã petens litigaturꝰ pꝛociniũ meũ
petit · vt neceſſe ſit me ſp eſſe in cauſa iniq̃ inferio=
rem · faceta ignorantis hominis reſponſio.

¶ De cãtilena tabernariis placida. CC.lviii.

Viator quidã eſuriens · cũ diuertiſſet ad cau
ponullaz ventrẽ cibo potuq; farſuit · petente
pecuniã caupone / ait nullos ſibi eſſe nũmos ſed
cãtilenis ſe ſatis eſſe facturũ · Tabernariꝰ nõ can
tu ſed pcio ſibi opꝰ eſſe rñdit. q̃d alter ſi eã canti=
onẽ dicã que placeat tibi · nuz ea p pecunia ptén
tus eris. Annuente caupone / cepit viator canere ·
ꝛ an ea placeret interrogauit · cum abnuiſſet cau
po / vnam ꝛ deinde alteram cecinit. nullius cantu
ſibi ſatiſfieri ille teſtatus eſt / hic viator · dicam er=
go nunc inquit eam que tibi ſit placitura · ꝛ arre
pto marſupio · diſſoluenti ſimilis cepit cantionez ·
qua viatores vti conſueuerunt · Metti mano al=
borſa ꝛ paghaloſte · hoc eſt mitte manum ad bur
ſam ꝛ ſatiſfac hoſpiti · hac dicta nunquid illa ſibi

Nod II, 271.

placeret rogat·placet hec inquit hoſpes· Tum viator ſatiſfactum eſt tibi ex pacto ait·poſtq̃ hec cãtio placuit tibi· Ita abſq; ſolutione diſceſſit·

De gracili quodam·faceta reſponſio· CC·lix·

Filius noſter michi amiciſſimus·eſt admodum gracili corpore ac macilentus· Admirante quodam huius rei cauſam/ facetus quidaʒ quid miraris inquit quod eſt in promptu/ ſemihoram quippe hic in cibo capiendo ſedet in receſſu ad emittendum duas· Mos enim illi eſt vt plurimum temporis in purgando ventrem impēdat·

Faceta reſponſio mulieris pugillare vacuum habentis· ·CC·lx·

Matrona e noſtris honeſtiſſima mulier·querenti tabellario nunquid litterarum ad maritum dare vellet·aberat enim longius reipublice legatus quomodo inquit poſſum ſcribere· cuʒ vir calamum detulerit ſecum·michi pugillare vacuuʒ relinqueret· Facetia itaq; honeſta reſponſio·

Ridenda de paucitate amicorum dei reſponſio· ·CC·lxi·

Degrum quendam ciuem noſtruʒ perfacetum qui graui morbo diuti9 torquebatur acceſſit religioſ9 hortãdi grã· Cũ vero iter cetera

Noel II, 271-4.

Noel II, 274

conſolationis verba dixiſſet· ſolere deum quos di ligeret hoc pacto caſtigare ⁊ incõmodis afficere⁄ nõ mirum eſt inq̄t egrotus ſi tam paucos amicos habet· habitur⁹ ſi ita tractaret eos eciã pauciores

Facetia· ·CC·lxii·

De ſancti anthonii fratre ⁊ layco ac lupo·

Religioſus ex his queſtuariis q̄ pro ſancto anthonio elimoſinã petunt·agricole ad dã dum ſibi neſcio q̄d frumenti pſuaſit ea pollicita cõe vt aſſereret res oẽs ſuas ⁊ oues pꝰtim p eum annũ ſiluas atq; incolumes fore· Huiuſmodi ru ſtic⁹ pmiſſis fidens·cũ oues licẽtius vagari pmi ſiſſet⁄lupus plures ex eis pmedit· qua ex re indig natus villic⁹· cum ãno altero q̄ſtuarius p frumẽ to rediret⁄negauit ſe quicq̄ daturũ·⁊ ſimul q̄ſtus eſt inanes ſuas fuiſſe pollicitacões Sciſcitat⁹ cau ſam· rñdit ab lupo oues ſuas raptas· Lupus in quit alter·obo mala beſtia eſt ⁊ abſq; fide·caue ab ea· Non em̄ ſanctũ anthoniu; tm̄· ſed ipm xpm ſi poſſet falleret· Stultu; eſt in his fidere quoru; exercitum in fraudando conſumitur·

De mirabili confitenti ⁊ confeſſore reciproca pro ſatiſfactione putantii· ·CC· lxiii·

Quidam ſeu ſerio ſeu ſacerdotis eludendi cau ſa ad eũ adiit·aſſerens ſe peccata ſua pfiteri velle iuſſus dicere q̄ meminerat·ait neſcio quid ſe

ab altero claſm furatum· ſed illum multoplus e=
ripuiſſe ſibi· tũ ſacerdos alterũ inq̃t ꝑ altero ꝑpu
tet· qm̃ pares in facto eſtis· addidit eciã ſe alium
quempiã verberaſſe· ꝛ ſe q̄ꝫ ab eo vapulatũ· eo mõ
ſacerdos parẽ fuiſſe culpã ꝛ penã dixit plura ſili=
moꝛ o cuꝫ retuliſſet ſp ſacerdos alterũ ꝑ altero cõ=
penſandũ cenſebat· Tum ille reſtat nunc pctm̃ in
quit ingens qđ dicere vereoꝛ atq̄ꝫ erubeſco· tibi p̄
ſertim ad quẽ maxie ſpectat· Cuꝫ hortaret̃ euꝫ ſa
cerdos ad deponendã verecundiã ꝛ libere ꝑfiten=
dum crimẽ: cum diuti⁹ recuſaſſet· tandẽ mot⁹ ex=
hortãtis ſacerdotis verbis· ego inq̃t ſororẽ tuã co
gnoui· tũ ſacerdos ꝛ ego mr̃em tuaꝫ ait ſepi⁹ fu=
tiui· itaq̄ꝫ vt de reliquis alterum alterius culpam
luat· ita paritas criminum peccatorem abſoluit·

¶ Duorum florentinorum adoleſcentium dicta
ſale reſperſa ·CC·lxiiii·

Adoleſcens quiſpiã florentie deſcẽdebat ad ar
ni fluuiũ reticia · q̃bus lauant̃ lane · huic
obui⁹ dicax puer· ridendi illi⁹ gr̃a· ad qđ iſtuc cuꝫ
recte ꝑgis aucupũ inq̃t · Tum ille ad exitũ lupa=
naris vado· vt extenſo ibi reti capiam mr̃em tuaꝫ
eueſtigio alter· heus tu inq̃t pulſa locum diligen
tius· nam ꝛ ibi quoq̄ꝫ reperies tuam· duo eodem
ſale reſperſa dicta· ¶ Adoleſcentis confuſio ſu
per menſam mingentis in puiuio· CC·lxv·

Nobilis in vngaria adoleſcēs a quodam nobili ore quo cū ſibi affinitas erat. ad prandium vocatus acceſſit cum famulis equeſter cū abeſſet lõgius. cum eq̃ deſcendiſſet. viri mulieresq; obuiam pdeunt. adoleſcentēq; eueſtigio/ ꝛ hora erat tar=diuſcula/ ad tricliniū puiuio paratū deducunt lotis deinde ſtatī manibus. in mēſa inter duas for=moſas adoleſcētulas hoſpitis filias adoleſcens collocat̃/ q̄ emittende vrine cupiditate ꝓ pudore tacita/ neq; vlla data diuertendi facultate/ inter edē=dū mingendi cruciatu ita vexabat̃/ vt ciborū coge ret̃ obliuiſci. cū oēs ſuſpenſū aīm remiſſiorēq; ī ſumendo cibo viderent/ ac hortarent̃ ad edendū/ ille dolore mot9 dextra manu ſubt9 menſam poſi ta priapū occulte exertum/ in alteram ocreaꝝ min gendi grā dimiſit. Adoleſcentula dextre ꝓxima heus ede alacriter inquiens/ brachiūq; ſubito appre hendens manū extulit ſup̄ menſam virilia tenen tē ac mingentē/ ex quo vrina menſa tel perſa eſt. Ad tam inſolitum ſpectaculum. riſere omnes a=doleſcēte ad modū verecūdia pfuſo. ¶ Callida ꝑ ſilia florētie femie in facinore depꝛhēſe. CC.lxvi.

Mulier prope florentiam publici hoſpitis vxor admodū liberalis. cum quodam cuius

ꝟſu tenebatur cubabat in lecto. Acceſſit interim de improuiſo ⁊ alter. idem quod prior facturus. quem pſentiens ſcalas aſcendentem mulier atqꝫ obuiam facta/acriter eum iurgare ⁊ ulteriore adi tu arcere cepit. aſſerens nō eſſe tempus quo ei ſa tiſfieri poſſet/rogansqꝫ vt eueſtigio abiret/ reniten do altercandoqꝫ cum aliq̄diu tempus tereret ſup= ueniens vir quid ſibi ea vellet concertacio queſi= uit/femina ad fallendum prompta/hic inquit ite rato animo vult ſupius ingredi ad vulnerandum quendam qui in domum confugit/ quem adhuc continui/ne tantum facinus hic patraretur. Ille qui latebat his auditis verbis/ſumpto animo ce pit minari/ſe ulturum iniuriam dictitans. Alter iterum priori vim ⁊ minas intentare ſe ſimula= bat. vir ſtultus queſiuit cauſa diſſenſionis onus rei conponende ſuſcepit. ⁊ cum ambobus vna col locutus pacem compoſuit/ ſoluens etiam de ſuo vinū/vt vxoris adulterio adderet iacturam potus Callida pfecto ſunt feīe pſilia in facinore depħēſe

¶ De mortuo viuo/ ad ſepulchrum deducto lo= quente ⁊ riſum mouente. ·C·lxvii·

Noel II, 281-5.

Erat florentie ſtultus cognomine nigniaca
haud nimiū inſaniens ꝛ ſatis iocundꝰ Iu
uenes q̄daz faceti ioci grā cū vellent ei pſuadere
illū grauiter egrotare/re ꝓpoſita· exeūti mane do
mo vnꝰ obuiā fit·petens nunq̄d ei mali· cū facie
eſſet immutata ꝛ pallida ꝯtigiſſet/nequaq̄ r̄ndit
ſtultꝰ·Cū paulū ꝓceſſiſſet longiꝰ/ aliꝰ ex ꝓpoſito
rogauit an teneret̄ febri. cuꝫ macra eſſet facie ꝛ e=
gritudinē oſtentāte/cepit ad dubitare ſtultꝰ veruꝫ
qđ dicebat̄ credens·cū ꝓdiret timidꝰ lento paſſu·
terciꝰ vt ꝯſtitutū erat ꝯſpecto illo·vultꝰ ait tuus iu
dicat te febri valida torq̄ri ꝛ graue morbū eſſe·ti
muit ille magis ꝛ repſſo pede cogitabundus aio
pendebat an febricitaret· Cū ſupueniens q̄rtus
grauiſſime illū infirmati affirmauit· miratiq; ſe
dixit non illū in lecto eſſe·ſuaſitq; vt domū eueſti
gio rediret·ſeq; ſociuꝫ obtulit vt fratrē curaturuꝫ·
Retroceſſit ſtultus tanq̄ magna grauatꝰ infir=
mitate·ꝛ lectuluꝫ ingreſſus expiranti ſimis videba
tur· Ceteri ſocii eueſtigio domū ꝓdeunt dicentes
recte illuꝫ qui ſe in lecto collocaſſet feciſſe· paulo
poſt ſupuenit q̄dam q̄ medicuꝫ ꝓfitebat̄·ꝛ tacto
pulſu/ teſtatus eſt egrum paulopoſt ex eo morbo
periturū·Deinde circūſtantes lectum oēs dicētes
alter alteri·iā iſte incipit mori·iā pedes frigeſcūt
lingua balbutit ꝛ caligāt oculi·ſtatimq; expirabit in

quiunt· Claudaſmus igitur oculos ⁊ ꝯponaſmus man⁹ ⁊ ad ſepeliendū feram⁹· ⁊ o ꝙ magna iactura in iſti⁹ obitu facta ē·bon⁹ eñ eſt amic⁹ noſter ⁊ ſe inuicē ꝯſolabant̃· Stult⁹ vt defunct⁹ nihil loquut⁹· ꝑſuaſerat ſibi ſe mortuū eſſe·poſito in feretro cū iuuenes illi ꝑ vrbē portarēt/ petentib⁹ ceteris q̄dnā rei eſſet/ ſe nigniacā ad ſepulchrū ferre mortuū dicebant· Inter petendū multi ad luduꝫ ꝯcurrebāt·cuꝫ oēs nigniacā mortuū ad ſepulturā deferre dicerent vn⁹ ex tabernariis o ꝙ mala beſtia fuit· ⁊ fur peſſim⁹ ait·dign⁹ certe ſuſpēdi laq̄o Tū ſtult⁹ cū hec audiſſꝫ erecto capite/ſi viu⁹ eſſē ſic̄ ſuꝫ mortu⁹ inq̄t· dicerē furcifer te ꝑ gulā mētiri·q̄ eū portabāt·ab arto riſu maxīo/hoīem in feretro relinq̄re·

❨ De dubio zophiſmate·CC·lxviii·

Miſerebant ābulantes ſocii duo·vtra maior eſſet voluptas coitus ne an ventris receſſus ꝯſpecta muliere q̄ ꝑgreſſuꝫ hoīm haud aſpernata fuerat/ ꝑcunctēt̃ hanc alter ait vtramq; rē exptaꝫ mime inq̄t hec ē idonea alter ad hāc rem iudicandam·multo enim futuit ſepius ꝙ cacauit·

❨ De molendinario ab vxore decepto ⁊ quinq; ouis refecto· ·CC·lxix·

H Diciet̄ ſupioribus ꝯfabulacō mantue inter oēs nota· Eſt iuxta vrbis pontē mola cuius mgr̄ cornicula dicebat̃· Is in ponte p⁹ cenam· ⁊

eſtas erat/ ſedens tranſeūtem puellam ruſticanã
etate matura/veluti errabundam conſpicatꝰ/hor
tat̃ cum hora eſſet tarda ⁊ ſol in occaſuꝫ vergeret
vt apud vxorem diuerteret·Cum m annuiſſet illa ac=
cito famulo/duci eam ad vxorē iubet/ dariq; cenā
⁊ in certo cubiculo locari· Remiſſo famulo cum i
telligeret vxor virū ad adoleſcentulā adieciſſe ani
muꝫ adoleſcentula eā in ſuo lecto collocata/ ipſa
in idem cubiculuꝫ dormitū proficiſcitur·vir de in=
duſtria ad multam noctē cum vigilaſſet/exiſtimāſ
dormitare vxorē clam domuꝫ reuerſus cubiculum
ingredit̃/ignaruſq; doli/ vxorem tacitus tacitam
ſubagitauit· Egreſſus quod egerat dixit famulo/
ip̄m ad idem certamen cohortatus · ipſe patroni
vxorem cognouit· Cornicula ad ſolitū cubiculum
diuertens·lectum ſilens intrauit ne vxor vt puta=
bat excitaretur. Mane q̄ primuꝫ ſurgens tacitꝰ
abiit exiſtimās ſe puellā ꝯgnouiſſe Hora deinde
prandii cū rediſſet ad domum vxor in primis ſibi
quinq; recentia oua ad ſorbendum dedit· Admi=
ratus vir rei nouitatem cuꝫ quid id ſibi vellet ꝑ
cunctaretur/illa vultu hilari pro numero miliari=
um que ea nocte confecerat totidem oua ſibi offer
re inquit/ſenſit ille ſe ſuo laqueo captum ac ſimu
lans ab ſe ſolo vxorem cognitam/oua ſumpſit·ac
cidit plerumq; vt ſuomet dolo caſtigentur imꝓbi·

Pulchrum dictum pulchritudinem mentiens·

·CC·lxx·

Ibant per viam florentie colloquentes ſocii
duo: quorum vnus erat oblongus z corpulē
tus ac facie ſubnigra. Is conſpecta adoleſcentu=
la cum matre ambulante: hec inquit iocandi gra
cia iuuencula formoſa eſt admodum ac venuſta!
illa ad hec verba inſilentior facta nequaq̄ hoc de
vobis dici poſſet reſpondit. ymmo recte inquit al
ter ſi quis prout ego feci: vellet mentiri ·

Noel II, 287-8.

Facetum mulieris reſponſum ſed parum ho=
neſtum· ·CC·lxxi·

Narrauit michi quidam michi familiaris
hiſpanus dictum mulieris ſalſum quod mi
chi viſum noſtris confabulacōibus adiiciendū z
duxerat viduam in vxorem vir quidam etate pro=
uectior· Qui cum prima nocte dum matrimo=
nio fungeretur percipiens vxoris cellam vberio=
rem quam putarat: mea vxor inquit hec tua

g. Tond. 109. CXI

Noel II, 288-99

curia amplior eſt numero gregis mei· Tum mu=
lier h̄ inq̄t tua culpa accidit· nã vir me⁹ q̃ obiit· mi
ſereat̄ de⁹ aīe ſue· ita hãc adiplebat curiã vt eci ꝑ
ſepe extra tabulata ꝓ loci ãguſtia ꝑlure ꝑgerent̄·
Rñſum ſalis plenū ⁊ venuſtatis· ¶ De dentib⁹
caſuꝫ minant b⁹ ſimilitudo obſcena· ·CC·lxxii·

Epiſcopus michi notus ſenior q̄rebat̄ quoſ=
dam dentes ſibi cecidiſſe· quoſdã ita labare
vt eoꝝ caſum timeret· Tum vn⁹ ex familia ne ti
meatis inq̄t dentiuꝫ caſum ·Peteti cãm epiſco
po· qui teſticuli mei rñdit iam ·xl· annis pepende=
runt caſuro ſimiles ⁊ tamen nunq̄ ceciderunt·

¶ Narrat locum ⁊ homines in q̄ ⁊ a quibus
magnam partem facetiarum audiuit ·CC·lxxiii·

Viſum eſt michi q̄ noſtris ꝯfabulacōnibus
locum adiicere in q̊ plures earū tanq̄ in ce=
na recitate ſunt· Is eſt bugiale noſtrum· h̄ eſt mē
daciorū veluti officina quedam· olim a ſecretari=
is inſtitutum iocandi grã· Conſueuim⁹ eñ a mar=
tini pontificis vſq̄ tp̄e quendam eligere in ſecre=
tiori aula locum· in quo ⁊ noua referebant̄· ⁊ vari
is de rebus tum laxandi vt plurimum animi cau
ſa· tum ſerio aliq̄n colloq̄bamur· Ibi parcebatur
nemī in laſcēdo ea q̄ nō ꝓbabant̄ nobis· ab ipō ꝑ
ſepe pōtifice iniciū repħenſionis ſūpto q̊ fiebat vt
plr̄es eo ꝯuenerent veriti ne ab eis ordirent̄· Erat

in eo Principes facetiarum, Razellus
Bononiensis, cujus nonnulla, in confa-
bulationes Confecimus. Anthonius Lus-
cus [illegible]
facetus Cinciusque Romanus [illegible]
jocis deditus. Nos quoque plura è nostris
addidimus non insulsa. Hodiè cùm illi
diem suum objerint, desiitque Bugiale,
tùm temporum, tùm hominum Culpâ,
omnisque jocandi Confabulandique consue-
tudo Sublata.

Poggii Florentini Secretarii Apostolici Facetiarum Liber finit feliciter.

... Facéties de Pogge. Ms. sur parchemin de 145[illegible] ff. à longues lignes, 0,188 sur 0,12 : « Finis. XXVIII novembris 1458.# Iste liber est clarissimi viri domini Gerardi de Vicecomitibus. » La dernière historiette a pour commencement : Habendi mali [illegible] varia legumina non genera+ .... (incomplet du 1er et du dernier feuillet du premier cahier.) B. N. Nouv. acq. lat. 290. Delisle, Catalogue des mss. du fonds La Trémoille, 1889, in 8°, n° XLVIII, p. 48-9.

+ 273e facétie CCL[illegible], folio 67 verso.

Ms. contemporain de l'auteur, mort en 1459.

POGGIO BRACCIOLINI, Giovanni Francesco. Facetiarum liber.
Rome Before 1476.

Proctor, 3368.

Printed with gothic type, in small quarto, 25 lines to a page. It has 95 leaves; the size of a leaf is 190 × 152 mm., and the text measures 121 × 80 mm. In the Library's copy ff. 30 and 95 are missing and have been supplied by manuscripts in later hands. On the first leaf there are manuscript notes in French, written probably in the seventeenth century, and between the 7th and 8th leaves a sheet is inserted containing biographical data about Poggio in Latin. The 8th leaf has an illuminated initial and a border decoration.

Poggio Bracciolini, a pontifical secretary under eight successive Popes and later chancellor of the Florentine Republic, was one of the most learned humanists of his age. He was also one of its most dreaded pamphleteers.

He was born at Terranuova, in the neighborhood of Florence, in 1380. Well-versed in Latin, and even in Greek, he went in his early twenties to Rome, where he was soon appointed a secretary of the Papal Chancery. In this capacity he accompanied John XXIII to the Council of Constance, where he remained after the deposition of the Pope and the dissolution of his Court. But Poggio was more interested in making literary researches and in observing the customs of the country than in theological discussions. From Constance he made frequent excursions to the Swiss monasteries, hunting in attics and dungeons for old manuscripts. And his labors were richly rewarded. At St. Gall and elsewhere he discovered several lost treatises of Cicero, numerous works of Quintilian, and no less than a dozen comedies of Plautus — to mention only his most important finds. At his urgent request similar searches were made, with similar good results, in various German monasteries. Thus Poggio rapidly attained a high reputation among scholars and patrons of art. While at Constance, he won the friendship of Cardinal Beaufort, bishop of Winchester, at whose invitation he went to England in 1418. Disappointed in his personal expectations and in the state of learning in Britain, he returned to Rome a few years later and was soon re-established as papal secretary. He devoted his leisure to literary studies, but also found time for the composition of original essays, best known among which are his treatise "On Marrying in Old Age" and his "Dialogue against the Hypocrites." The first was written from personal experience, a few months after he had